

EL MIRALL

The background of the cover is a complex, abstract drawing. It features a dense network of dark blue, almost black, lines that resemble a sketch or a map. Overlaid on this are several thick, horizontal and diagonal strokes of a golden-yellow color. The overall effect is one of a layered, textured surface, possibly representing a landscape or a conceptual space.

Abril 1989

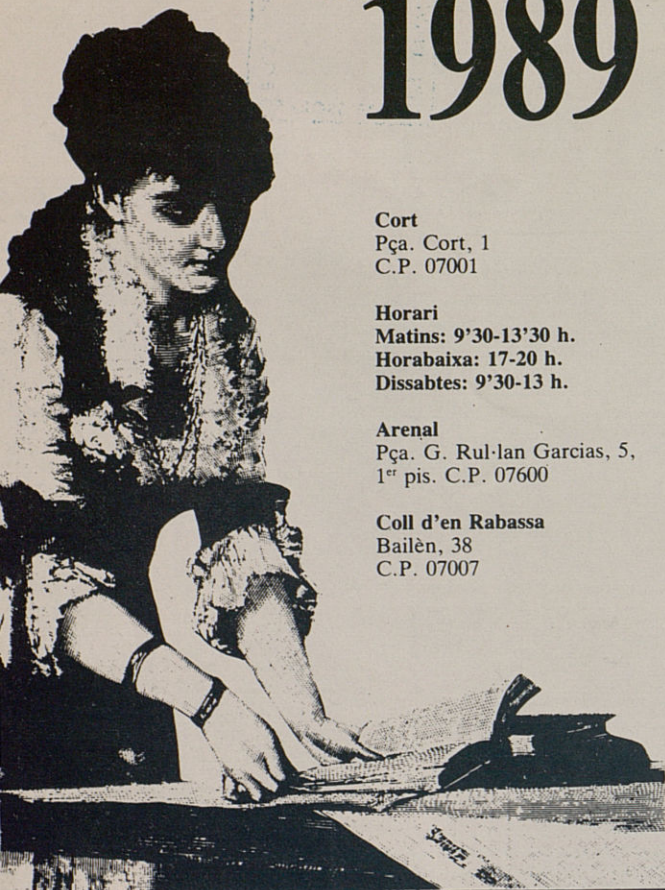
núm. 27

250 ptes.

Llengua i Ensenyament

Entrevista: Enric Ribas i Paula Guillem

Antoni Riera / Pere Rosselló

1989 BIBLIOTHEQUES MUNICIPALS

Cort
Pça. Cort, 1
C.P. 07001

Horari
Matins: 9'30-13'30 h.
Horabaixa: 17-20 h.
Dissabtes: 9'30-13 h.

Arenal
Pça. G. Rul·lan Garcias, 5,
1er pis. C.P. 07600

Coll d'en Rabassa
Bailèn, 38
C.P. 07007

Son Rapinya
Llac de Banyoles, s/n.
C.P. 07013

Son Ximelis
Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

Rafal Vell
Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

Gènova
Barranc, 2
C.P. 07015

Establiments
Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

Sant Jordi
Bauça, 31
C.P. 07199

Blanquerna
Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

Son Gotleu
Regal, 105
C.P. 07008

Sa Indioteria
Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

Polígon de Llevant
Ciudad de Querétaro, 3
C.P. 07007

Molinar
Xadó, 7
C.P. 07006

Horari
Dilluns a divendres: 15-21 h.
Dissabtes: 10-14 h.

AJUNTAMENT DE PALMA

International House

Activitats socials i culturals
Viatges d'estudi

Centre oficial dels exàmens per a professors
de la Universitat de Cambridge i del Royal
Society of Arts.

Cursos d'Anglès
Cursos d'idioma i metodologia per a
professors

Centre oficial d'exàmens de la Universitat
d'Oxford.

Pg. Mallorca, 36 - Telèfon 72 64 08 PALMA DE MALLORCA
Barcelona - Girona - Mataró - Palma de Mallorca - Reus
Sabadell - Tarragona - Terrassa - València

EL MIRALL

Revista mensual
Abril - 1989 núm. 27
ANY III

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 179
07080 - Palma (Mallorca)
Telèfons (971)-72.32.99 / 72.59.37
Telefax (971) 71.93.85

Delegació a Barcelona:
c/ Montcada, 20 (Palau Dalmases)
08003 - Barcelona

Delegació a València:
c/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich i Massutí

Secretari de Redacció:
Josep M. Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
Francesca Bosch i Capó
Rosa M. Calafat i Vila
Joan Company i Siquier
Miquel Company i Florit
Antoni Ginard i Bujosa
Joana Lladó i Ballester
Antoni Marimon i Riutort
Mateu Morro i Marcé
Antoni Nadal i Soler
Joan Perelló i Ginard
Andreu Ramis i Puigròs
Pere Rosselló i Bover
Gabriel Seguí Trobat
Gaspar Valero i Martí

**Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors.**

Coberta:
Dibuix d'Antoni Riera.

Fotos:
EL DIA i arxiu EL MIRALL

Producció, administració i publicitat:
c/ Imprenta, 1 - Pral. 2ª Tel. 72 32 99
07001 - Palma (Mallorca)

Fotocomposició:
«El Mirall» - «Documenta Balear»

Impressió:
Interior: OMNI S.A.
Gremi Ferrers, 42
Polígon de Son Castelló - Palma
Coberta: Xisco Arts Gràfiques
c/ del Baix Riera 1.A - Palma

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

Pàg. 4	BÚSTIA
Pàg. 4	P. Massutí i Ll. Massutí: Encara ara, «puta mallorquin» COMUNICAT DEL OCB Obra Cultural Balear: Tots junts contra la barbàrie
Pàg. 5	CRÒNIQUES INGENÜES Joan Mayol: El pla Pérez Ramos o les cucaveles de la dreta
Pàg. 6	LA MOGUDA PLANETÀRIA Antoni Ginard: Som 5.112 milions
Pàg. 7	POLÍTICA Josep Moll Marquès: Bandera, escut, himne
Pàg. 10	LLETRA MENUDA Miquel Serra: Dels camaleons i les cares
Pàg. 11	DE NIT Joana Lladó Ballester: El somni perdut
Pàg. 11	POLÍTICA Joan F. López Casasnovas: La Llei de la Funció Pública i la Llengua Catalana
Pàg. 13	Miquel Ferrer Canyelles: Entrevista a Enric Ribas i Paula Guillem
Pàg. 15	GUAL PERMANENT Pere Font: Bruixots i Bruixots
Pàg. 16	Antoni Nadal: Entrevista a Pere Rosselló, Secretari de l'Obra Cultural Balear
Pàg. 19	LLENGUA I ENSENYAMENT Margalida Munar: Trobada d'escoles mallorquines
Pàg. 20	Miquel Monserrat i Riús: L'ensenyament en català a les Balears: Balanç i propostes d'actuació
Pàg. 23	Ramon Díaz i Villalonga: La poesia visual: A l'entorn d'Andreu Alfaro i de Joan Brossa
Pàg. 26	Joan Mollà i Garí: La tortuosa i llarga singladura a Itaca
Pàg. 31	Caterina Valriu: Llumeneret blau, alimara, llanterna... un llarg camí cap a la claror
Pàg. 33	Damià Pons i Pons: Llengua i refora
Pàg. 34	Tomeu Barceló: Notes sobre la situació de l'ensenyament del català
Pàg. 35	L'ULL DE VELLUT Gulem Daviu i Vich: 1939
Pàg. 35	MEMÒRIA HISTÒRICA Francesca Bosch i Capó: Vençuts i desarmats, el dia de la victòria
Pàg. 37	HIPOTECA DE CABÒRIES Rafel Crespi Ramis: Quanta gent no es veu "obligada" diàriament a girar la llengua, a Mallorca?
Pàg. 38	RONDALLÍSTICA Pere Morey Servera: Kan ma kan
Pàg. 39	NOTÍCIA L'O.C.B. demana al cap de Ràdio Nacional d'Espanya que "Ràdio 4" sigui, en la pràctica, l'emissora pública autonòmica de les Illes Balears
Pàg. 40	EDUCACIÓ Antoni Marimon Riutort: Programació didàctica de la Història Universal a través del còmic (i II)
Pàg. 42	HISTÒRIA Felp Munar i Munar: La doctrina càtara: allò que hauria pogut ésser (I)
Pàg. 44	Roland Sierra i Farreras: Un homenatge a Gabriel Alomar
Pàg. 46	ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA Miquel Ferrà i Martorell: Colom: La figura més polèmica de la Història (3)
Pàg. 47	ARTISTES DE LA PART FORANA Miquel V. Sebastian: Antoni Riera Nadal
Pàg. 49	ART Jaume Torres i Estradé: Àngel Sanmartín, entre la tradició i la llibertat
Pàg. 50	EL MEU AMARCORD Mestre Tomeu: El joc
Pàg. 51	LITERATURA Jean Serra: Prosa poètica/poema en prosa
Pàg. 54	MÚSICA Miquel V. Sebastian: Andreu Riera
Pàg. 56	Gabriel A. Vich i Martorell: "Rere les passes de Bach", de Pere Estelrich i Massutí i Bien Massot i Muntaner
Pàg. 57	UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS CRE-A-CCIÓ Cabot: Notes de vida d'una poetessa (Joana Creus)

5102891031

BÚSTIA

ENCARA ARA, «PUTA MALLORQUIN»

Sr. Director d'«EL MIRALL»

Adjunt li enviam un escrit, per publicar a la secció «Bústia», que denuncia una actuació poc afortunada de la Policia Nacional.

El fet de pregar-li que la publiqui, no es deu a cap esperit de venjança, sinó al de donar a conèixer una situació que hauria de ser totalment anormal i que fa que, encara ara, hàgim de parlar de normalització lingüística i defensar una vegada més l'ús de la nostra llengua, ja emprada pels nostres avis i redebesavis, en el nostre país.

Atentament, Pere Massutí Ramis. Predi s'Olivaret, Selva.- Llorenç Massutí Nicolau. Carrer Manuel Guasp 5, 3a. Palma.

Palma de Mallorca, 14 d'abril de 1989.

Senyor,

Denunciam des d'aquí un fet que succeí el passat dia 6 d'abril; és prou representatiu de la situació lingüística i social que patim els ciutadans mallorquins «salvaguardats» per la Policia Nacional.

Aquesta mateixa carta l'adreçam als

següents diaris: «Balears» «Diario de Mallorca», «El Dia 16», «Ultima Hora», «Avui», «El País» i «Diari de Barcelona» entre d'altres. Tan de bo que els nostres diaris la publiquin!.

El jove mallorquí Pere Massutí de 26 anys, fou amenaçat i portat a Comissaria per contestar a una parella de la Policia Nacional en català, llengua que, a més de ser la seva pròpia, és oficial a les Illes.

Els fets succeïren així: després d'aturar-lo en mig del carrer del Sindicat cantonada Llongeta, a les 14,30 hores, li demanaren que s'identificàs (cosa que féu amb el document d'identitat) i davant la seva negativa a parlar en espanyol i argumentar que tenia dret d'usar la nostra llengua a ca nostra i en tot moment, el «catxearen» d'alt a baix i l'insultaren. La situació entre Pere i els dos agents es continuà fent tensa, fins que va arribar a un punt on ell els demanà la seva identificació com a policies. No ho feren i aleshores li digueren que l'afer es resoldria a la Comissaria, on se l'emportaren.

Per entrar allà el sempentejaren de mala manera, i un d'ells es tregué la porra i digué: «te voy a partir las costillas».

En mig de sis policies, dins una sala, fou víctima una altra vegada d'insults, d'escarnis i de tota casta de befes: «Pola-co», «hijo de puta», «puta mallorquín», «no te quedará ni un hueso sano»...

Cap dels sis policies tampoc no es volgué identificar.

Quan va demanar què podia fer per denunciar el tracte que havia sofert, li digueren que, «si lo hacía en español podía dirigirse allí mismo en Denuncias y si lo hacía en catalán o mallorquín que fuera al Juzgado de Guardia, al Consell o donde quisiera».

El mateix dia fou presentada la corresponent denúncia al Jutjat de Guàrdia.

Tenim proves que no tots els policies nacionals actuen d'aquesta manera; els qui no ho fan així, que no se sentin al·ludits.

Atentament,

P. Massutí i Ll. Massutí

COMUNICAT DE L'OCB

A primera hora del matí de dia 22 d'abril, va ser forçada la porta de la caseta del repetidor de TV3, a Alfàbia, i incendiades les instal·lacions amb benzina. Aquesta és la darrera incursió violenta efectuada contra l'Obra Cultural Balear, directament a la mateixa entitat o, com ara, al resultat d'una tasca que ha promogut. La primera va ser en ocasió de la inauguració del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, en què es va calar foc a la porta de l'associació, i en el mes d'agost de l'any passat es va cremar una part de l'hivernacle de l'entitat com a conseqüència del coctel molotov que hi van tirar. Tots els fets foren denunciats oportunament a la policia. Amb motiu d'aquest tercer atemptat, l'OCB ha emès el comunicat que segueix:

INTRANSIGÈNCIA DAVANT ELS FANÀTICS.

L'incendi provocat dia 22 d'abril a les instal·lacions de l'Associació Voltor, entitat germana de l'O.C.B., al Puig d'Alfàbia, és un fet qualitativament greu perquè posa de manifest la capacitat

d'irracionalitat i esperit de destrucció del grup o grups de persones, creim que minúsculs però amb prou fanatisme i barbàrie, que amb actes com aquest, pot arribar a posar en perill la convivència pacífica dels mallorquins. Si no s'aturen a temps, poden sembrar una llavor d'intolerància, emparada en el prejudici lingüístic i el menyspreu de la llengua i la cultura pròpies, que no volem de cap de les maneres per al nostre poble.

En conseqüència, creim que hem de dir «prou!» a aquesta guarda de violents errors de comptes i enemics de la llibertat d'expressió i de la capacitat de tria dels ciutadans, que utilitzen encara mètodes inquisitorials i nazis per intentar, absolutament debades, aturar i entorpir el dret dels mallorquins a rebre informació, cultura i entreteniment en la nostra pròpia llengua. I aquest «No» s'ha d'expressar a través d'un testimoniatge personal que aïlli i posi en ridícul tots els enemics de la convivència i els seus falsos arguments, es manifestin com i on es manifestin.

Sol·licitem, avui, concretament:

1er.-Que la Delegació del Govern i

TOTS JUNTS CONTRA LA BARBÀRIE

l'Administració de Justícia identifiquin, trobin i jutgin exemplarment els autors, còmplices, encobridors i instigadors de l'incendi provocat en el repetidor de TV3 i Catalunya Música.

2on.-Que la Delegació del Govern, amb les assitències necessàries, articuli un sistema de seguretat i vigilància per a totes les delicades instal·lacions telefòniques i de ràdio i televisió al Puig d'Alfàbia, permanent i eficaç, que garanteixi la lliure comunicació; i

3er.-Que l'Administració de l'Estat i les institucions autonòmiques consolidin legalment i tècnicament la recepció òptima a les Illes Balears de tots els canals públics de Ràdio i TV que emetin en llengua catalana, pròpia de la nostra terra, provinents de les tres Comunitats Autònomes on és llengua oficial i que formen el nucli essencial de la cultura d'expressió catalana.

Palma de Mallorca, 24 d'abril de 1989
- Dia del llibre.

OBRA CULTURAL BALEAR

CRÒNIQUES INGÈNUES

EL PLA PÉREZ RAMOS O LES CUCAVELES DE LA DRETA

Joan Mayol

Des de fa uns anys, cada vegada que arriba la primavera, arriba també el moment de discutir el Pressupost del Consell Insular. Hom pot pensar que això és com ridícul, perquè els pressuposts no han de ser present-suposts o post-suposts. Al CIM, sí.

La presidència de Joan Verger es pot caracteritzar per una sèrie de constants fenològiques: una inactivitat invernall quasi completa: sols les comissions imprescindibles, per afers de tràmit. Al març, normalment a tocar la Setmana Santa (la diàspora vacacional redueix les empentes de l'oposició), es presenta el projecte de pressupost, es discuteix ràpidament a la comissió, es passa una mica de via-Crucis en el Ple, on cal rebutjar propostes raonables de l'oposició, i ja s'ha preparat la "repartidora" per tot l'any. És clar que l'estiu és l'estiu, i tampoc s'en fa gaire, de feina, i les reunions es tornen fer clares vegades. A la tardor, una mica més de roda, fins que el Parlament es posa a fer feina, que es menja la del Consell altra volta.

Els pressuposts d'enguany, però, han estat una mica més "moguts". Resulta que es prepararen des de la majoria absoluta, i a l'hora de discutir-los va haver-hi una clivella: l'ex uemita Pérez-Ramos s'ha muntat el grup mixt del CIM (no he aconseguit entendre com pot una sola persona ser "grup" i a més a més "mixt"; el que sí que entenc és que la política no tenguí gaire prestigi!). El Sr. Pérez-Ramos, que no havia estat consultat per a elaborar el pressupost (crec que havien estat consultades ben poques persones), va plantar cara: el CIM es pot endeutar, i aconseguir tenir doblers per fer alguna cosa més que xaràngues i electoralismes. Cada any hi ha hagut duros per subvencionar

generosament la pujada a Lluc, la Dimoniada i el Carro de la Beata, a més de pagar milionàries factures de publicitat aixorca a tota quanta publicació veu la llum a l'illa; enguany n'hi ha d'haver per pagar aigües netes i brutes als pobles que no en tenen, que són quasi tots els de l'interior de l'illa (la "Mallorca profunda", que s'ha atrevit a dir algun

Manuel Pérez Ramos

● **El CIM pot i deu col·laborar amb els ajuntaments per solventar la manca de les infraestructures bàsiques. Tot això, que la meitat menys un dels consellers no poguérem fer acceptar a la majoria, ho ha aconseguit el vot del Sr. Pérez-Ramos.**

pixatinters imaginatiu i mimètic!).

Amb molta ingenuïtat, hom es pot sorprendre que aquesta proposta, que no és nova, tenguí èxit enguany. Perquè havia estat formulada, votada i derrotada en anteriors ocasions, per exemple

en el debat del pressupost de l'any passat. Des de l'esquerra, s'ha insistit sempre que és inadmissible i injust que hi hagi mallorquins sense aigua ni clavegueram. No sols injust, sinó innecessari: el CIM pot i deu col·laborar amb els ajuntaments per solventar aquesta manca de les infraestructures bàsiques. Tot això, que la meitat menys un dels consellers no poguérem fer entendre a la majoria (bé, entendre segurament sí, el que no poguérem fou fer acceptar), ho ha aconseguit el Sr. Pérez-Ramos. Naturalment, aquest vot seria suficient per fer canviar la majoria.

Vista la situació, el president del CIM (amb cara de pomes agres) ha respost que troba que aquesta proposta, que en bona anàlisi correspon a tota l'oposició (PSOE, PSM i CDS) amb la decisiva aportació del conseller Pérez-Ramos), és acceptable mentres sigui per consens. Sols ha mancat que convenci el seu grup perquè aquest consens

hagi estat un èxit. Naturalment, si no hagués estat per consens, hauria estat per majoria. I ara, algun il·luminat (no sé si el mateix de la "Mallorca profunda", però ho sembla) parla d'aquest projecte com el "Plan Verger". Això són cucaveles! El Pla es podria dir "Pla CIM", i si li volem donar nom de persona, que sigui el Pla Pérez-Ramos. Això de "Plan Verger", tenint en compte que el Sr. Verger és enginyer i segueix amb el despatx obert, podria permetre interpretacions molt confuses.

La majoria és ben conscient del crull que pateix. Un crull segurament saludable, perquè pot forçar a reflexionar sobre més d'una qüestió. El propi paper del CIM, l'organigrama mateix de la institució, ha de ser reconsiderat. El Consell Insular està articulat en una sèrie de comissions informatives amb un grau d'operativitat molt diferent: Cultura, Cooperació, Foment, Ordenació Territorial, Esports, Hisenda, Agricultura, Acció Social, Sanitat, Personal, ... L'oposició va proposar, en ocasió de la discussió dels pressuposts, reorganitzar el Consell i reduir tota aquesta col·lecció que sembla feta per donar un càrrec a tots els consellers de la majoria que en volien. Cada un té la seva

parcel·la de repartidora i el pressupost que li permet de sortir pels diaris cada punt. Sembla una estructura preparada per donar la raó als enemics del Consell Insular, que el consideren innecessari i repetitiu respecte del Govern Autònom. Cal reconèixer que la incidència del CIM en agricultura, turisme o ordenació territorial és nul·la. De manera que el que cal és, opinió nostra, reforçar la cooperació amb els municipis en les àrees d'acció social i de Sanitat mentre el CIM gestioni afers tan importants com el Psiquiàtric o l'Hospital. Aquesta, és clar, no és l'opinió de la majoria, de tota la majoria: el Sr. Pérez-Ramos, en una qüestió tan important, no va donar suport als vots del Partit Popular i d'UM, sinó que es va abstenir. Una abstenció amb una càrrega política que no pot passar desapercebuda ni al més ingenu dels ciutadans. (Incidentalment, facem notar que els medis de comunicació no es feren ressò d'aquest vot).

De manera que en aquest cas, la crisi d'UM, la voluntat d'un conseller que decideix anar per lliure i els curiosos equilibris de la política, poden fer arribar l'aigua i el clavegueram a tota una sèrie de pobles. ■

LA MOGUDA PLANETARIA

SOM 5.112 MILIONS

Antoni Ginard

Segons les dades de l'"Anuario El País 1989", el 1988 la població mundial ha assolit els 5.112 milions, un 23,34% dels quals habiten a les regions més desenvolupades, mentre que un 76,66% (les tres quartes parts) viuen a les regions menys desenvolupades. Les regions desenvolupades tenen un creixement natural lent, amb taxes de natalitat i mortalitat gairebé equilibrades. Les zones subdesenvolupades, amb taxes de fecunditat i mortalitat infantil elevades, creixen a un ritme quatre vegades superior.

En un futur molt proper un dels problemes del planeta Terra serà el d'acollir 6.251 milions d'habitants l'any 2.000, amb un fort dualisme demogràfic. Deixant de banda les qüestions estrictament demogràfiques, tothom està d'acord en que hi ha problemes que afecten a tots, com, per exemple, l'ecologia i els recursos naturals.

No és, doncs, cap raresa preocupar-se seriosament pel forat de la capa d'ozó a l'Antàrtida, pels accidents de submarins atòmics devers Noruega, o per les marees negres de petroli a les costes d'Alaska, o, el que és més important, pels aspectes de la conservació de la natura que ens toquen d'apropar.

Si, a més, considerem que qualsevol ecosistema petit és només una part d'un ecosistema únic que és la Terra, tota, aleshores també podem creure que les 10.000 persones que es manifestaren a favor del Parc Nacional per a la protecció total de Cabrera ho feien en nom de moltes més. A partir d'ara, el que interessa són les solucions. ■

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Manera
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Felanitx	Ramón Llull	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanc
Maó	Catòlica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre
Palma	Biblos		

I als principals quioscs de Palma

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
 Adreça: _____
 C/ _____ Núm. _____ Pis _____
 Codi Postal _____ Població _____
 Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 2.800.- ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____
 Agència/Oficina _____
 Cte/Lta núm. _____

Signatura _____

POLÍTICA

BANDERA, ESCUT, HIMNE

REFLEXIONS UNA MICA PROVOCATIVES SOBRE ELS SÍMBOLS D'IDENTITAT

Josep Moll Marquès

Vagi per endavant el meu màxim escepticisme (o potser bastaria dir: pragmatisme?) en la consideració de la importància dels convencionalismes que tots hem acabat per acceptar que són els símbols que identifiquen un poble i el diferencien dels altres. No és que no me semblin importants. Però l'ús i l'abús fins a la perversió que se n'ha fet tantíssimes vegades i arreu del món crec que justifiquen totes les reticències.

Si la bandera, l'escut o l'himne no fossin més que asèptics logotipus, que faciliten la informació i la comprensió obviant el problema babèl·lic, no hi hauria qüestió: De la mateixa manera que en veure dibuixat un dit embenat amb una creu al costat sabem que allà hi ha una estació de primers auxilis, en veure un tros de tela amb tres franges horitzontals de la mateixa amplària, una negra, una vermella i una groga, sabríem que es vol proclamar la presència simbòlica d'Alemanya, sense més històries. I de la mateixa manera que quan veim dibuixada una locomotora de tren en un triangle blanc amb marge vermell sabem que ens acostam a un pas a nivell sense barrera, en veure l'escut dels quatre quarters, amb les quatre barres, el lleó rampant, el castell

i les cadenes, o en escoltar La Marsellesa, associariem immediatament, lluny de tota transcendència, la idea de l'Estat Espanyol o de la República Francesa.

Ja sé que estic exagerant l'asèpsia.

● Tenim uns símbols d'identitat generalment acceptats com a tals, i amb els quals s'identifiquin els ciutadans illencs?

Com és lògic, l'exageració és intencionada. Ja sé que en aquest tema

l'asèpsia total no és possible. No tenc inconvenient en reconèixer que, vistes i conegudes totes les implicacions del tema, l'asèpsia total tampoc no és desitjable. Però potser sigui permès esperar que, fins i tot o sobretot des de la perspectiva nacionalista, s'acceptin raonaments explicatius de les reticències que em produeix el tractament que per regla general es dona al tema dels símbols.

Potser tots coneixem aquell acudit del sergent que intentava inculcar als nous recrutes les primeres lliçons de "formació del espíritu nacional", i demanava al primer de la fila: "¿Qué es la bandera?". Cansat d'esperar la resposta del pobre recruta, escandalitzat de la seva ignorància i a punt d'esclatar de ràbia, li diu: "¡Idiota! ¡La bandera es tu madre!"; i dirigint-se al segon recruta, brama: "¡A ver! ¿Qué es la bandera?". I el pobre malanat, tremolant de por, li contesta, assenyalant el seu company: "La madre de éste".

Reconec que espiritualment me sent més identificat amb el sentit comú popular que traspua aquesta reacció, que és la sana resposta d'un home del poble incapaç d'entendre que la bandera pu-

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

gui esser res més que un símbol que tanmateix no sap definir, que amb el sergent imperialista, tergiversador de l'essència del símbol. I per això mateix, més identificat també, fins i tot tenint en compte les diferents circumstàncies, que amb aquell general francès que durant les guerres napoleòniques demanava reforços al seu estat major dient que li enviassin o bé 20.000 soldats més, o bé vint mil exemplars del text de "La Marsellesa". Però també és cert que, com tothom, jo sent una emoció especial en escoltar un himne o en veure una bandera o un escut determinats, que uns altres em deixen indiferents, i que fins i tot n'hi ha que, precisament pel fet que simbolitzen un col·lectiu o un poble (o més ben dit: un Estat) concrets, em causen una sensació de rebuig.

● **Un poble que viu en polèmica permanent sobre quins són els símbols que l'identifiquen, és realment poble?**

No tenc cap rubor a reconèixer, per exemple, que el cant de la Internacional em suggereix des de sempre la idea de la comunió d'ideals amb tots els que creim necessari seguir lluitant per la igualtat, la justícia i la solidaritat, i em produeix per tant una sensació positiva, d'identificació amb tots els homes i dones que pensen igual arreu del món i per damunt de fronteres, totes elles supèrflues i indesitjables. Com tampoc negaré que la meua escala emocional a l'hora d'escoltar himnes assoleix els tons més aguts amb "Els Segadors" i va baixant passant per l'himne nacional de Baviera, del qual aquí se'n deu desconèixer fins i tot l'existència, fins arribar a l'himne de Malta, posem per cas, que em deixa més fred que un calamar.

Sembla evident que, en aquest context, la pregunta que ens hauríem de fer els illencs és: Dins aquesta escala de valors, quin lloc correspon als símbols

Els escuts municipals de Mallorca en l'obra de l'Arxiduc Lluís Salvador, «Die Balearen»

d'identitat de les nostres illes? Però al marge que, en bona lògica, la resposta òbvia és que els nostres símbols d'identitat haurien d'ocupar el primer lloc, resulta que abans d'aquesta pregunta ens hem de plantejar aquesta altra: Tenim uns símbols d'identitat generalment acceptats com a tals, i amb els quals s'identifiquin els ciutadans illencs?

La resposta a aquesta pregunta no sols és negativa, sinó que és obligat constatar que a poca gent se li preocupa el fet que els illencs ens hàgim encolomat uns símbols amb els quals molt pocs s'identifiquen, com és el cas de la bandera del castellet i l'escut del "Paternina" (i aquests qualificatius irrespectuosos ja ho diuen tot),

o que en el cas de l'himne ni tan sols en tinguem cap, ni oficial ni generalment acceptat. I això, és clar, imposa una altra qüestió prèvia molt més inquietant: Un poble que no té símbols d'identitat, o que com a màxim viu en polèmica permanent sobre quins són els símbols que l'identifiquen, és realment poble?

Si entenem per poble un col·lectiu amb uns trets culturals i socials i amb una idiosincràsia específica que el diferencien d'altres col·lectius, i que té consciència d'aquesta diferència i voluntat de mantenir-la i defensar-la, sembla que és molt difícil respondre afirmativament a aquesta pregunta. Amb gran neguit pels qui defensam la personalitat específica dels illencs; perquè, més o manco, aquesta és la situa-

ció en què ens trobam a les nostres illes.

Sembla lògic que sigui així, si tenim en compte el ventall d'actituds que es mantenen respecte de la nostra identitat: Des dels que tenim clar que som catalans de Mallorca, de Menorca o de les Pitiüses i quines conseqüències s'han de deduir d'aquest fet (sense estar d'acord, per cert, amb les que en treuen altres que també tenen clar el fet de la nostra catalanitat), fins als que se senten o es proclamen espanyols sense acabar de saber què implica ni com es

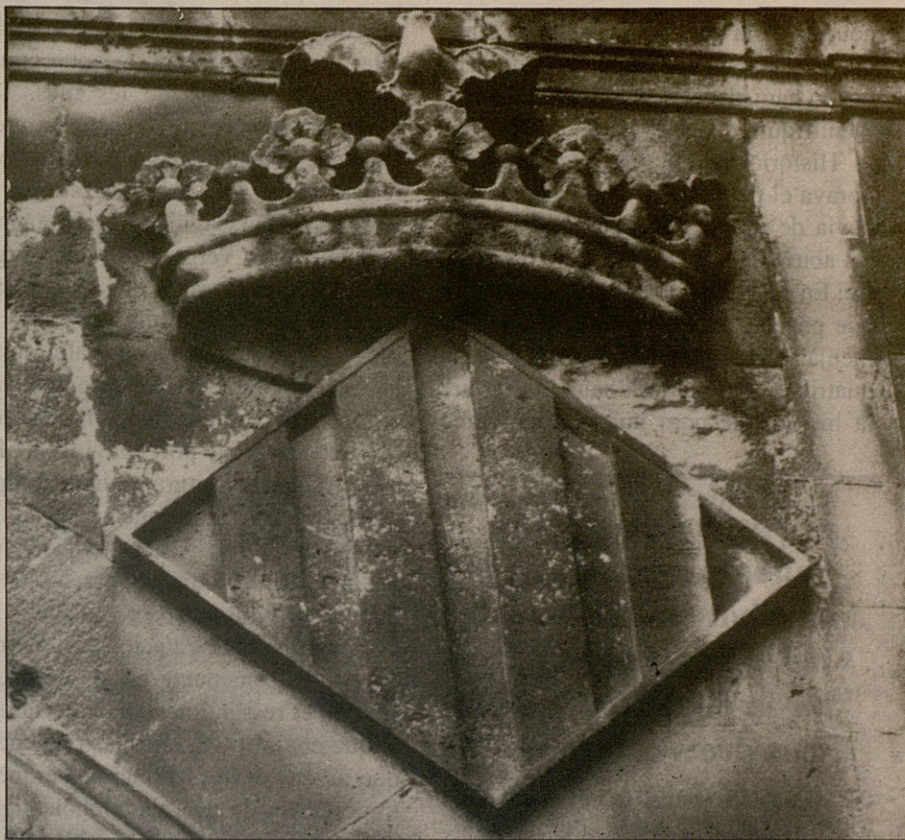
● **Quan un poble té clara consciència de la seva personalitat assoleix fàcilment el consens sobre els símbols que la identifiquen.**

pot particularitzar aquest espanyolisme, passant pels que es declaren balears sense ésser capaços de definir tal personalitat ni per tant de defensar-la amb coherència, i passant pels infinits matisos que els seculars intents d'anorrear la nostra personalitat diferenciada han fet proliferar quan s'ha intentat definir-la.

Tanmateix, el fet que aquests intents hagin estat tan infructuosos que ni tan sols han pogut eliminar la voluntat d'articular-la, a pesar de segrestar els instruments socials i culturals necessaris per a fer-ho, demostren que tenim raó els que pensam que efectivament

som un col·lectiu amb personalitat diferenciada, i que "fer poble", en aquesta situació, vol dir desvetllar la consciència d'aquest fet i configurar i refermar la voluntat de conservar i defensar tal personalitat. I dins aquest context sí que és important el tema dels símbols. Perquè quan un poble té clara consciència de la seva personalitat assoleix fàcilment el consens sobre els símbols que la identifiquen. I a l'enrevés: A mesura que es clarifica la qüestió dels símbols, tenim una prova evident que es va refermant la consciència i la voluntat d'ésser poble.

En aquest sentit, me sembla important constatar que la premissa fonamental des de la qual s'han de definir els símbols és el nostre propi sentiment. Ho dic perquè, sobretot en el cas de la bandera, un dels arguments que utilitzen els enemics de la nostra definició com a poble català (és a dir, de nissaga catalana, com ja he escrit en altres ocasions) consisteix a afirmar que la bandera de les quatre barres no pot ésser la nostra perquè és la de Catalunya. A mi em sembla que el que ens hem de demanar és quina bandera sentim com a nostra perquè entenem que ens identifica, i

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Passatge Joan XXIII, 1-B

«Los Geranios»

Tel. 72 19 31

07002 PALMA DE MALLORCA

FEINA DE QUALITAT

**Xisco
ARTS GRÀFIQUES**

C. del Baix Riera, 1-B
Telèfon 24 03 86
07008 Palma

aquesta és la que hem d'adoptar, sense que ens pugui preocupar poc ni gens que hi hagi altres pobles que també s'hi identifiquin.

Històricament, la bandera que enarborava el poble illenc cada vegada que havia de defensar els seus drets contra els abusos del poder era la senyera del Rei En Jaume. I encara avui, la bandera que posen a tots els pobles per endiumenjar els carrers els dies de festa és la quadribarrada. Un dia s'haurà d'escriure la història de com uns polítics varen

● **Històricament, la bandera que enarborava el poble illenc cada vegada que havia de defensar els seus drets contra els abusos del poder era la senyera del Rei En Jaume.**

inventar la bandera del castellet. Avui, sis anys més tard, aquesta bandera encara no ha estat capaç d'engrescar ningú. Crec, per tant, que és ben legítim constatar que els illencs no la senten com a seva, i si hi senten en canvi la de les quatre barres. I per tant, no tenim cap motiu per cercar-ne una altra.

Una cosa semblant ha passat amb l'escut, que com que no podia ésser el de les quatre barres "perquè és el de Catalunya", ningú va tenir el coratge de dir: "Idò, els catalans que se'n cerquin un altre, si volen!", sinó que li varen posar una franja transversal. En aquest cas, i com que temps enrere, amb això dels escuts, no s'hi miraven gaire prim, no ha costat gaire trobar argumentadors que provenen documentalment que l'escut amb la franja almanco no és un invent d'ara mateix. Però ningú no ens podrà dir mai de forma convincent perquè aquest és "el nostre", i no ho és el de les quatre barres sense franja, per molt que també sigui l'escut de Catalunya.

El tema de l'himne és una mica més

senzill, perquè no n'hi ha cap que hagi estat mai mínimament acceptat com a himne del conjunt de les illes. Des d'aquesta perspectiva, resulta comprensible que hi hagi gent que posi una certa resistència a acceptar que l'himne de les Illes Balears sigui "La Balanguera". Ara bé, quan veig que l'únic "argument" que es posa és que "La Balanguera" no pot ésser l'himne de totes les illes perquè és una cançó mallorquina, he de confessar que qued astorat davant el que em sembla una simplificació provinciana molt poc convincent. Posats en aquesta tesitura, l'himne tampoc no podria ésser una cançó menorquina ni eivissenca, i acabariem adoptant com a himne una melodia zíngara, a fi de no ferir susceptibilitats cantonalistes.

Aquesta argumentació "a la contra", que no es fonamenta en el sentiment, sinó en el ressentiment, és precisament la que em desperta totes les reticències que assenyalava al principi. Perquè la importància de que els símbols siguin uns o siguin uns altres és molt relativa mentre l'intent de fixar-los només sigui guiat pel desig d'encertar en la identificació òptima entre símbol i col·lectiu que es simbolitza. Però quan s'imposa la certesa que el rebuig d'un símbol no ve motivat per l'ansia identificadora, sinó per tot el contrari, l'ansia "desidentificadora", sigui respecte dels catalans o dels mallorquins (o de qui sigui, vaja, perquè no hi ha cap definició "a la contra" que sigui sana), llavors hem d'estar molt vigilants, perquè totes les precaucions seran poques.

Es podria acceptar el rebuig d'una bandera o d'un himne perquè hi hagués un sentiment de major identificació amb una altra o un altre. Però això d'inventar una bandera perquè la que tradicionalment ha alçat i encara ara alça el nostre poble coincideix amb la de Catalunya, o organitzar, com han fet a altres bandes, un concurs de compositors per compondre l'himne de la Comunitat Autònoma perquè "La Balanguera" és una cançó mallorquina, trob que són símptomes molt lamentables de manca de consciència de la pròpia personalitat. ■

LLETRA MENUDA

DELS CAMALEONS I LES CARES

Miquel Serra

El camaleó és un animal notable pels canvis de coloració que és capaç d'experimentar la seva pell. Els dissenyadors italians, sempre al capdamunt de la moda, han inventat una peça formidable: es tracta d'un abric que canvia de color segons el temps meteorològic, la llum de l'habitació o el nombre de persones que hi ha. Li han posat un nom molt adequat: stile camaleonte. Que l'enginy era necessari és més que evident, si tenim en compte les escurades de butxaca que ha de fer la gent de ben viure per tal d'exhibir un vestuari en consonància amb la seva condició. Certament els pressuposts l'agriran, l'invent.

Ja s'ha donat la primera passa. Ara cal completar la jugada amb la invenció del maquillage caméléon, que ja és responsabilitat dels francesos, els amos del corral de la cosmètica fina. És sabut que per guanyar-se les sopes les persones de ben viure han de canviar de cara un grapat de vegades al llarg de la dura jornada laboral. Una recepció?: cara de somriure profidén. Una reunió amb el comité que no deixa d'emprenyar?: cara de president de tribunal d'oposicions. Una entrevista amb la premsa?: cara de conqueridor agressiu. O de pardal espavilat, si convé. I així successivament.

És sabut que hi ha molta de gent que ha de fer moltes cares. Les fan, però no les tenen. No en tenen cap. El maquillage camaleònic serà la seva cara. El necessiten amb urgència. ■

DE NIT

EL SOMNI PERDUT

Joana Lladó Ballester

A vegades, un somni et pot deixar gaudir d'irrealitats segures. Un pot permetre's creure que està vivint a un petit i gran paradís, al bell mig d'un mar blau. Un es pot imaginar, fins i tot, que és un dels elegits a poder fruit del plaer de despertar-se cada matí de la seva vida a un país tan admirat i desitjat des de sempre i avui encara.

Un es pot passejar pels carrers de la gran vila i es pot descobrir enriquit pel seu passat magnífic, per tantes històries mig oblidades o per la seva història, si la coneix o intueix.

Qualque dia un pot aixecar-se i anar pel carrer sense tenir por; pot desitjar veure un gran sol i trobar molta gent. Altres vegades, però, sentint-se diferent, un es podrà preguntar secretament si és aquest el seu país o si aquestes meravelles són d'un altre regne. Perquè, anant pels carrers de la vella ciutat, cada indret ens identifica més amb altres cultures abans que amb la pròpia. Perquè alguns dies tenen la nit llarga i a les fosques no sempre el viatnant pot endreçar la ruta.

A aquell país dels somnis, però, hauríem de cercar altres inquietuds i noves emocions. Ens assaltarien potser en la nostra llengua i tendríem dret a ésser detinguts en català.

I tampoc no hauríem d'organitzar trobades d'escoles mallorquines ni campanyes de normalització lingüística. Ni tendríem conflictes amb els mitjans de comunicació.

Un es pot demanar, en definitiva, com seria aquest fantàstic país que somiam algun dia. ■

POLÍTICA

LA LLEI DE LA FUNCIO PÚBLICA I LA LLENGUA CATALANA

Joan F. López Casasnovas

En un Estat de dret, de vegades poden produir-se conflictes entre el dret de l'administrat i el dret de l'administrador, o, amb altres paraules, entre el dret del poble i el del qui ha d'estar al seu servei. En aquests casos, cal esperar que la raó estigui de part del ciutadà i no del funcionari, o sigui que primin els interessos col·lectius o socials sobre els interessos particulars o personals, per bé que aquests siguin també legítims.

Em faig aquestes reflexions poques hores després que el Parlament de les Illes Balears ha aprovat per majoria una Llei de Funció Pública que en alguns dels seus punts més controvertits ha trobat el suport consensuat del Grup Popular, d'UM i del PSOE i, quan no, del Diputat Ricci Febrer.

No són prou coneguts els aspectes corporativistes, d'instrumentalització partidària de la funció pública autonòmica, la primacia de criteris polítics sobre els estrictament professionals, que neguen el principi de neutralitat de l'Administració. Crec que CC.OO. de la funció pública n'ha fet una dura crítica, i merescuda.

Precisament per salvar el mandat constitucional de la igualtat davant la llei, convé que en la selecció de les persones que opten a places dins l'administració pública no es doni cap discriminació.

¿Era, doncs, discriminatòria la fórmula d'exigir "l'acreditació del coneixement de la llengua catalana, tant en l'expressió oral com en l'escrita" per poder prendre part en les proves selectives a places on l'instrument lingüístic és imprescindible per exercir una feina de relació amb els ciutadans i ciutadanes

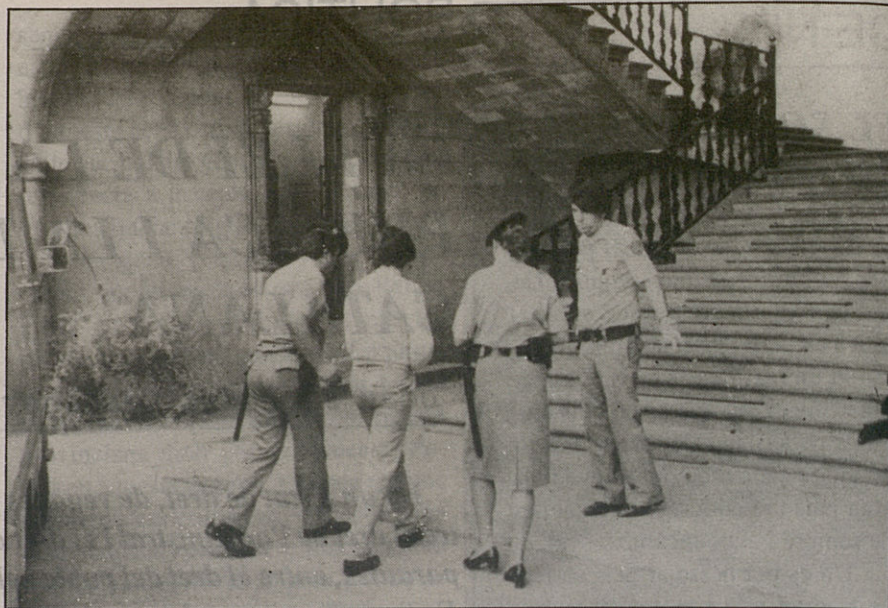
d'un país amb dues llengües oficialment reconegudes, -una la catalana, com a pròpia de les Illes Balears, i l'altra, la castellana, com a oficial de l'Estat-? Al Grup parlamentari del PSM-EEM pensam que no hi ha tal discriminació. Per això vam defensar una esmena a l'article 45 de la Llei de la Funció Pública de les I.B., que diu el que acabam de posar entre cometes. L'esmena del PSM-EEM va ser considerada per UM i pel Sr. Ricci (9), la va

● No són prou coneguts els aspectes corporativistes, d'instrumentalització partidària de la funció pública autonòmica

votar en contra AP-PL (25) i s'hi van abstenir el PSOE i el CDS (23). (És curiós que el PSOE a Balears s'abstingués mentre que al Parlament de Catalunya li donava suport afirmatiu. La incoherència bé es mereixeria alguns comentaris polítics!).

El cas és que mentre a Catalunya, per poder prendre part a proves selectives per a determinats llocs de la funció pública, el coneixement de les dues llengües oficials de Catalunya és un requisit ineludible, aquí, a les Illes Balears, el coneixement del castellà és un requisit sine qua non, però el coneixement de la llengua pròpia de les Illes Balears, del català, es computarà només com a un mèrit, entre d'altres. (Si havent accedit a la feina, no acrediten a posteriori aquests coneixements lingüístics, queden compromesos a realitzar cursos, sempre que la C.A. els vulgui organitzar...).

A ningú no se li escapa la importància que té per a la normalització lingüística el fet de comptar amb una Administració autonòmica, la burocràcia de la qual es produeixi en català. El català

Per accedir al cos de policia o guàrdia civil s'ha de tenir un mínim d'un metre i mig d'alçada.

● El Govern balear no compleix la Llei de Normalització Lingüística i no n'hi ha prou que el català sigui l'idioma oficial de... la Conselleria de Cultura

ha d'esdevenir també administrativa, un idioma necessari. I hem constatat centenars de vegades que la Comunitat Autònoma de les Illes Balears està en aquest aspecte a una distància sideral de la Generalitat de Catalunya.

El Govern balear no compleix la Llei de Normalització Lingüística i no n'hi ha prou que el català sigui l'idioma oficial de... la Conselleria de Cultura!

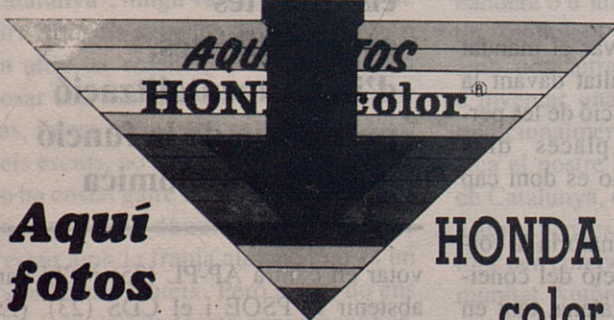
Que no ens venguin ara amb allò que tots els espanyols són iguals davant la Llei, sense que pugui prevaler cap casta de discriminació per raó de naixement, sexe, raça, opinió o qualsevol altra condició personal o social (art. 14 C.E.)!

Per accedir a una plaça del cos de policia o guàrdia civil s'ha de tenir un mínim d'un metre i mig d'alçada. Vet ací una dificultat insuperable per a qui no té aquesta condició física i vol ser guàrdia o policia. És discriminatòria aquesta mesura? Ningú no la discuteix, per raó de la feina a fer. No pot ser

mecanògraf qui no tengui dits.

Tanmateix, el coneixement del català per a exercir la funció pública no és ni més ni menys discriminatori que l'obligació d'haver cursat i aprovat la llicenciatura de Dret per presentar-se a oposicions de notari. Per què aquest darrer exemple, hom el considera normal i no en considera el primer? Deu ésser perquè la discriminació de la llengua catalana està tan interioritzada i assumida en molts del nostres Diputats i Diputades que no resulta gens estrany que AP-PL voti en contra de la nostra esmena ni que el PSOE s'abstengui.

No quedarem que la Normalització Lingüística era cosa de tots? ■

Aquí fotos

HONDA color

Anau a revelar les vostres fotografies a les botigues on vegeu aquest distintiu

AGÈNCIA IMMOBILIÀRIA FERRER

Miquel Àngel Ferrer Montserrat
(Assessoria jurídica pròpia)

COMPRA, VENDA I LLOGUER DE RÚSTIQUES, PISOS I XALETES

Pl. Major, 1. 2n. Tels. 71 31 88 - 71 53 63
07002 PALMA DE MALLORCA

POLÍTICA

ENTREVISTA A ENRIC RIBAS I PAULA GUILLEM

Miquel Ferrer Canyelles

A Eivissa s'ha constituït un nou grup polític, l'Esquerra Nacionalista d'Eivissa, partit que s'ha federat amb el Partit Socialista de Mallorca i el Partit Socialista de Menorca. Es tracta d'un fet important, i que apunta cap a un reforçament notori de les forces nacionalistes i d'esquerra a les Illes Balears. És per això que hem cregut interessant conversar amb n'Enric Ribas, diputat a les Corts Generals de l'Estat, i amb Paula Guillem, diputada al Parlament de les Illes Balears, ambdós representants qualificats de l'ENE.

-¿Quins motius han duit a la constitució de l'ENE?

-ER: El motiu més important ha estat la necessitat d'omplir un espai polític, fins ara buit o desatès. El PSOE, a Eivissa, ha omplert un espai d'una manera hegemònica, però insatisfactòria.

-¿Creis que aconsegiu el necessari arrelament social, en un context tan específic com l'eivissenc?

-PG: És evident que per una força que comença trobar un arrelament social important és difícil. Però el nostre arrelament pot ser progressiu. Serà en un futur que obtindrem una major presència. Ara el nostre arrelament haurà d'esser encara minoritari, però cada cop major. De tota manera la presència de l'ENE ara mateix és significativa.

-Des d'alguns mitjans se vos ha acusat de trànsfugues ¿Qué en pensau d'això?

-PG: Pel que fa al fet que en aquests moments ocupem llocs sortits d'uns votants d'un altre partit, vull observar que aquest partit tenia unes directrius que s'han anat modificant. Avui el

PSOE gairebé ocupa posicions de centre-dreta. Potser que el trànsfuga sigui el PSOE i no nosaltres.

-ER: Crec que

ha d'existir un compromís tripartit entre els electors, els partits i els càrrecs. En el cas d'Eivissa, els vots que anaren al PSOE no hi anaren tan sols per les sigles, també hi havia unes persones i uns compromisos.

● Avui el PSOE gairebé ocupa posicions de centre-dreta. Potser que el trànsfuga sigui el PSOE i no nosaltres.

-¿Fins a quin punt la defensa de Cabrera com a futur Parc Nacional ha influït en la vostra decisió?

-ER: Inicialment el tema de Cabrera

Enric Ribas

es va dur bé. Es tractava de fer pressió davant el Ministeri de Defensa i l'Executiva Federal. Una altra cosa, i ben diferent, són els darrers esdeveniments.

-PG: Vaig assistir a una reunió amb el Ministeri de Defensa, a finals de 1987, amb n'Enric, i a una altra, l'octubre passat, entre l'executiva de la FSB i l'executiva federal. En aquesta darrera reunió el tractament ja va ser totalment diferent. Per a l'executiva de la FSB es pretenia tan sols de trobar una solució al problema del Parlament, al problema "creat" al Parlament.

-¿Quines altres discrepàncies varen existir amb el PSOE per dur-vos a abandonar el partit?

-ER: El tema de Cabrera sols és un aspecte. Les raons que ens han duit a constituir l'ENE han estat creure que a Eivissa és possible una força naciona-

lista, i d'acord amb uns plantejaments d'esquerra. La prova és que hem format el partit també amb gent independent, gent que no havia participat mai dins el PSOE ni en política. Hi havia també raons importants de tipus intern, de funcionament del PSOE a Eivissa i Formentera.

-¿Creis que a Eivissa el creixement urbanístic desenfrenat pot esser substituït per un altre model?

-ER: Per la nostra banda creim que cal impulsar un compromís amb la dreta, que és la que governa l'illa. Un compromís que abasti temes com l'ordenació del territori, la normalització lingüística, etc. En cas contrari la nostra política no passarà d'esser testimonial, de denúncia.

● A Eivissa és possible una força nacionalista d'acord amb uns plantejaments d'esquerra.

-¿Creis que això és possible?

-PG: Eivissa està necessitada més que mai de solucions dràstiques. Sobre tot en aquest aspecte de l'ordenació del territori. Sant Josep, Santa Eulària i Sant Antoni que sempre han estat governats per la dreta, la situació en aquests municipis és caòtica.

-ER: D'aquesta situació ja se n'ha adonat part de l'empresariat, i sectors significatius. La mateixa Federació d'Hotelers s'ha pronunciat a favor d'una major qualitat de l'oferta turística. A Eivissa hi ha una creixent consciència ecologista.

-¿Quina és la situació de la llengua i la cultura catalana a Eivissa?

-PG: Realment està orfe. A Eivissa no hi ha ningú que vetlli per aquests temes. Les institucions no fan res. En el Consell Insular d'Eivissa no han volgut contractar un assessor lingüístic perquè

diuen que això pot esser inconstitucional. Tot es fa en cas-tellà, de les actes a qualsevol con-vocatòria. Als ajuntaments regits pel PSOE tampoc es fa res. L'Institut d'Estudis Eivissencs té pocs mitjans. No rep ajudes institucionals. El 90% de les subvencions del Consell Insular són per publicacions en castellà. Malgrat tot, ha millorat la seva labor. És l'únic testimoni.

-Vosaltres, que sou un partit eivissenc, com veis la situació a Formentera? ¿Existeix cap possibilitat que allà hi aparegui qualche cosa semblant a l'ENE?

-ER: Pel que fa a Formentera, nosaltres tenim la mateixa actitud que tenim a l'hora de federar-nos amb els PSM. Per això no hem volgut fer un partit que es digués de Formentera i que no respongués a un procés propi de l'illa. Des dels mateixos formenterers ja es crearà.

● En el Consell Insular d'Eivissa no han volgut contractar un assessor lingüístic perquè diuen que això pot esser inconstitucional.

Evidentment, també hi existeix un espai i una demanda social. Llavors podrem arribar a un acord federatiu.

-¿Com es veu el tema de les Illes Balears des d'Eivissa?

Paula Guillem

-ER: A Eivissa un sentiment balear realment no existeix. Això no vol dir que no sigui positiu crear un sentiment de comunitat, que ens permeti superar una visió massa insularista. Creim que el model de relació entre les illes és el que nosaltres establim com a partits en federar-nos. La Federació de l'Esquerra Nacionalista ens permetrà plantejar una manera nova d'entendre les relacions entre forces polítiques de les illes, i

● Creiem que el model de relació entre les illes és el que nosaltres establim com a partits en federar-nos.

també ens permetrà, des de el respecte a la sobirania de cada força, un treball conjunt i coordinat.

PG: L'illenc és molt sensible a la seva pròpia realitat insular. I hi ha una apreciació de què molts tan sols pensen amb Eivissa i Formentera en temps d'eleccions. Entenem que hi ha moltes coses que ens uneixen, però que el model ha de ser de respecte i reconeixement de l'especificitat dels pobles de les nostres illes. ■

GUAL PERMANENT

BRUIXOTS I BRUIXOTS

Pere Font

De tant en tant treuen el cap i el banyam. Com els caragols. Amb pluja, però també amb sol que escalfa cul de llebres i conills. Dels bruixots, no te n'escapes mai així com així, d'una manera definitiva. Alguns d'ells són benignes, pintorescs i demanen foto. D'altres, amb cresta enlaire, són com la pesta: porten enravenada ideològica, de veritat eterna. Són l'apostolat de certituds inflades, absolutes, ejecutants de pus i llavors enverinades.

Els bruixots són germen i planter de males pècores, de pècores de front estret i poma agra, faccions rígides i cara pètreea. Són exèrcits de salvació i alliberació de qualsevol puça vivent, són fuet contra l'error, cop de puny al mal i purificació beneïda de taca i pecat. Són caparruts, caps de ciment i de fava. Són la conya i la reconya. Són l'òrria.

Quan enceten santa creuada, llur màquina coaccionadora engruna dits i nassos, i trinxa i esclafa. Ensofroniya i acorralla tot crist, vulgui no vulgui, contra les barres i cordes de l'axioma inqüestionable.

Aquests bruixots de la veritat són vampirs, o draculets, amb dentetes al defora. Són pedrades cantelludes a la quietud. Són bardissa i barrera. Són frontera.

D'entre els bruixots n'hi ha de força castes; sempre assustant, però, quan eixanquen cama sobre la somera institucional del poder i el comandament. Si amb llendera o corretjada damunt lloim i costella, ens escridassen veritat vers el paradís terrenal i general, se'ls fita el plomall de l'ideari polític, si cal amb purgues siberianes o amb forns crematoris sota genitals de qualsevol esvàstica. Instauren el regne majúscul del

D'entre els bruixots n'hi ha de força castes; sempre assustant, però, quan eixanquen cama sobre la somera institucional del poder i el comandament.

Concepte indiscutible: hi sacrificuen i immolen realitat que no quadri. Mutilen qui no encaixa. Caponen i capolen.

Si prediquen, repartint branca, la veritat ultramundana, llavors sí que cal encomanar-nos al seus déus i santes rites misericordioses. Davallen calents del sostre elevat fonamentalista i descarreguen carretades teocràtiques d'abstraccions gloriuses a balquena. L'esquema transcendental esdevé única realitat vàlida i santa, i la realitat, anèdota, cuc menyspreable. Negant sol i terra, desfan troça fins a la derrota del goig. Estenen dossier de dol i, envelats de negre, ofeguen, en remordiment, culpa i pecat, el Món i la vida, esdevinguts serps i dimonis cucarells.

Quan aquests bruixots sols portaven maça i llança eren perill horrible. Ara,

però, el perill es multiplica. Les noves eines de la mort i la guerra poden rebentar la bolla com qui esclata bufetes. Qualsevol dissuadeix la fera amb argumentacions paganes d'estabilitat ecològica. Ells, els bruixots, són precisament clam negador contra vida propera d'arran d'aquí. En nom de l'arran d'allà podrien enviar-ho tot, indiferents, en l'aire i al més solemne dels en orris. Llavors sí que volaríem tots de veres i ben

amunt, buscant, cadàvers, paradissos promesos, esmaperduts, entre núvols, estrelles i bubotes.

De certs bruixots no podem fiar-nos. Així que encomanem-nos als seus déus. Perquè no ens desenganxin ni despenjin del nivell real de les pedres, tan dures elles, però tan concretes i segures. Preguem als seus déus, perquè ens salvin la bolla, la gran, la bolla de la terra. També perquè ens salvin l'altra, la petita i particular que portam a sobre. I també, és clar, les altres dues, les dues de petites, tan estimades i imprescindibles. ■

ENTREVISTA A PERE ROSSELLÓ, SECRETARI DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

Antoni Nadal

Pere Rosselló i Bover (Palma, 1956) és doctor en Filologia Catalana i actualment exerceix la docència a la Universitat de les illes Balears. Ha publicat quatre poemaris i dos estudis en forma de llibre sobre l'obra literària de Miquel Angel Riera i de Salvador Galmés. També ha escrit pròlegs, estudis introductoris i articles de crítica i d'investigació literària en revistes especialitzades. Pere Rosselló ocupa el càrrec de secretari de l'Obra Cultural Balear des de l'any 1986.

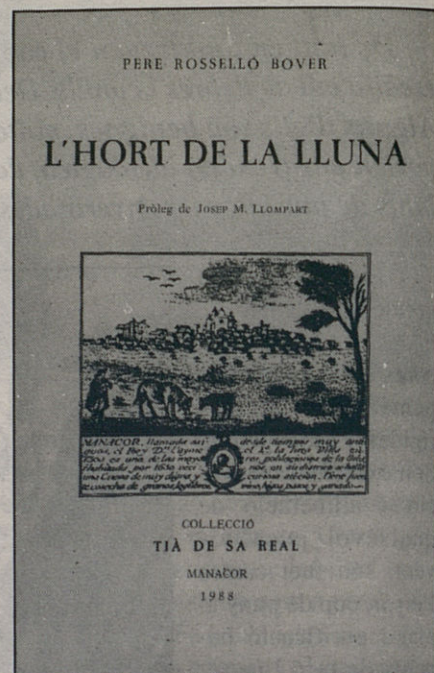
- Vostè és un dels membres més antics de la Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear...

- L'any 1986 em vaig presentar a les eleccions que hi va haver de recanvi dins la Junta que era presidida per Ignasi Ribas i m'hi vaig presentar perquè els directius d'aleshores m'ho varen demanar. I, naturalment, perquè m'identific totalment amb els objectius de l'Obra Cultural. En aquells temps, amb els Estatus antics, la Junta es renovava parcialment i es va pensar en mi per al càrrec de secretari, perquè m'encarregàs d'una sèrie de feines molt concretes i, com deia abans, varen pensar que jo era, supòs que equivocadament, la persona indicada per fer-les. I encara se-guesc, perquè l'any 1987 em vaig tor-

nar a presentar a les eleccions de la Junta que presideix Miquel Alenyar -també perquè em varen insistir en la conveniència de continuar-hi-. De totes maneres, les funcions del secretari així com estan establertes damunt els Esta-

● **Encara que fos cert que les autoritats estan a favor de l'ensenyament del català i en català, en la pràctica la situació és molt diferent.**

tus són en certa manera unes funcions antiquades. En un temps, el secretari,

quan ho era Miquel Fullana, havia de fer tota la feina "material", des de redactar les actes fins a dur la correspondència a Correus, és a dir, el secretari havia de fer tota la feina d'infraestructura. Actualment, com és lògic, el secretari no pot fer aquestes funcions i ha esdevingut un càrrec més aviat "teòric": té la responsabilitat "teòrica" de les feines esmentades, però de fet les funcions del secretari han d'esser unes altres. Dins la Junta Directiva actual i

FE coiba

COMERCIAL I INSTAL·LADORA BALEAR, S.A.

Eusebi Estada, 70
Tels. 29 39 08 - 29 39 15

07004 - Palma

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUI

**ES
REFUGI**

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

per raons professionals, també exercesc algunes de les funcions que hauria de tenir el vocal d'ensenyament, que en aquest moment no existeix. Per tant, el secretari, més aviat podríem dir que és un vocal més de la Junta. I una cosa que no hauríem d'oblidar és que la Junta no és més que una representació dels socis, un grup de persones que ha de treballar per als objectius comuns de l'Obra Cultural i que ha d'intentar respondre a les línies marcades a través de l'Assemblea.

- *¿Què opina de l'ensenyament del català i en català en l'ensenyament mitjà?*

- En l'ensenyament mitjà fa falta, d'una banda, una política normalitzadora clara per part de les autoritats edu-

Pere Rosselló i Bover entregant el premi Gabriel Alomar 1988, de l'OCB, a Pere Mascaró que el recollí en nom de l'Escola Universitària de Treball Social

● Allò que ha fet avançar l'ensenyament en català ha estat, senzillament, el voluntarisme dels ensenyants.

el català. Si hi ha alguna escola privada que fa l'ensenyament en català, és un cas a part, perquè la majoria de l'ensenyament privat continua essent un domini abosolut i total de l'espanyol. En els centres públics, a BUP i FP, pràcticament totes les iniciatives han sorgit dels professorat; allò que ha fet avançar l'ensenyament en català ha estat, senzillament, el voluntarisme dels ensenyants, perquè no hi ha hagut mai el més petit suport de l'Administració; que quasi sempre encara hi ha posat obstacles. Per exemple, la mateixa legislació. Per ensenyar en la llengua pròpia d'aquest país s'ha de demanar el permís de tothom i encara cal anar molt alerta a no "discriminar", entre cometes, ningú. Per contra, per ensenyar en espanyol, una llengua que no és pròpia d'aquest país, no passa res! Tot això demostra que, en el fons, l'autoritat administrativa encara afavoreix la castellanització.

Per part de l'alumnat, crec que s'ha arribat a acceptar d'una manera bastant correcta l'ensenyament en català, però l'alumnat hauria d'esser-ne un dels elements impulsors i en alguns casos no és així. L'alumnat -com també alguns sectors del professorat- d'avui dia, en general, és molt aturat en aquest tema.

Fa uns anys, semblava que el procés de normalització havia d'esser molt més ràpid i en aquets moments fa l'efecte que s'hi ha avançat molt poc.

La impressió que em fa és que s'ha avançat només un mínim i, és clar, em preocupa que el procés d'espanyolització sigui progressivament molt més ràpid que l'avanç de la catalanització en els centres educatius. En alguns d'aquests centres, pareix

● Si hi ha una literatura de creació fa falta que algú faci la funció de valorar les obres que surten.

com si entenguessin que la normalització lingüística només consisteix a canviar els rètols, quan la normalització és molt àmplia, molt més profunda, i hauria d'afectar els mateixos continguts de determinades assignatures, com la Història.

- *Vostè exerceix la crítica literària, però, pel que es veu, van quedant pocs crítics literaris...*

- Jo diria que sempre n'hi ha hagut pocs, però la crítica és necessària i cal que se'n faci en aquets moments a Mallorca, precisament per això, perquè hi ha poques persones que s'hi dediquin, potser perquè hi ha poques publicacions

catives d'aquest país, que no la tenen. En aquests moments, no tenir-la equival a impulsar l'espanyolització de l'ensenyament. Encara que fos cert que les autoritats, tant del Ministeri com de la Conselleria de Cultura, estan a favor de l'ensenyament del català i en català, en la pràctica la situació es molt diferent. Les autoritats haurien de potenciar l'ensenyament en català, sense esperar que siguin els mateixos ensenyants els qui proposin, els qui s'arribin fins i tot a cansar de fer propostes, que, paradoxalment, a més, xoquen constantment contra el mur que és la mateixa Administració, que no els deixa avançar. D'altra banda, hi ha molts de camps en què l'autoritat ni tan sols s'ha plantatjat incidir-hi. Per exemple, ¿què s'ha fet per l'ensenyament en català i fins i tot del català a les escoles privades? Aquest és un camp intocable, on ningú no gosa entrar. No s'ha fet res per potenciar-hi

que ofereixin informació literària als lectors. Però si hi ha una literatura de creació i, per tant, una literatura viva, fa falta que algú faci la funció de valorar les obres que surten. Si vostè em demana per què em dedic a la crítica literària, per què he acabat fent crítica literària o, més ben dit, crítica de llibres, li diré que és bàsicament una part de la meua feina, és un vessant a mig camí entre el treball del filòleg i la dedicació a l'escriptura de creació. És com un pont entre les dues coses. A mi m'agrada molt fer crítica, perquè és un exercici que t'obliga a ésser un lector diferent d'un lector qualsevol: has de llegir els llibres amb una visió molt més objectiva que quan llegeixes un llibre per pur plaer.

● A mi m'agrada molt fer crítica, perquè és un exercici que t'obliga a ésser un lector diferent

- Es pot parlar de poesia jove a Mallorca?

- Quan es parla de poesia jove se solen referir sobretot a poetes joves, gent jove que fa poesia. Jo crec que en aquests moments no hi ha pròpiament un moviment de poetes innovadors, de poetes transformadors de la poesia, a diferència, per exemple, de fa deu anys,

en què sí es veia que hi havia uns sectors que promovien un canvi, una voluntat de transformar la literatura. Un aspecte que advertesc en els poetes joves que publiquen ara és que se'ls nota un domini de la llengua -encara que nomès sigui gramatical- respecte dels llibres que es publicaven fa deu anys, però cadascú va pel seu camí. No es pot observar un nexa en comú entre ells. De totes maneres, crec que la poesia en aquests moments no és un gènere precisament afavorit. La poesia es troba en una situació lamentable, en el sentit que hi ha molts pocs lectors de poemes. Els llibres de poemes es venen molt poc i això potser és el resultat de l'inflament de la poesia durant molt de temps, en què s'ha publicat molta producció que tal vegada no s'hauria d'haver editat. La falta d'una exigència de qualitat possiblement és un dels motius pels quals la poesia és un gènere que, si bé és cert que sempre ha estat minoritari, ara es troba en una situació més minoritària que abans.

- Parli'm dels seus projectes literaris.

- Tenc el projecte d'un llibre de contes breus, és un llibre que vaig començar, crec, ja fa més de deu anys, però que no arrib a acabar ni a fer avançar gaire perquè sempre m'ocorre que hi passen davant altres feines més immediates; a més, és un projecte que suposa molt de temps de dedicació. La poesia és un terreny que tenc pràcticament abandonat. Fa molt de temps que

no escric un poema. L'any passat vaig publicar *L'hort de la lluna*, però aquests poemes ja tenien quatre anys o cinc. D'aleshores ençà, si he escrit mitja dotzena de poemes, és molt. Això no vol dir que no pensi que qualche dia no arribaré a fer un altre llibre de poemes, però en aquest moment no en tenc gens

● Jo crec que en aquests moments no hi ha pròpiament un moviment de poetes innovadors

de ganes. Quant a crítica literària, sí que tenc alguns projectes, sobretot arran del llibre de Salvador Galmès m'interessa molt investigar el període de la prosa a Mallorca des de principis de segle fins a la guerra civil i també els anys més immediats de la postguerra, després de la guerra civil. És un projecte d'investigar tot aquest període que ja he començat, fins i tot ja n'he publicat algun article, perquè crec que val la pena, perquè és poc conegut i té una relatiu valor literari i històric. Tambè hi ha una petita experiència que he tengut recentment dins la literatura infantil que m'agradaria continuar. M'agradaria que la novel·leta infantil que ara sortirà no fos la darrera. La literatura infantil és un terreny molt vàlid, que permet molt l'exercici literari, imaginatiu, molt més del que un pot pensar... ■

debat
NACIONALISTA

Subscriuiu-vos-hi:

Gran Via de les Corts Catalanes, 570, Tel. 254 97 02 - 08011 Barcelona

Revista independent de
documentació política

FES-TE CONÈIXER
Anuncia't en
EL MIRALL

LLENGUA I ENSENYAMENT

TROBADA D'ESCOLES MALLORQUINES**Margalida Munar****La cinquena, monogràfica.**

Després de quatre trobades d'Escoles Mallorquines, els qui treballam per una millora de l'ensenyament en català, ens replantejarem un nou enfocament d'aquestes jornades. L'experiència dels anys anteriors ens feia valorar la importància de l'encontre i ens animava a dissenyar-lo millor per fer-lo més profitós. Així nasqué la proposta de centrar els actes: presentacions de material, exposicions, comunicacions, entorn d'un aspecte de l'aprenentatge.

"La llengua: l'eina d'aprenentatge" és la frase que dona nom a la trobada d'enguany, la cinquena.

Trobar-se, per a què?

Les Escoles Mallorquines, han passat ja de la vuitantena, i els qui hi treballam tenim cada vegada més recursos per intercanviar i més motivacions per continuar la nostra tasca. La trobada ens serveix per contactar, és una ocasió única per evidenciar la importància i el pes que adquireixen els nostres centres.

El fet que un claustre decideixi fer l'ensenyament en català -totalment o parcialment- és una mostra del plantejament global de renovació que està en debat al centre. I en la majoria dels casos depèn de la voluntat i iniciativa d'aquest claustre, amb poques ajudes

institucionals i amb no pocs problemes pràctics: mobilitat dels claustrs, desinformació i manca de preparació dels professionals.

També amb ells.

Per aquest motiu des de la Coordinadora d'Ensenyants per la Normalització del català (CENC) i amb les trobades volem, també, encoratjar companys nostres que dubten a l'hora d'iniciar el procés de normalització lingüística al seu centre. Les ajudes o motivacions institucionals són tímides.

La trobada ofereix un contacte de Tu a Tu, reconeix la bona tasca de molts de professionals, la mostra i amb aquest gest senzill, pretén de fer-la suggerent, engrescadora.

La cinquena T.E.M.

La Trobada d'enguany, dia 6 de maig, a Pollença, oferirà, a més de les tradicionals exposicions de material, presentacions de textos i recursos per a l'ensenyament del català, debats; i un bon ambient que assecuri la comunicació entre els assistents professionals de tots els nivells des de pre-escolar fins universitat.

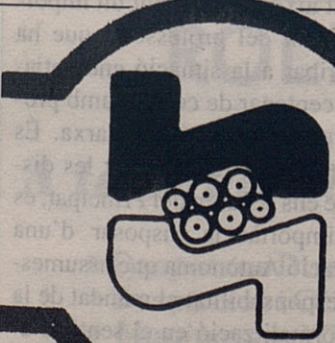
El caire reivindicatiu

Les possibilitats que ofereix aquest dia seran aprofitades enguany per cons-

tituir una plataforma reivindicativa per a la campanya "Competències educatives, Ja", promoguda per APLEC.

Hi han estat convidats els sindicats, grups de renovació, grups de normalització lingüística amb la intenció de plantejar el treball, a partir d'ara, amb la màxima participació. ■

hilarario

- * Material Tècnic de dibuix
- * Llibreria Tècnica de dibuix
- * Papereria

C/. Aragó, n.º 10
Palma de Mallorca
C/. Quint, n.º 3

Tel. 46 45 72
Tel. 71 54 33

LLENGUA I ENSENYAMENT

L'ENSENYAMENT EN CATALÀ A LES BALEARS:
BALANÇ I PROPOSTES D'ACTUACIÓ

Miquel Monserrat i Rius

D'ençà que es promulgà l'anomenat Decret de Bilingüisme (1970) han passat deu anys, un període de temps curt atenent a la dinàmica en què es desenvolupen els canvis socials, però llarg des de la mesura temporal humana. De fet, una dècada permet donar ja una certa visió retrospectiva i fer-ne anàlisi per tal de dirigir el present i el futur.

Pel que fa a l'ensenyament, a la normalització a l'ensenyament i, per tant, a l'ensenyament en català, cal preguntar-se: aquest període ha representat un avanç significatiu? un progrés notable en la consecució d'un sistema educatiu autònom?. Encara que globalment hem de concloure que la situació no es pot qualificar de satisfactòria, també no es pot deixar de valorar un cert progrés que hi ha hagut: de 1979 amb únicament dos centres fent ensenyament en català fins el centenar que tenim ara hi ha un important camí recorregut, o d'aquella tímida normativa que encetava la presència del català a l'ensenyament fins a les disposicions actuals que l'eixamplen també hi ha passes fetes. D'altra banda, de no ser així voldria dir que ens trobaríem estacionats en la situació dels darrers anys de la dictadura. Això, per tant, ens porta a formular una altra qüestió: hem avançat tot el que es podia? Quina és la nostra situació comparada amb la resta dels Països Catalans? Segurament la resposta és encara més complexa. De totes formes hi ha un element que clarament ha condicionat moltíssim l'avanç: el gran handicap d'aquests anys ha estat haver accedir a l'autonomia per la cua, per la via estreta; això, en el cas de l'ensenyament, ens ha suposat no gaudir de competències, la qual cosa vol dir que tenir competències en l'educació de la llengua i no tenir-ne d'ensenyament és el mateix que no tenir res.

Així, de poc ens ha servit tenir la

Llei de Normalització, el marc bàsic de referència per engegar la normalització i després trobar-nos fermats de mans

● És de vital importància disposar d'una Administració Autònoma que assumesqui amb responsabilitat el mandat de la Llei de Normalització

per desenvolupar-la.

Si prenem com a punt de referència com han anat les coses al Principat i al País Valencià veurem que les diferències de context social han condicionat molt l'avanç. Mentre ambdós llocs gaudeixen de competències educatives, al Principat l'avanç aconseguit es pot dir que és significatiu. L'ensenyament en català s'ha generalitzat a la quasi totalitat dels centres de primària, com un projecte coherent d'escola que pretén servir la societat; s'ha avançat en el reciclatge del professorat i es pot dir que el sistema educatiu avança cap a una catalanització total a curt termini.

Al País Valencià les coses no han anat de la mateixa manera. L'ensenyament en català és prou reduït, ara s'intenta posar en marxa la bifurcació de les escoles en branques de català i

castellà davant la impossibilitat de tirar endavant projectes globals i coherents de centre; es va intentar implantar una assignatura en català i es va haver de tornar enrera.

És evident que els diferents teixits socials dels dos indrets representen graus de conscienciació nacional prou distants.

El cas illenc crec jo que encara aporta una altra situació diferent de les esmentades. No gaudim de competències en educació, però a més socialment ens separa del Principat bàsicament un nivell social, en el nostre cas molt inferior, per raons que ja s'han esmentat en altres ocasions. Aquesta circumstància es manifesta globalment en el nostre tarannà social i també, per tant, en un grau de conscienciació nacional bastant minyat.

Tampoc ens trobam en el mateix nivell que la societat valenciana, amb un alt índex de crispació lingüística.

La nostra impronta social deriva de la inculturalització esmentada, la qual genera ignorància i apatia envers tot allò nacional a la vegada que es manifesta una gran facilitat per assimilar qualsevol altre esquema cultural, castellanització, americanització, etc.

Malgrat això, hi ha hagut un important moviment del professorat que ha permès arribar a la situació encoratjadora d'un centenar de centres amb projectes de catalanització en marxa. És per això que, tot i reconeixent les distàncies que ens separen del Principat, és de vital importància disposar d'una Administració Autònoma que assumesqui amb responsabilitat el mandat de la Llei de Normalització en el sentit d'anar progressivament cap a l'ensenyament en català. Que entengui això com l'objectiu principal cap al qual cal avançar sense pros ni complexos. És

evident que sense recursos i mitjans, en definitiva sense competències, aquest és un repte difícil d'aconseguir.

El problema és que si l'Administració no avança en aquest sentit, a mida que passa el temps les mesures que s'hauran de prendre seran de cada vegada més costoses i de difícil empenya.

De tota manera aquests deu anys ens donen ja un coneixement teòric i pràctic de per on han d'anar les coses, si atiranyar de manera ferma i segura.

● Entre la pròpia experiència i la del Principat podem traçar la línia d'actuació que cal dur a terme en els propers anys

Entre la pròpia experiència i la del Principat podem traçar la línia d'actuació que cal dur a terme en els propers anys:

1.-S'ha de garantir que els escolars de les Illes puguin utilitzar normalment i correcta el català al final del període d'escolaritat obligatòria. (art. 20 Ll.N.). Aquesta és una disposició legal que ha d'assumir tota la comunitat escolar amb responsabilitat, l'Administració la primera. Tots sabem que hores d'ara això no es compleix. Aquest objectiu és infravalorat per bona part de la comunitat escolar, a vegades fins i tot ignorat totalment per més d'un centre.

Es tracta d'una fita social que tots ens hem donat, la responsabilitat de la qual recau especialment sobre el nostre sistema educatiu.

És per tant un objectiu prioritari dedicar els esforços necessaris perquè sigui assumida per tot el col·lectiu i a l'Administració correspon dur-ne la iniciativa d'ajuda i control.

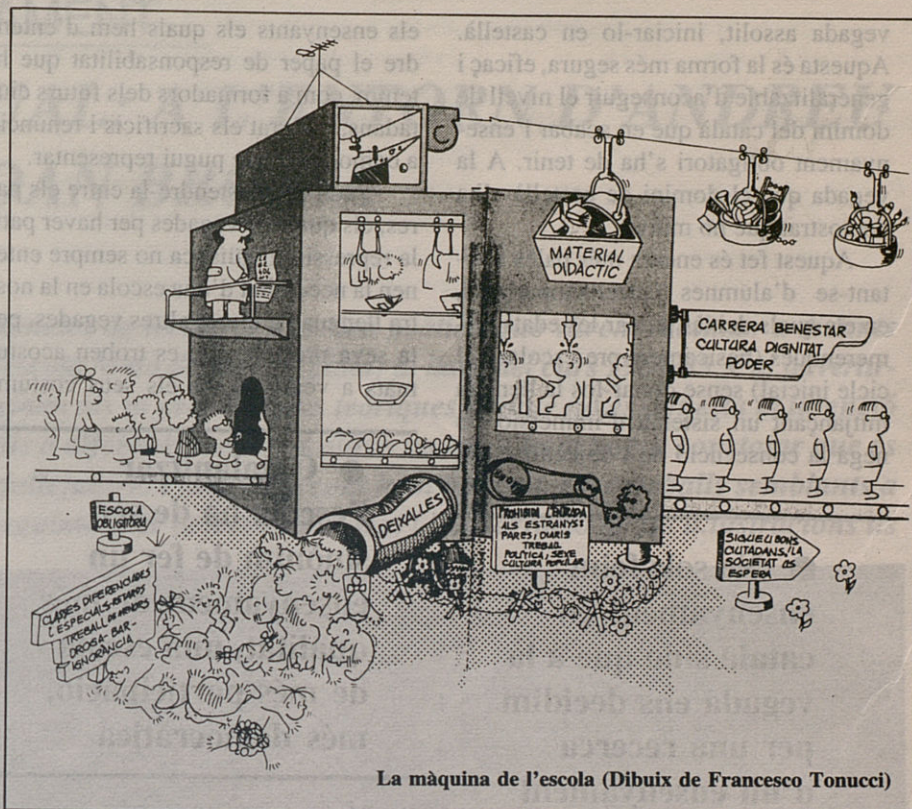
2.-S'ha d'avançar cap a la normalització en el sistema educatiu, això és que l'ensenyament en català es generalitzi, garantir l'ús del català com a vehicle normal d'expressió en els centres (art. 22 Ll.N.).

En aquest segon aspecte

l'Administració ha de tenir bàsicament una acció dinamitzadora i de suport (programes d'immersió, de suport a l'ensenyament en català, ajudes materials, perfeccionament de professorat, etc.)

Atenent a aquests objectius i analitzant l'experiència d'aquest centenar de centres en català i encara més els milers del Principat podem concloure els següents principis sobre els quals ens hauríem de basar:

-Fer l'ensenyament en català a partir del pre-escolar, realitzant l'aprenentatge lector-escriptor de forma sòlida i ferma en aquesta llengua, per, una

La màquina de l'escola (Dibuix de Francesco Tonucci)

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccionals
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles
- Estanteries Emmagatzematge

- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums

Cendrers (de peu i sobretaula)

Caixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)

Telèfon 20 98 13

CIUTAT

vegada assolit, iniciar-lo en castellà. Aquesta és la forma més segura, eficaç i generalitzable d'aconseguir el nivell de domini del català que en acabar l'ensenyament obligatori s'ha de tenir. A la vegada que el domini de castellà s'ha demostrat que no minva.

Aquest fet és encara més palès tractant-se d'alumnes castellanoparlants, en els quals deixar passar les edats primerenques (bàsicament pre-escolar i el cicle inicial) sense donar-los la llengua mitjançant un sistema d'immersió els nega la consecució de l'objectiu 1 i fa

● **No sols feim ensenyament en català sinó que a la vegada ens decidim per una recerca d'un ensenyament més actiu, més modern.**

que l'escola actuï amb ells de manera discriminatòria i no integradora.

D'altra banda, aquesta opció és l'única que ha demostrat donar una pauta no diglòssica als alumnes, centrant-los la seva identitat i pertinença social.

-Aquest objectiu normalitzador i integrador és de caire social i es troba al marge de qualsevol opció política concreta. És un dret que ens hem donat tots.

És una idea que hem d'assumir tots

els ensenyants els quals hem d'entendre el paper de responsabilitat que hi tenim, com a formadors dels futurs ciutadans, malgrat els sacrificis i renúncia a comoditats que pugui representar.

-També cal estendre-la entre els pares, els quals de vegades per haver patit la repressió lingüística no sempre entenen la necessitat d'una escola en la nostra llengua i cultura; altres vegades, per la seva procedència, es troben acostumats a veure atesos els seus costums

● **Catalanitzar l'escola ha de ser sinònim de fer un ensenyament de més qualitat, una escola de més participació, més democràtica**

lingüístics i culturals i no entenen que els seus fills han nascut en una altra terra diferent de la seva i que s'han d'integrar a la nova societat.

-Quan un centre decideix assumir amb responsabilitat l'objectiu plantejat a l'apartat 1 i fa un plantejament de la seva tasca educativa com el que s'ha indicat abans (ensenyament en català) entra en una situació dinamitzadora que el porta necessàriament a una revisió pedagògica i didàctica del seu quefer quotidià. Fins ara així ha actuat la catalanització en els centres que l'han iniciada. No sols feim ensenyament en català sinó que a la vegada ens decidim per una recerca d'un ensenyament més ac-

tiu, més modern.

Aquesta és una altra pauta en la qual cal avançar. Catalanitzar l'escola ha de ser sinònim de fer un ensenyament de més qualitat, una escola de més participació, més democràtica...

Possiblement el "secret" que l'ensenyament en català hagi avançat i que de tots els centres que l'han iniciat pràcticament cap hagi tornat enrera, malgrat els entrebancs i la manca d'un Programa Lingüístico-Educatiu que els coordinàs i creàs lligams i coherència a aquestes accions, és degut als arguments esmentats.

A manera de recapitulació podríem concloure:

*El coneixement, estudi i ús de la llengua catalana, pròpia de les Illes, és un dret de tots els nins i nines d'aquest país.

*L'escola catalana, com a escola arrelada en llengua i cultura, és la manera més eficaç de garantir aquest dret.

*Els pares accepten aquest tipus d'escola perquè veuen que d'una banda no minva el coneixement i domini del castellà mentre que dona un coneixement sòlid del català i permet en els nins i nines una integració que altres escoles no possibiliten.

*L'escola catalana s'esforça a millorar la seva acció educativa la qual cosa li dona una imatge de responsabilitat que és altament valorada pels pares. ■

Miquel Monserrat i Rius és membre del Consell Executiu de la CENC.

**AMB EL
SUPORT DE**

Fundació Congrés de cultura catalana

**Plànols fotogràfics
Fotografies aèries**

ESTOP

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

LLENGUA I ENSENYAMENT

LA POESIA VISUAL: A L'ENTORN D'ANDREU ALFARO I DE JOAN BROSSA**Ramon Díaz i Villalonga**

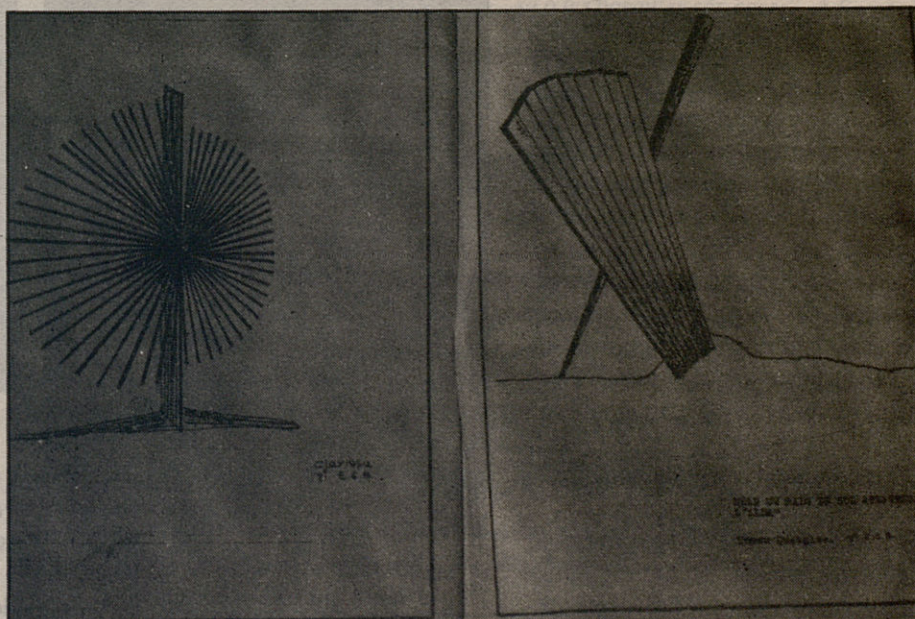
Aquest article recull dues experiències de lectura i pràctica poètica que vàrem realitzar a distints cursos del Cicle Superior d'EGB a l'escola Mata de Jonc (Palma) al llarg del curs 1984-85. Cal advertir-vos que no ens estendrem amb planejaments ni proposicions teòriques perquè no és aquesta la intenció de l'article. Exposant aquests treballs a diferents cursets a altres mestres, hem pogut constatar que és veient el material, el resultat final, fullejant-lo i llegint-lo com hem motivat a fer treballs semblants a altres escoles; per aquest motiu, el seguiment de la lectura del text i l'observació de les il·lustracions us resultarà imprescindible.

CAL·LIGRAMES ENTORN
D'ALFARO

Aquest treball fet per alumnes de 8è d'EGB sorgeix arran de l'exposició que va fer el valencià Andreu Alfaro amb motiu de la inauguració del Parc de la Mar per part de l'Ajuntament de Palma a la tardor de l'any 1984.

Aquesta exposició per la seva qualitat i originalitat va ésser visitada i treballada per tots els cursos de l'escola i esdevingué un centre d'interès comú. Tant és així, que li dedicarem una exposició col·lectiva sobretot de caire plàstic feta per tots els alumnes, des de les seves possibilitats i interessos, i de la qual en va sortir un monogràfic de *Sa Branqueta*, revista del centre. (Foto 1)

Els objectius bàsics d'aquesta proposta de treball són:

Pàgines de *Sa Branqueta* en homenatge a A. Alfaro

a.-Desvetllar l'interès per la poesia cal·ligramàtica i visual.	g.-La creació de cal·ligrames a partir
b.-La lectura i el coneixement d'al-	
	guns cal·ligrames de Joan Salvat-Passeit.

HOVER Assessors

Assessoria Laboral, Fiscal, Comptable, Financera i Jurídica.

IMMOBILIÀRIA OLIVER MAYRATA

Compra-Venda, Lloguers, Traspassos, Peritatges

TECNO-BROKER CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Assessoria Tècnica d'Assegurances

PROMOCIONS ANFE S.A.

Construccions i Rehabilitacions, Promocions

Hover

Julià Alvarez, 7 i 7A.- 07004 Palma

Tels. 203411-203630-206120-207821

dels suggeriments que ens produeixin les escultures d'Andreu Alfaro.

d.-Disseny, realització i presentació acurada del treball.

Passem ara a exposar-vos el procés de feina que vàrem seguir.

Una de les qualitats d'aquesta obra d'Alfaro és la diversitat de formes suggerides d'una mateixa escultura; segons el punt de vista de l'observador, una mateixa escultura pot ésser alhora una mitja lluna i les banyes corbades d'una cabra.

De totes les interpretacions del fet poètic, una de les que està més relacionada amb la forma és el cal.ligrama, definit com una *"Composició poètica que executa plàsticament, per mitjà de l'escriptura i de la tipografia, un tema que suggereix el del poema."* (1)

És per aquest motiu que és un tipus de poesia del tot adient per treballar juntament amb les escultures d'Andreu Alfaro.

La tasca de motivació és sempre imprescindible. Nosaltres mostràrem als nostres alumnes cal.ligrames de Joan Salvat-Papasseit (2) i d'altres realitzats per nins de la mateixa edat.

El procediment per realitzar aquesta feina va ésser el següent:

-Al Parc de la Mar vàrem observar una a una totes les escultures. Sense pressa, anàrem rodejant-les i verbalitzàrem totes les formes i siluetes que ens suggerien.

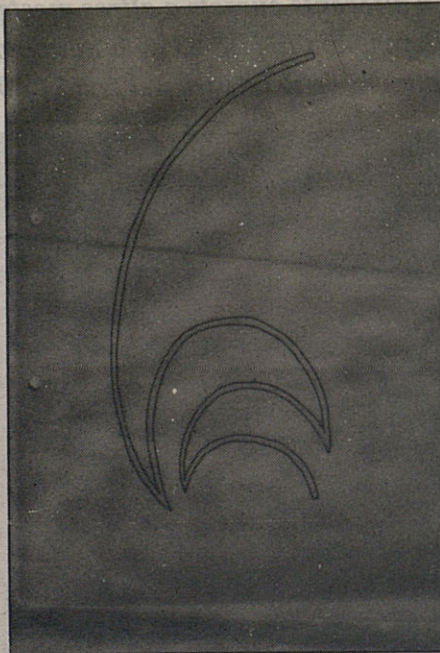
A la vegada els alumnes, amb la mestra de Plàstica, en vàrem fer diapo-

sitives.

-A la classe miràrem les diapositives que havíem fet a la vegada que recordàrem les observacions fetes in situ al Parc.

-Cada alumne va escollir una de les diapositives; normalment coincidia amb una de les formes que li havia suggerit l'escultura quan estava davant d'ella.

-Al paper vegetal es va dibuixar la silueta en forma de tub, talment com es veia a la diapositiva. (Foto2)

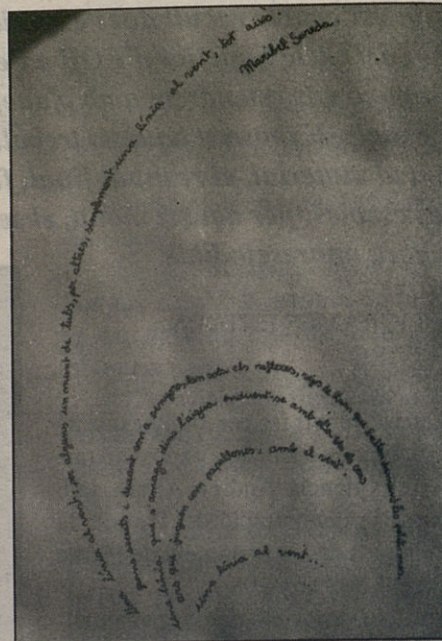

L'escultura titulada "Una línia al vent" que està exposada dins el llac del Parc de la Mar.

-En un full blanc cadascú va calcar el dibuix que havia fet; les proposicions havien d'ésser les mateixes perquè el

dibuix i el cal.ligrama quedassin, un cop enquadernada la feina, ajustats.

-Seguidament cada alumne començà a pensar i escriure el seu cal.ligrama. No cal dir que els nins necessiten d'uns dies per realitzar bé aquest treball, ja que la idea primera que té, l'ha de madurar i elaborar fins a la redacció de l'original definitiu. (Foto 3)

Cal.ligrama a partir de l'escultura

-Com a darrera passa, un petit grup va preparar el disseny de la portada i la seva presentació plàstica.

El fet de treballar amb distints tipus de paper no tenia altra finalitat que experimentar amb materials nous i que possibilitassin contemplar aquesta feina de tres maneres diferents. (Foto 2, 3 i 4)

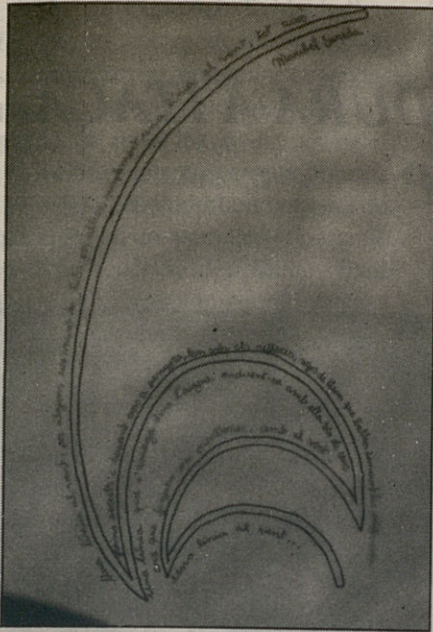
QUARS
llibres tècnics

C/ REINA ESCLARAMUNDA, 13
07003 PALMA - TEL. 72 64 96

Embat
llibres

Pge. Part. Papa Joan XXIII, n.º 5-E
Centre Comercial «Los Geranios»
07002 Palma de Mallorca Tel. 71 33 50

El divendres obert tot el dia

Superposició del paper vegetal amb la forma i el paper del text

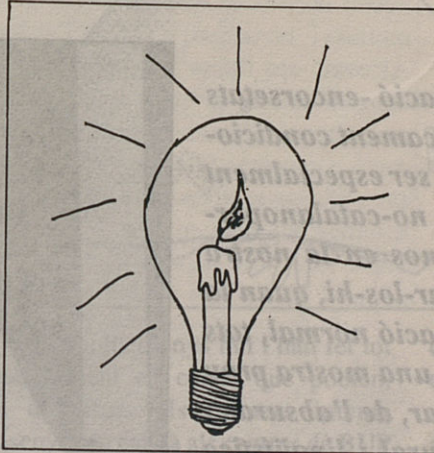
El treball s'acaba amb el muntatge i enquadernació dels cal·ligrames i els dibuixos en paper vegetal elaborats per tots els alumnes i que varem convenir en titular-lo *Cal·ligrames entorn de n'Alfaro*.

A L'ENTORN DE JOAN BROSSA

La poesia visual, a cavall entre la idea -el concepte- i la paraula, és un joc divertit on, com als cal·ligrames, es combina la grafia i la presentació plàstica. Un cop més ens hem de referir a

Joan Brossa (3) com a model i exemple. Però també les realitzacions dels mateixos alumnes esdevenen un bon material i de primera mà per motivar la feina que pretenem fer-los realitzar.

A la classe de 7è varem fer un llibret monogràfic de poemes visuals. Vegeu-ne alguns exemples:(4) ■

NOTES:

1.-AA VV (1982): *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.- 1679 pp.

2.-SALVAT-PAPASSEIT, Joan: *Obra completa*. Barcelona: Arièl.

3.-BROSSA, Joan (1975): *Poemes visuals*. Barcelona: Edicions 62, (L'Escorpi, 29).- s.n. pp.

4.-Els poemes visuals són de Miquel A. Verd, Oriol Luna i Roger Farré.

Vegeu, també, l'article de Carme ALCOVERRO i Marta VALLVERDU "Joan Brossa o les paraules són coses". A *Escola Catalana*. Núm. 233. Abril 1987. Publicació de la Delegació d'Ensenyament Català d'òmnium Cultural.

LLENGUA I ENSENYAMENT

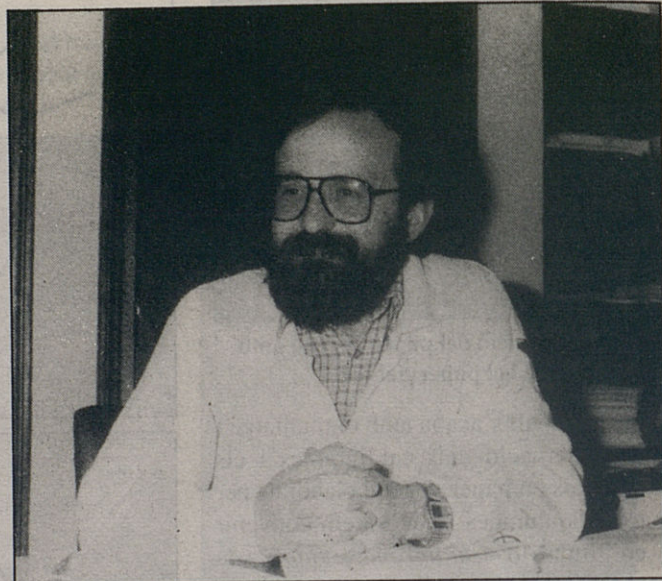
LA TORTUOSA I LLARGA SINGLADURA A ITACA.

O l'ensenyament en català a BUP i FP

Joan Melià i Gari

I. DEL VIATGE

El fet que ens sentim en l'obligació -encorsetats en un cervell, en aparença, genèticament condicionat a la submissió i a la derrota- a ser especialment gentils i agraiats amb les persones no-catalanoparlants que s'esforcen per parlar-nos en la nostra llengua o que ens hi deixen xerrar-los-hi, quan la primera actitud és la que, en situació normal, tots els vinguts de fora adoptarien, és una mostra prou evident, i triada granment a l'atzar, de l'absurda i greu situació d'anormalitat cultural i lingüística que patim. D'igual forma ho és també, al costat de molts d'altres fets, veure'ns obligats amb insistència a haver de parlar de l'ensenyament en català com a problema, com a objectiu i com a dificultat, en una terra en la qual és l'única llengua pròpia.

Joan Melià i Gari

Els infants i joves de Mallorca, i de la resta dels Països Catalans, tenen el dret a ser educats en la llengua del territori on viuen i l'escola ha d'obligar-se que ningú no pugui qüestionar-ho ni privar-los-en. L'escola té l'obligació d'assegurar els drets individuals dels catalanoparlants a rebre ensenyament en la seva llengua en el seu propi territori, dels no-catalanoparlants a facilitar-los l'accés a la integració lingüística en el país on viuen i els drets col·lectius d'una societat prou definida a posar els mitjans que calgui per assegurar la seva pervivència. Aquest conjunt de drets no són qüestionats mai en cap societat lliure; únicament ocorre en casos com el nostre.

II. DE VENTS

Per analitzar el procés que segueix l'ensenyament en català en el nostre país hem de partir de tres factors que en marquen les característiques.

a.-L'actuació de les institucions caracteritzada, per dir-ho en bones paraules,

les, pel poc interès a afavorir la implantació i desenvolupament del català com a llengua vehicular de l'escola. En lloc

● **L'escola té l'obligació d'assegurar els drets individuals dels catalanoparlants a rebre ensenyament en la seva llengua en el seu propi territori.**

d'actuar, com seria lògic, de motor impulsor de l'ensenyament en català fixant uns mínims dignes, de compliment obligat per a tothom, i donant suport decidit als centres capdavaners en aquest sentit, sembla que es dedica a posar entrebancs i complicacions als centres que decideixen adoptar les mesures que aquestes mateixes institucions, des del començament, haurien d'haver fet necessàries.

b.-L'apatia de bona part de la societat en relació al tema de la normalització lingüística que facilita a les institucions aquesta descàrrega d'interès. Una apatia que no és més que símptoma de desorientació i malestar social i que, fàcilment manipulable, en determinats moments és capaç de girar-se en contra seva. No és gaire difícil d'entendre que hi hagi interessos a mantenir bel·ligerant aquesta apatia, per poder ser usada quan sigui convenient com a vàlvula de sortida de l'esmentat malestar.

c.-La iniciativa dels centres (clausures, consells escolars, grups de pares o d'alumnes) com a únic factor normalitzador que avança, a pesar de les dificultats, sobretot legals, amb què es troba.

III. DE VELES I DE REMS

Hauríem de distingir dos mètodes diferents, encara que ambdós vàlids i més o menys preferibles segons el moment i la situació de cada cas. Un d'aquests mètodes és l'aïllat, espontani, més o menys individualitzat (en tant

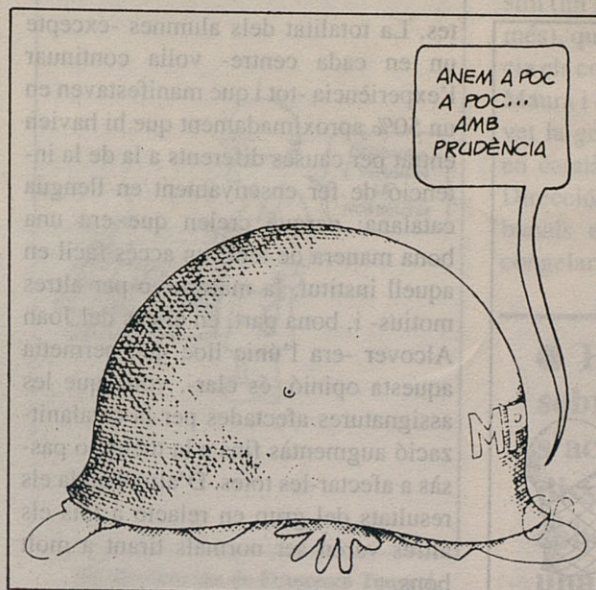
que depèn de l'opció individual d'un professor), al marge de decrets i de lleis. L'altre, reglat, emparant-se -encara que poca empara ofereix- i seguint les pautes del marc legal.

Si volem tenir en compte aquests dos mètodes -i és important tenir-los-hi perquè el segon no hauria estat possible sense la precedència del primer- fixar els inicis de l'ensenyament del català i l'ensenyament en llengua catalana als centres de BUP i de FP de Mallorca no és fàcil. D'una manera o una altra, en

● Hem de situar els primers intents d'ensenyar en català als centres de BUP i FP d'una forma mínimament reglada a partir del curs 78-79

determinats centres -públics i privats- s'ha ensenyat la llengua catalana i s'ha usat com a llengua vehicular d'algunes assignatures -amb més o menys restriccions- des de bastant abans del moment en què es va començar a legislar. Fins i tot en algun centre privat sembla que aleshores el català tenia per part de la direcció millor tracte del que li donen actualment.

De tota manera, si deixam de banda -per la dificultat que suposa sistematitzar-lo- el mètode individualitzat, les valuoses actituds dels professors que

des de fa molts d'anys fan i han fet tot l'ensenyament en català que podien, hem de situar els primers intents d'ensenyar en català als centres de BUP i FP d'una forma mínimament reglada a partir del curs 78-79, el mateix any que per primera vegada entraven com a funcionaris del MEC professors de català a bastants d'instituts.

IV. DE LES PRIMERES RUTES I ELS PRIMERS PORTS

Aquests inicis es varen donar simultàniament als I.B. Antoni Maura, de Palma, i Berenguer d'Anoia, d'Inca. A cada un d'aquests centres es varen formar dos grups d'alumnes de Primer que feien ensenyament en català; un ensenyament en català que, per altra banda, tenia com a particularitat l'escàs material didàctic en català de què disposaven (principalment en llibres de text),

l'única cosa clara era que hi havia la voluntat de començar i s'intentava que els professors i els alumnes poguessin usar el català obertament. Aquesta experiència va tenir molts d'elements positius, entre ells la formació de grups, més o menys cohesionats, de joves amb actituds favorables en relació a la llengua, en moments -la incorporació del català com a matèria obligatòria en els plans d'estudis- en què alguns sectors -

conscients dels avanços- reaccionaven en contra. Però també tenia elements negatius, com l'aïllament d'aquests alumnes en relació a la resta del centre, per tant no podien servir d'element estimulador dins la classe, i també les limitacions degudes a la mancança de materials. Això va fer que, els mateixos promotors d'aquests grups, ajornassin per més endavant la continuïtat de l'experiència.

A partir d'aquí, i sobretot als centres de la part forana, s'accelerà considerablement la introducció, sense seguir cap tràmit legal, del català com a llengua vehicular de l'ensenyament a partir de la decisió dels professors i l'acceptació dels alumnes. A Palma també es va fer i la indefensió que teníem en aquest sentit, i que encara continuam patint, va fer que part dels professors que el practicaven haguessin de suportar tensions pro-

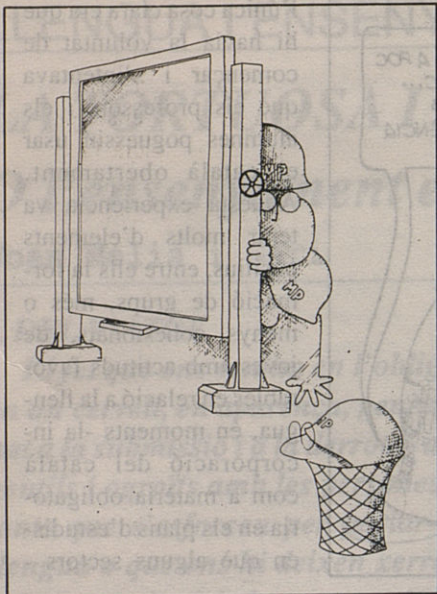

Mallorquídea

«Prêt a porter»

Velázquez, 6 tel. 722198

Avda. Compte de Sallent, 12 · Blanquerna, 3
tel. 75 67 45 - PALMA

● **L'equip segueix i garanteix discretament la investigació**

vocades per determinats sectors de l'alumnat. Mentrestant una esporuguida llei que parlava de la regulació de l'ensenyament en català començava a fixar els impediments que ja coneixem i que encara, en gran part, perviuen.

V. DE NOVES RUTES I NOUS PORTS

El curs 1985-1986 varen començar, ja amb permisos atorgats per la Llei, dues experiències a Palma, sol·licitades als centres per pares i professors d'EGB que volien tenir la seguretat de disposar d'ensenyament en català. No és estrany que l'inici fos a Palma ja que als pobles la realitat era molt més favorable que la que es podia aconseguir seguint els tràmits i viarans legals. A l'IB Guillem Sagrera de Palma va començar un grup en el qual s'impartien totes les assignatures en llengua catalana (en teoria, a la pràctica es feia menys que el que el permís que tenien permetia -dificultats d'assignació del professorat, manca de llibres de text, etc.-); a l'IB Joan Alcover, s'inicià un grup en què s'impartien dues assignatures en català (en teoria, a la pràctica se'n feia més, a causa -en aquest cas- de la immensa poca ambició del projecte).

A final de curs en aquests dos centres, conjuntament, varen fer una valoració de l'experiència i, en ambdós casos, els resultats varen ser molt optimis-

tes. La totalitat dels alumnes -excepte un en cada centre- volia continuar l'experiència -tot i que manifestaven en un 50% aproximadament que hi havien entrat per causes diferents a la de la intenció de fer ensenyament en llengua catalana: perquè creien que era una bona manera de tenir un accés fàcil en aquell institut, la majoria, o per altres motius- i, bona part, en el cas del Joan Alcover -era l'únic lloc que permetia aquesta opinió, és clar-, volia que les assignatures afectades per la catalanització augmentàs fins a la meitat o passàs a afectar-les totes. D'altra banda els resultats del grup en relació a tots els altres varen ser normals tirant a molt bons.

A començament del curs següent (86-87) es va celebrar al Centre de Professors de Palma una Jornada sobre aquest tema, amb participació de professors de gairebé tots els centres públics de Mallorca i d'alguns de privats.

● Una esporuguida llei que parlava de la regulació de l'ensenyament en català començava a fixar els impediments que ja coneixem

Aquesta Jornada, com podrem veure, tindrà molta transcendència en relació a les passes que se seguiran a partir d'aquest moment.

En aquesta reunió es veu que, a part dels centres que tenien legalitzat l'ensenyament en català, n'hi ha d'altres que, sense permís, fa temps que en fan. Així i tot és opinió majoritària que, a pesar de les dificultats que suposa superar els entrebancs legals, és més convenient aprofitar el suport -molt feble, això sí- de la llei.

Entre les conclusions que s'arriba en aquest encontre hi ha, en primer lloc, que és millor que l'ensenyament en llengua catalana arribi al major nombre possible d'alumnes del centre, encara que això suposi una rebaixa del nombre

d'assignatures i mantenir una exigència d'ús de la llengua bastant relaxada (les explicacions del professor i el llibre de text en català, el material complementari en qualsevol de les dues llengües oficials, l'ús per part dels alumnes a criteri personal -així de tolerant i obert

● A pesar de les dificultats que suposa superar els entrebancs legals, és més convenient aprofitar el suport -molt feble, això sí- de la llei.

perquè s'havia comprovat que al poc temps de fer ensenyament en català els alumnes s'atrevien usar-lo també amb assiduitat).

Aquesta proposta es fonamenta en una sèrie de punts:

a.-La diversificació d'opcions, que a partir de tercer curs, en el cas de BUP, fa difícil, seguint els criteris de formació de grups adoptats en els centres, mantenir els alumnes partidaris de l'ensenyament en català en un sol grup.

b.-El fet que pràcticament la totalitat dels alumnes que han experimentat l'ensenyament en català no tenen cap inconvenient de continuar, per tant és necessari que aquesta experiència afecti el major nombre possible d'alumnes; la "por" al català com a vehicle en l'educació és fàcil d'eliminar quan no hi ha prejudicis ideològics.

c.-La inconveniència de crear compartiments estancs en el mateix centre per qüestions de llengua.

A la vegada també hi ha uns riscos, sobretot a Ciutat, que s'accepta córrer: la dissolució dels grups coherents i motivats en una massa desmotivada i, en alguns casos puntuals, hostil pot dificultar l'arrelament de la consciència de personalitat lingüística, tenint en compte que els hàbits lingüístics de què s'impregna qui sobreviu en la nostra societat actuen en contra. Un temor que, amb el temps, hem vist, que no

eren endebades.

A partir de la celebració d'aquesta Jornada totes les noves sol·licituds per fer ensenyament en català segueixen aquests criteris. L'increment de l'ensenyament en català per al curs 87-88 en centres d'ensenyament mitjà, principalment de BUP, augmenta considerablement i afecta quasi tots els centres de Mallorca.

Per al curs 88-89 hi ha noves sol·licituds i ampliacions d'algunes de les antigues.

La mateixa tònica continua per al curs vinent. De tota manera ara ja és hora de canviar el model a seguir, a partir del moment en què cada centre hagi assumit el que experimenta actualment o quan hi hagi noves sol·licituds.

El fet és que en aquests moments, amb un model generalitzador a la baixa, discriminam greument l'alumnat que desitja rebre l'ensenyament íntegrament o de forma majoritària en català; un perjudici que ve motivat per la voluntat dels centres de fer extensius els beneficis a la major massa possible d'estudiants.

La solució possibilista en aquests moments pot ser oferir dos models a triar pels alumnes en el moment que es matriculen:

a.-Ensenyament majoritàriament en català.

b.-Ensenyament majoritàriament en castellà.

En ambdues opcions s'ha d'assegurar un mínim de presència de l'altra llengua com a vehicular, per exemple en dues assignatures.

La possibilitat de triar dues opcions s'hauria de mantenir com a mínim durant els dos primers cursos; a partir dels dos primers cursos, ara com ara, sembla que per les dificultats tècniques ja esmentades, i veient la poca disponibilitat de fer canviar els criteris de formació de grups, no hi hauria d'haver possibilitat de tria per part dels alumnes, sinó que el centre, segons les possibilitats de professors i grups, hauria d'assegurar una presència important de la llengua catalana com a vehicular a tots els grups.

Sens dubte es pot adduir en contra que caiem altre cop en la compartimen-

Els dibuixos són de Francesco Tonucci, publicats en el seu llibre «Amb ulls de nin», edició catalana de Barcanova

tació que abans hem esmentat -formació de grups a partir de la llengua vehicular triada-, però hem de dir que defugir aquesta compartimentació no pot ser assumit exclusivament pels partidaris de l'ensenyament en llengua catala-

● És millor que l'ensenyament en llengua catalana arribi al major nombre possible d'alumnes del centre, encara que això suposi una rebaixa

na i que, per altra part, en aquests moments la compartimentació ja no seria tan radical (en ambdues opcions hi hauria presència de l'altra opció) i, en darrer lloc, es donaria l'opció als alumnes que ho desitjassin d'entrada la possibilitat de fer un ensenyament viscut, encara que fos parcialment, en català.

VI. DE REMOLINS

Aquesta expansió de la llengua catalana a l'ensenyament mitjà, en general acceptat sense estridències per tota la població afectada, durant el curs 87-88 provoca malestar en un sector reduïdís-

sim (un professor-pare i set o vuit pares més), que recorre als tribunals i denuncia els consells escolars de l'I.B. Antoni Maura i el Ramon Llull per haver aprovat la generalització de l'ensenyament en català. Aquesta denúncia fa que la Direcció Provincial, abans que els tribunals es pronuncin (1), s'afanyi a congelar els permisos per al curs 88-89

● Hi ha uns riscos, sobretot a Ciutat, que s'accepta córrer: la dissolució dels grups coherents i motivats en una massa desmotivada

d'aquests dos instituts i, a la vegada -aprofitant l'avinentesa-, també del Joan Alcover i, al cap de cert temps, des de Madrid se'ls envia una autorització per fer ensenyament en català redactada de forma ambigua, de tal manera que frena i desconcerta el procés generalitzador de l'ensenyament en català a l'I.B. A. Maura i al R. Llull (tot i que, en aquest centre, durant el curs anterior -87-88- ja havia funcionat sense cap problema ni un). El fet és aquest, l'administració que en darrer extrem decideix, en lloc de potenciar l'ensenyament en català amb disposicions generalitzadores -encara que siguin a la baixa- i obertes a l'ampliació -com han fet altres comunitats- aprofita qualsevol excusa per entrebancar el procés de normalització dels centres que han d'assumir les decisions que ella no adopta (ja sia per covardia, per comoditat o perquè hi gaudeix de valent; és un enigma difícil d'esbrinar).

VII. DE NAVEGANTS

Una altra de les conclusions a què s'arriba a la Jornada del curs 86-87 és que cal que l'administració posi tot quant sigui necessari de la seva part perquè els professors d'ensenyament mitjà disposin d'un reciclatge específic per a les seves necessitats i també que sigui en temps d'horari laboral i, per

tant, obligatori.

En això, en part, s'ha avançat. A partir d'enguany, i a iniciativa del CEP, després de contactes a tres bandes (Govern, Ministeri i Universitat -en aquest punt tampoc no pot predominar la seziellesa, la interdependència de competències actua també en contra, com a fre, sembla pensat per ser així), s'ha posat en marxa a Mallorca -a la majoria de centres públics- uns cursos de llengua catalana per a professors que els capacitarà oficialment per fer ensenyament en català. Consta de 2 blocs (a part d'un existent per a no-catalanoparlants: A), el B de 50 hores destinat a adquirir els coneixements elementals

● L'expansió de la llengua catalana a l'ensenyament mitjà durant el curs 87-88 provoca malestar en un sector reduïdíssim, que recorre als tribunals i denuncia els consells escolars de l'I.B. Antoni Maura i el Ramon Llull

de la llengua i el C, format per una part de 50 hores -destinades a aprofundir el coneixements generals de la llengua- i un Seminari de 25 hores amb la finalitat de donar als professors de les diverses matèries els coneixements específics necessaris per poder impartir la seva assignatura en català. Enguany només s'imparteixen els cursos destinats a no-catalanoparlants i el nivell B.

La idea d'aquest curs, a part d'incidir en les necessitats concretes que tenen els professors, és que l'assistència a aquestes classes es faci en horari laboral i les hores puguin ser computades com a no lectives, de fet tal com legalment es preveu. Però els problemes abans referenciats de solapament de competències va fer que la realització del curs no se sabés en ferm fins

quan ja s'havien fet els horaris als centres i d'això se n'han derivat dos problemes: impossibilitat d'assistència a les classes per part de tots els professors interessats, impossibilitat de reducció de les hores no-lectives en tots els casos. Així i tot l'experiència afecta 400 professors (aproximadament el 50% del total del BUP i FP, si descomptam del nombre total els professors de català i els que ja tenen titulacions suficients).

De tota manera l'experiència d'enguany fa que s'hagin de plantejar algunes modificacions, no gaire substancials, per a l'any vinent. Fa falta també que es faci extensiu a la resta de les illes i també que se cerqui una fórmula adequada perquè pugui incorporar-s'hi la privada.

S'ha parlat en alguna ocasió tant per part de la Conselleria com per part de la Direcció Provincial, com entre certs sectors de mestres, de la necessitat de fer extensiu aquest reciclatge també a EGB. És erroni creure que pugui fer-s'hi extensiu, de fet el disseny parteix per adequar-se a les necessitats dels professors de mitjanes, que són diferents de les d'EGB i, a la vegada, també de les disponibilitats de professorat que

● Més aviat sembla que el procés de substitució avança amb la mateixa rapidesa que abans o més

hi ha als centres de BUP i FP. És cert que és necessari pensar d'adequar el reciclatge per a professors d'EGB a la mateixa filosofia que el de mitjanes, però no es pot traslladar l'esquema. Cal que es reconegui laboralment l'esforç i el temps destinat a l'aprenentatge, però no és possible fer un reciclatge per a professors d'EGB on únicament hi hagi llengua en el programa (el mestre d'EGB ensenya molts de continguts relacionats en matèries pròpies desvincu-

lades de la llengua i, en la majoria de casos, també ensenya llengua; per tant, entre altres coses, és necessari que hi hagi presència de didàctica de la llengua i continguts de medi natural i cultural del país).

Una altra de les conclusions a què s'arribà a la Jornada del curs 86-87 és la necessitat de regular els trasllats perquè no perjudicassin l'ensenyament en català. Fins ara no s'ha fet res, o més bé

● Ha quedat ben clar que l'escola per ella tota sola, i més encara si està enrevoltada d'"escuela" per totes bandes, poca cosa pot fer.

quasi res, i als molts problemes d'índole organitzativa que tenen els centres que inicien el projecte s'hi ha d'afegir aquest. Sembla que a partir d'ara serà necessari que per demanar trasllat a centres on hi hagi programes aprovats de normalització lingüística -només en aquests, els altres sembla que han de quedar indefinidament al marge de l'evolució i les necessitats del país, si no hi ha sol·licitud del consell escolar l'escola pot seguir girant l'esquena a les necessitats de la nostra societat- hauran de justificar-ne els coneixements a través d'una titulació o uns certificats que ara per ara fa falta encara definir. Pot ser perillós la decisió sobre aquest punt si no es pren de forma intel·ligent i tal com van per ara les coses, l'experiència que en tenim, no ens inclina a creure-ho així.

VIII. DEL FINAL D'UN VIATGE SENSE FI

En arribar aquí ja ens podem demanar quina és la incidència que ha tengut en el comportament lingüístic de la nostra societat l'ensenyament en català. Els qui esperàvem que amb la introducció de l'ensenyament del català, primer, i en català, després, la situació lingüística se solucionaria ja ens hem pogut adonar que no ha estat així. Ha que-

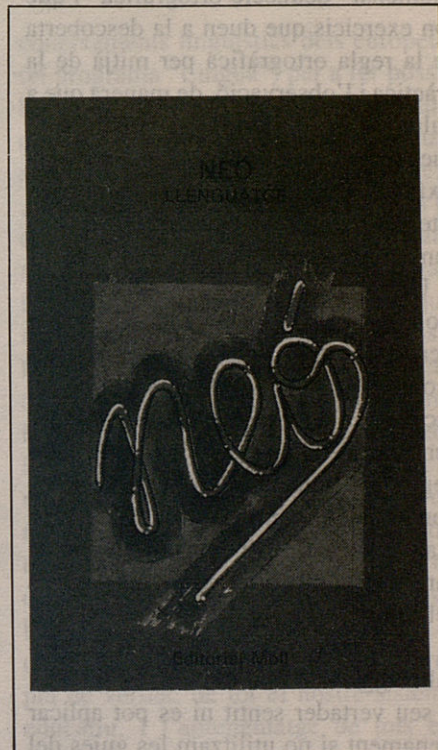
dat ben clar que l'escola per ella tota sola, i més encara si està enrevoltada d'"escuela" per totes bandes, poca cosa pot fer. A Palma l'ús lingüístic entre els joves que en aquests moments assisteixen a classes a centres de BUP i FP és ben poc favorable al català. Aquesta constatació diària ha sembrat decepció i desinflament d'energies entre part del professorat. Però és necessari no sobre-dimensionar la transcendència del nostre treball; és cert que no s'ha provocat cap canvi lingüístic favorable evident, més aviat sembla que el procés de substitució avança amb la mateixa rapidesa que abans o més; però hem de tenir en compte que en aquests moments estam a la punta de la cresta de l'onada d'al.lots nascuts a les darreries del franquisme, les actituds i usos lingüístics familiars no havien canviat gens quan varen néixer aquests al.lots, ben pocs són els qui han pogut fer ja EGB totalment o parcial en català, i els pocs que hi ha solen ser engolits per l'entorn advers quan arriben a BUP o la FP són molts més que abans els alumnes que saben -dic: saben- parlar en català i que, si a un moment determinat la societat o l'entorn més acostat els ho exigeix, podran fer el canvi sense excessius esforços i també hem de comptar que si amb la nostra lluita per l'ensenyament en català aconseguim que 6, 9, 12, 20 o 25 hores setmanals tenen classes en què utilitzen el català, són hores en què viuen en català i que d'una altra manera no seria possible. En les hores que no són d'escola ben poc podem fer els mestres tots sols per determinar-les lingüísticament. Però si amb unes institucions gens decidides a treballar clarament per la normalització lingüística som on som, potser avancem de forma molt més ràpida si, tard o d'hora, s'hi decideixen. De fet, mentre facem camí serem un poc Itaca. ■

LLUMENERET BLAU, ALIMARA, LLANTERNA... un llarg camí cap a la claror

Caterina Valriu

Quan un grup de sis ensenyants de les Illes (Antoni Artigues, Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet i Maria Inmaculada Pastor) es decidiren a tirar endavant la realització d'un conjunt de llibres de text d'EGB per fer l'ensenyament de/en català a l'àrea de llengua triaren uns noms que evocuen la claror, la llum: *Llumeneret blau*, el mític llumeneret blau de les rondalles, cap on els herois -perduts dins boscs tenebrosos o en descampats inhòspits- encaminen llurs passes esperançades, és el títol del text de Cicle Inicial-2. *Alimara* és la foguera que encenien els guaites de les costes per avisar del perill, per indicar que s'acostava l'enemic, que sovint era el pirata sarraí, i calia defensar la costa, i és el nom del text de Cicle Mitjà-1. *Llanterna* -per Cicle Mitjà-2- ens evoca la fragilitat de la flama protegida per la transparència del vidre. Amb *Neó* -Cicle Mitjà-3- entrem dins la modernitat i amb *Deiòl 1* -Cicle Superior-1- arribam a les estrelles. No crec que aquesta tria de noms sigui gratuïta, bé saben els autors que fer ensenyament de i en català al nostre país és, encara avui, obrir-se pas dins la fosca.

Anem, però, a parlar un poc de com són i què ens plantegen aquests llibres. En primer lloc vull dir que tenen una voluntat normalitzadora, en el sentit que no són llibres "de català", sinó texts "de llenguatge". Tots coneixem llibres de llengua catalana que segueixen el model dels que s'usen habitualment per ensenyar anglès o francès, o aquells que es perden en planures d'àrid ortografisme. A moltes escoles de les Illes ens trobam encara que es fa "lenguaje" per una banda, i que és llengua castellana

amb els continguts de morfosintaxi, expressió escrita, etc. i que en canvi en català només es donen algunes nocions d'ortografia, deixant de banda allò que és més important, la llengua com un mitjà de comunicació global i complex que cal treballar a l'escola des de tots els caires.

Partint d'aquest plantejament global els autors han desenvolupat uns temes que lliguen amb l'àrea d'experiències de cada curs (Feines des camp, Es Mercat, Les Festes, Vies de comunicació, etc.) i que permeten globalitzar el treball de classe amb aquests temes com a eix central i a partir d'aquí treballar experiències, plàstica, dinàmica, música, cuina...

La llengua, com ja he comentat, es treballa com un tot i és per això que dins cada tema trobam desenvolupats exercicis de tot tipus, des de la comprensió oral fins a l'expressió escrita passant per l'aspecte literari (lectures de tota

NOTA

1.-Que de fet quan ho fan desestimen el recurs.

classe de gèneres: literatura popular, autors catalans i estrangers clàssics i moderns), el caire lúdic de la llengua (embarbussaments, endevinalles, cal·ligrames...) i un aspecte que consider molt important i útil en la pràctica pedagògica quotidiana, el que podríem anomenar "deducció ortogràfica" i que són exercicis que duen a la descoberta de la regla ortogràfica per mitjà de la pràctica i l'observació, de manera que a l'alumne no li "donen" la regla, sinó que ell mateix la descobreix i l'assimila així molt més fàcilment. Els autors han intentat defugir tot academicisme i ho han aconseguit.

Una idea que a la pràctica ha resultat molt engrescadora amb alumnes és que a cada text hi ha un personatge que ens acompanya al llarg del curs i al que li succeeixen aventures que els nins poden completar, inventar o simplement llegir. A Llumeneret Blau trobam en Fonoll, a Alimara na Mirallunes i a Llanterna els trobam tots dos, que comparteixen com a bons amics les pàgines del llibre.

Vull remarcar, però, que tot el treball suggerit al text del nin no assoleix el seu vertader sentit ni es pot aplicar plenament si no utilitzam les guies del mestre corresponents (n'hi ha una per cada text). A més de parlar de la manera com introduir el tema i comentar els exercicis del llibre del nin ens apòrten suggeriments pràctics, idees globalitzadores, referències bibliogràfiques, músiques i un caramull d'estratègies i recursos que faciliten la tasca del mestre i l'enriqueixen.

Són uns llibres fets a Mallorca, però que poden ésser útils (sobretot els de Cicle Mitjà i Cicle Superior) a qualsevol indret on es treballi la llengua catalana, ja que tant el registre de llengua que utilitzen com el ventall de lectures que presenten, així com els temes que desenvolupen, arriben i interessen a tots.

Cada text és il·lustrat amb dibuixos clars i entenedors de Vicenç Sastre.

Per acabar només dir que ajudats pel Llumeneret Blau, l'Alimara, la Llanterna, el Neó, i el Deiol I, no ens podem perdre mai dins la fosca. ■

CONCURS del LLIBRE INFANTIL '89

EL VAIXELL DE VAPOR

El Patronat de la FUNDACIÓ SANTA MARIA convoca el concurs del Llibre Infantil 1989. Per promoure la creació d'una literatura per a nens que els fomenti, amb qualitat literària autèntica, el gust per la lectura i que els trameti al mateix temps uns valors humans, socials, culturals o religiosos que ajudin a construir un món digne de la persona humana.

B A S E S G E N E R A L S

Primer Premi 400.000 Pts.

Finalista 200.000 Pts.

- El primer premi comporta l'edició del llibre.
- L'import del premi no anirà a compte dels drets d'autor.
- Els originals hauran d'ésser inèdits i redactats en llengua catalana (valencià, mallorquí).
- L'extensió de les obres serà d'un mínim de 50 folis escrits a doble espai i a una sola cara i sota pseudònim.
- El termini d'admissió dels originals es clourà el 15 de setembre de 1989.

Cal enviar 3 originals a Editorial Cruïlla

editorial **Cruïlla**

Balmes 245, 4t 1a Telf. 237 63 44
08006 BARCELONA

LLENGUA I ENSENYAMENT

LLENGUA I REFORMA

Damià Pons i Pons

Les Balears, pel fet de no tenir competències en educació, han participat, i participen, en el procés de disseny i d'experimentació del projecte de reforma educativa incloses dins el conjunt anomenat territori MEC, una característica bàsica del qual és la seva identitat lingüística castellana, amb nosaltres com a única excepció marginal. Els professionals illencs que han participat en la reforma s'han cansat de recordar que teníem una llengua pròpia diferent a la castellana que reclamava una adequada atenció horària i pedagògica a l'hora de configurar el nostre futur educatiu.

La manca de competències en ensenyament no ha permès que les Balears es plantejassin amb un nivell suficient d'autonomia aquelles qüestions educatives que ens afecten de manera específica i que requereixen esser reformades en profunditat i d'acord amb les característiques nacionals que ens són pròpies.

En relació a la qüestió de la llengua, la reforma s'hauria d'haver plantejat, com a mínim, la solució de les dues problemàtiques següents:

a.-Que la llengua catalana sigui considerada de fet la segona llengua del nostre sistema educatiu, en una posició sempre subalterna respecte a la castellana. En l'actualitat, sis anys després de l'entrada en vigor del nostre Estatut d'Autonomia, encara es manté el castellà com a llengua base de l'ensenyament -és la llengua per excel·lència, el seu ús n'és la norma i el costum-, i el català és la llengua novvinguda, l'ús de la qual es pot produir ja l'han despenalitzat, això sí, sempre i quan, però se superin una sèrie d'entrebancs legalistes, així com els nombrosos prejudicis que tenen interioritzats determinats membres de la comunitat escolar. De la reforma educativa que s'està fent sembla que se'n derivarà el manteniment de la condició de primera llengua per al castellà. És ben probable que aquesta qüestió ni tan sols no hagi merescut l'atenció i les reflexions dels reformadors. Aquesta és la

Damià Pons i Pons

pregunta que cal fer: després de la reforma, els ciutadans de les Balears hauran de continuar superant múltiples obstacles per a poder exercir el dret a fer o a rebre ensenyament en la pròpia llengua nacional? En el cas que la resposta sigui afirmativa, cal arribar a la conclusió que, almenys en aquest aspecte, ens podríem haver estalviat la reforma. Era innecessari un recorregut tan llarg per arribar, tanmateix, al punt de sortida.

b.-Resoldre l'escassa eficàcia de l'ensenyament escolar dels diferents idiomes. Caldria introduir mètodes i recursos pedagògics més adients per tal de garantir que els alumnes adquireixin un coneixement suficient dels idiomes que han estudiat al llarg de la seva escolaritat. L'objectiu ha d'esser dotar als alumnes de competència plurilingüística en sintonia amb les estratègies educatives de la Comissió Europea que, en la perspectiva de la creació del Mercat Unic l'any 1992, vol incrementar els

coneixements lingüístics dels europeus (el programa "Lingua") per a fer possible l'exercici del dret a la lliure circulació, per part dels ciutadans europeus, superant les barreres lingüístiques. Aquesta és la dinàmica històrica dins la que la llengua catalana haurà de guanyar-se el seu lloc i la seva normalitat. El repte és molt difícil i, pel camí que ara mateix anam, el desenllaç previsible és més aviat incert. La potenciació del plurilingüisme paneuropeu pot reforçar la bel·ligerància d'aquelles ideologies que en nom del pragmatisme i la universalitat combaten els processos de normalització de les llengües no-estats. Però, les estratègies capaces d'evitar tots aquests perills són possibles. En primer lloc, caldrà convertir el català en la primera llengua, en la pròpia de veritat, de tot el nostre sistema educatiu. I l'aprenentatge de tots els altres idiomes s'ha de fer a partir de la llengua catalana. Paral·lelament al foment del plurilingüisme, caldria enfortir la lleialtat activa dels ciutadans envers la llengua nacional del país, l'ús de la qual ha d'esdevenir socialment necessari en tots els àmbits de la vida pública. En el cas que l'increment del plurilingüisme no vagi precedit d'un procés de veritable normalització de cada llengua dins el seu propi territori, l'Europa sense barres lingüístiques pot acabar essent l'enterrament definitiu de les llengües no estatals que existeixen en el seu si. Qualsevol reforma educativa que vulgui esser vàlida per al nostre país haurà de plantejar-se aquestes qüestions i oferir-ne alternatives que garanteixin que la normalització social del català i el plurilingüisme individual són dos fets conciliables. Un repte que tan sols podrà tenir un bon desenllaç si es produeix una actuació política enèrgica a favor de la normalització integral de la nostra única llengua nacional. ■

NOTES SOBRE LA SITUACIÓ DE L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ. EL CATALÀ I LA SEVA REPERCUSSIÓ PROFESSIONAL A LES PLANTILLES.

Tomeu Barceló

Segons l'Estatut d'Autonomia les competències per a legislar i regular títols, horaris i continguts de l'àrea de Català, són del Govern de la Comunitat Autònoma.

La regulació acadèmica general i el règim laboral i professional dels professors correspon exclusivament al MEC.

La disparitat política dels dos Governos durant els darrers anys no ha facilitat cap acord que ens portàs a un bon funcionament del Català als Centres Públics de Balears.

Es donà l'incompliment del que està legislat perquè no sempre els professors tenen la titulació adequada per a impartir el Català, hi ha manca de materials, i Centres on no s'imparteixen els mínims.

No existeix la sensibilitat política per a enfrontar-se a aquesta carència amb imaginació i recursos suficients per part de les Institucions i les Organitzacions polítiques amb responsabilitats de gestió a les diferents administracions (Central, Govern Balear, Consell, Ajuntaments), amb honroses salvetats.

És un dret Constitucional no respectat el dret d'usar les dues llengües com a mitjà de comunicació entre els ciutadans. Per això l'Estat ha de garantir aquest dret i està obligat a aportar els recursos suficients perquè es pugui exercir plenament.

En el marc de les negociacions de la Taula General per al nou Concurs de Trasllats i del Catàleg de llocs de treball per als Centres Públics, la Comissió Executiva Federal de FETE-UGT va iniciar converses amb el Secretari d'Estat per a l'Educació, per a normalitzar i dotar les plantilles de Balears de professorat suficient. Per això es basà en els acords i resolucions de FETE-UGT de Mallorca en el darrer Congrés Ordinari (20 i 21 d'octubre del 88) i les propostes per la Comissió Executiva de Mallorca.

Amb la mateixa finalitat, dos mem-

bres de la Comissió Executiva de FETE-UGT Mallorca es traslladaren a Madrid, el dia 31 de març, amb l'objectiu de tancar aquestes negociacions: concretar les mesures que s'adoptaran, les quals les resumim en:

1.-Establir en el catàleg de llocs de treball l'especialitat "Filologia Catalana".

2.-Convocar a les oposicions places específiques amb la mateixa denominació.

3.-Sol·licitar al Consell d'Universitats i a la Universitat de les Illes Balears el funcionament d'aquesta especialitat a l'Escola Universitària de Formació del Professorat de Palma de Mallorca.

4.-Iniciar les negociacions amb el Govern Balear per tal d'habilitar el marc legal adequat sobre el Català als centres docents de Preescolar, EGB o EE.MM.

5.-Defensar un model de xarxa de Centres totalment normalitzats front altres experiències amb zones d'immersió o xarxes paral·leles (ensenyament en castellà i català).

6.-Dotar dels mitjans necessaris la Direcció Provincial del MEC a Balears que permetin facilitar a tots els ensenyants el nivell adequat per exercir la docència a qualsevol col·legi de les Illes.

FETE-UGT Mallorca va manifestar que necessàriament s'ha de donar suport i estimular l'esforç que ha de realitzar la plantilla de les Illes per tal de poder disposar de professors suficients, especialistes de Català (licenciats en

Cal donar suport al professorat

filologia catalana, professors d'EGB de filologia i títol de Mestre de Català) que possibilitin un ensenyament de qualitat de la llengua i cultura catalanes als alumnes de Balears.

Igualment cal donar suport als ensenyants que, per mitjà del Concurs de Trasllats, són destinats a les Illes i als professors que ja formen part de la plantilla de la Direcció Provincial del MEC a Balears perquè tinguin un nivell mínim amb titulació que permeti conèixer la llengua, la literatura i la cultura catalanes.

En conseqüència, es dissenyarà un projecte ampli de reciclatge i actualització del professorat per a tots els docents que ho precisin, els quals hauran d'estar alliberats d'hores lectives d'una forma total (curs complet) temporal (trimestre) o parcial (mitja jornada). Així mateix es regularà un sistema de proves lliures que permeti obtenir la titulació corresponent als professors ja assentats.

Aquest pla d'actuacions especials no podrà tenir una duració superior als 5 anys a partir del curs 89/90 ■

Tomeu Barceló és Secretari d'Acció Sindical de la Federació de Treballadors de l'Ensenyament-UGT de Mallorca.

L'ULL DE VELLUT

1939

Guiem Daviu i Vich

Cinquanta anys són molts d'anys, és un aniversari rodó i investit de solemnitat. Fa cinquanta anys que es va acabar la guerra (encara que algunes massacres dels franquistes continuaren uns quants d'anys més) i ara hi ha tota una ofensiva ideològica que -crec jo- emmascara aquell fet: "Va ser un disbarat, una guerra entre germans, tots la perdérem, mai més!". A això de mai més jo hi estic apuntat des de sempre, però no a la campanya confusionista i simplificadora que falseja allò que la guerra va ser. I ara vet aquí quatre píndols.

1a. Una guerra civil no és pitjor que una guerra entre dos estats. Totes dues són igualment nefastes i indesitjables, sumint en la mort i misèria els més pobres de cada bàndol. Les causes de tota guerra són les mateixes.

2a. Qui té el poder (incloent el poder armat) l'utilitza bé en el seu propi estat o bé contra un altre, per no perdre privilegis (pèrdua provocada per l'empenta democràtica de molta gent) o per ampliar-los (més territori, més mercats, més matèries primes, més gent sotmesa...). Quan han emprat tots els mitjans encara els queden les armes. Si les usen, ja tenim la guerra.

3a. Per això a una guerra no tots són iguals. N'hi ha uns que ataquen i uns altres que es defensen (amb totes les situacions confuses que volgueu). Si els agressors guanyen, imposen la seva victòria com l'única veritat.

I 4a. "Podem perdonar però oblidar, mai" Una cosa així es troba escrita a un monument a les víctimes del nazisme, a Rotterdam. Parlar de perdó no és tasca d'aquesta columna, però l'oblit no ens el podem permetre. És un deure democràtic saber i recordar que les causes i els inductors de (la) guerra no desapareixen per molts d'aniversaris que celebrem.

Mentre hi hagi armes es poden utilitzar contra el poble i els pobles. Si mantenim la memòria, potser el "mai més" serà realitat. ■

MEMÒRIA HISTÒRICA

VENÇUTS I DESARMATS, EL DIA DE LA VICTÒRIA

Francesca Bosch i Capó

*El sòtil de l'absurd**mai no serà trespòl de la raó*

(Pere Rosselló Bover, "L'hort de la lluna")

Els frares caputxins, que vivien aferrats a la presó de Palma, eren tots catalans i el seu convent un petit reducte catalanista i consentit dins el desveri de la guerra civil. El pobre pare Anastasi, a qui li tocà la grossa d'ajudar a ben morir els qui ho feien a la paret del cementiri, pareixia no perdre l'ànim ni l'esperit, si bé, amb els anys, l'immens cansament a què va sotmetre'l el destí de capellán de la prisió acabà amb les seves forces i varen enviar-lo fora Mallorca a descansar. (Quan vaig estudiar grec, vaig saber que Anastasi volia dir sense mort...).

Cada dissabte horabaixa, a la capella del convent -oratori públic- es resava i es cantava El Virolai davant una imatge de la verge de Montserrat, moreneta ella, enrevoltada de muntanyes arrodonides com a bubotes, molt semblants a les que hi ha prop de Lluç. Aquesta sabatina era un punt neuràlgic per a la colònia catalana. Jo hi anava amb els meus padrins. Ens hi trobàvem gairebé tots els catalans, fèiem una curtiíssima tertúlia, quasi només un intercanvi de salutacions: els grans s'asseguraven que tothom estava bé i que no havia esdevingut cap desgràcia irreparable -tampoc cap alegria inesperada- als familiars pròxims o llunyans, i ens separàvem fins dissabte que ve. Els petits ens miràvem empegueïts aguantant les moixonies que ens feien pares i avis, com creixes, filla! Que primeta estàs, què no menges prou?

El primer d'abril del 39 s'acabà la guerra, semblava mentida, però s'acabà. Nosaltres, després de fer una volta per Palma i veure el truí, anàrem als Caputxins a veure la Maredeu. Va ser una cita màgica: hi eren tots, hi

érem tots. L'església s'anà omplint quietament, silenciosament, amb una immensa discreció. Famílies senceres, avis, pares i fills, gairebé de puntetes tothom anava situant-se a l'enfront de

● No hi havia salutacions ni paraules, només qualche mà que s'allargava i molts d'ulls, moltíssims d'ulls, crec que només hi havia els ulls a les cares...

l'altar. No hi havia salutacions ni paraules, només qualche mà que s'allargava i molts d'ulls, moltíssims d'ulls, crec que només hi havia els ulls a les cares...

En aquells instants ens reconeixíem per la nostra història particular: els pares que tenien les filles de vacances a Menorca quan esclatà la separació i

Dibuix de J. Pla, fet durant la seva estada a la presó (Publicat a "Balears", 1986).

aquells avis que quedaren aquí amb els néts i sense cap mitjà de subsistència; els amics perseguits molt de prop; els qui havien estat membres del Casal Català de Palma fins el juliol del 36... Nosaltres... Ells... Els frares, els confesionaris, els Sants Francescs, el renou de les sandàlies, i dels rosaris de fusta... De cop sonà la música, prou coneguda, de la Rosa d'Abril morena de la serra i, junts, peus fiders, rompérem a cantar. I a tots aquells ulls començà a lliscar-los l'immens plor de tanta por amagada i retinguda, i les veus s'apagaven i repre-nien a cada tornada... Per primera vegada vaig veure i sentir les abraçades en el comiat.

Contra tota esperança, els anys que

seguiren foren molt pitjors que els pas-sats sota bombes i refugis. La por no era tan enfora, no era a l'altre costat del mar sinó ben a prop, dins la nostra ma-

● La por no era tan enfora, no era a l'altre costat del mar sinó ben a prop, dins la nostra mateixa ciutat, dins la nostra illa

teixa ciutat, dins la nostra illa, dins les illes germanes, i no importava de cap

manera de quin color les havia tenyides la contienda. La gana, la manca de foc, de pa, les cues a les quatre de la matina-da, les llargues hores d'estudi amb llums d'oli i carbur, la còpia a mà dels llibres de text (només en teníem un o dos per a cada curs, de llibres de text), la lengua del Imperio, un curs de Re-conquista i un altre de Imperio Español, els obligats binomis francès-alemany o italià-anglès, la presó de Can Mir esti-bada a vessar, les dones amb els boli-quets pel marit, el fill o el pare, i tots els perseguits pel fet d'haver viscut en zona roja...

Ja sé què direu: que sempre vaig amb la llagrimeta a l'ull. ■

El pati de la presó provincial, estiu de 1938 (Publicat a "Balears", 1986)

HIPOTECA DE CABÒRIES

QUANTA GENT NO ES VEU "OBLIGADA" DIÀRIAMENT A GIRAR LA LLENGUA, A MALLORCA?

Rafel Crespí Ramis

En vaig sentir contar una de parescuda, h'història com aquesta. Era a la presentació del llibre "La Persecució política de la llengua catalana", del senador català Francesc Ferrer i Gironès, adscrit a la disciplina del PSOE. M'ho vaig creure perquè era ell qui ho deia, potser si la font no m'hagués merescut tant de crèdit no m'ho hauria empassat.

Deia, el senador, que a Barcelona, havia passat més d'una vegada, s'entrava a una comissaria de policia a presentar una denúncia i se'n sortia denunciat pel simple fet de voler-la presentar en català. El procediment, senzill: davant la irritació que massa sovint provoca l'ús del legítim dret d'expressar-se en la pròpia llengua, algú s'autolesionava -un policia, és clar- i immediatament l'acusador esdevenia presumpte acusat. (Això no implica que tot el cos policial actuï de la mateixa manera).

Ferrer i Gironès, autor del llibre «La persecució política de la llengua catalana».

● Sortosament, hi ha gent que practica l'heroisme, gent que es veu escarnida per algun tipus de funcionari.

A dit acte, que era presidit per dos emèrits gregaris del PSOE, un d'ells, en sentir l'anècdota -més pròpia d'una dictadura que d'una democràcia-, s'aventurà, ràpidament, a dir que allò no passava ja d'ençà que ells governaven. Emeritíssim error desmentit "ad hoc" pel senador català.

Ara, transcorregut amb escriu el primer quinquenni del canvi, arrebossat amb Cent Anys d'Honradesa i altres

misèries, hom es troba que la mateixa anècdota ha levitat vers l'altura de la categoria als carrers de Ciutat, no a la llunyana i cosmopolita Barcelona de la Violeta de Palma. Al carrer del Sindicat, un jove ha estat escarnit, vilipendiat, ultratjat i altres herbes per uns policies pel senzill i natural fet de parlar en la seva llengua de la manera més canònica, més estatutària i àdhuc constitucional que es pot parlar.

Aquest fet, lamentable i dissortat, em fa plantejar tres consideracions.

A)¿Quanta gent no es veu "obligada" diàriament a girar la llengua, a Mallorca, a causa de la incompetència lingüística dels funcionaris de l'administració de l'estat i, fins i tot, de l'autonòmica i de la municipal?. Dissortadament, aquest fet, a força d'esdevenir diari i habitual -herència del franquisme, no

rebutjada, ans legitimada i constitucionalitzada-, és considerat normal, no només per part de la població, que hi ha estat educada i que, per tant, respon als estímuls que ha rebut, sinó, fins i tot, pel poder establert. Anar contra aquest "Status Quo" establert d'una forma consuetudinària és esser un radical, un discriminador i un llarg etcètera de qualificatius quasi il·legals als quals estam sotmesos.

B)¿Quanta gent no és agredida lingüís-

● Per a la Normalització cal una acció diària i progressiva exercida des del poder, no cal fer victòries de gestos aïllats.

ticament per les mateixes causes exposades a l'apartat anterior? Hem de considerar agressió el fet que una persona consciencada hagi de mudar per força de llengua per la senzilla raó d'esser atesa per un funcionari no catalano-entenent. (Consider que a un parlant li podem exigir consciència i coherència, però d'aquí a practicar l'heroisme a ultrança hi ha un abisme que honestament crec que no li podem demanar, va contra la naturalesa de la pròpia funció lingüística).

C)Però, sortosament, hi ha gent que practica aquest heroisme, gent que es veu escarnida per algun tipus de funcionari. ¿Quanta gent com aquesta és escarnida i la seva denúncia queda en el més pregon anonimat perquè ni els mit-

jans de comunicació, ni els organismes competents, a la pràctica, no n'han volgut saber res? Ara, espigolant una mica, n'han sortit d'altres.

L'espanyolització progressiva, la desnacionalització, s'està aconseguint gràcies als innombrables col.laboradors de què gaudeix el poder establert. Uns col.laboradors volguts i incitats perquè continuïn la seva tasca anivelladora amb el suport més incondicional d'aquest poder que malda perquè les teòriques traves legals -disposicions en favor del català- no afectin l'espanyolització. Un poder que en comptes de contrarestar la incitació negativa que rep la gran massa de la població de què parlàvem abans, fa el joc a la més sibarita de les hipocresies, conscient d'allò de "qui dia passa, any empeny"; que només es preocupa de fer callar, menys-tenir i ridiculitzar els estímuls que, des de la democràcia i exercits per persones i col.lèctius sensibilitzats, consisteixen en aplicar i implicar tothom en la normalització.

Per a la Normalització cal una acció diària i progressiva exercida des del poder, no cal fer victòries de gestos aïllats. Cal que aquests gestos siguin pre-gons, no façanes eixorques i buides. Cal que la gent se n'adoni que "eso de la normalització" és una cosa seriosa, un projecte col·lectiu que tothom ha de compartir. La normalització no ha d'esser posar quatre pegats foradats per satisfer els "alocados y extremistas catalanistas".

Fins quan ens haurem d'aconhortar dins la impotència? Quan s'acabarà aquesta grotesca dansa de culs batuts i cara alegre? ■

RONDALLÍSTICA

KAN MA KAN

Pere Morey Servera

Kan ma kan vol dir, exactament, "això era i no era", i és el començament habitual de les rondalles als països àrabs. Supòs que a l'amic Josep Grimalt no l'haurà sorprès gens tal nova, però a mi el fet de retrobar la vella i estimada fórmula em feu un efecte elèctric, una esgarripança d'emoció com si m'hagués topat de sobte amb el tio Pep Servera, el que em contà la primera rondalla que vaig sentir en ma vida: les aventures d'en Joanet de l'Onso, ran del foc, a la cuina fumosa de ca'ls padrins, a Porreres, m'estim més no saber quants d'anys fa.

Kan ma kan... diu la vella Umm, i comencen unes aventures sovint surrealistes, però que una vegada descodificades ens donen les regles del joc, les lleis de la vida a la zona inframarginal que és el desert, on l'hospitalitat és molt més que un costum: és una necessitat de vida o mort; posant-nos una mica cínics diríem que es tracta d'una inversió aleatòria a llarg termini. Perquè l'home afa-megat al qual donarà avui cobit, llet i dàtils potser et correspondrà d'igual manera quan sies tu el que es trobarà esgarriat pel desert, quan el teu ordre d'aigua pengi flàccid al costat del camell i fins i tot la farina de pinyols de dàtil se t'hagi esvaït del tot.

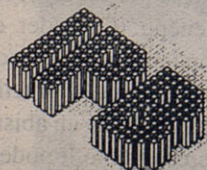
Kan ma kan... hi havia una arna, una òliba, una oronella i un calèpet que vi-vien junts. Un vespre arribà al seu aduar un viatger cavalcant una camella mag-nífica, de potes llargues i fines, coll ai-

rós i pits inesgotables. Reberen el viat-ger així com és costum, i li oferiren sopar, cafè, un lloc a la jaima per ro-mandre-hi.

Durant la nit, un lladre -Alà maleesqui la seva nissaga- tallà la corretja de la camella i la se'n dugué, i al sendemà a trenc d'alba tots quedaren sense paraula: el viatger, naturalment, però encara molt més els quatre amfitrions en reco-nèixer, avergonyits, que no havien estat capaços de protegir el bé més valuós del seu hoste.

L'òliba es posà a escorcollar per les runes i les coves, freus i congosts, i per això sempre trobareu els seus descen-dents per aquests llocs, tot cercant en-cara la camella.

L'oronella partí volant com una fletxa negra, i tant trespàs que fins i tot arribà a creuar la mar, de tan desesperada com estava perseguint el pispa de la camella.

INFORMATICA PROFESSIONAL DE BALEARS, S.L.

- * Instal·lació i manteniment d'ordinadors i programació
- * Centre de dades
- * Comptabilitat
- * Material informàtic
- * Sistemes d'alimentació ininterrompuda

DISTRIBUÏDOR AUTORIZAT

ARC American Research Corporation

Arxiduc Ll. Salvador, 90
Tel. 75 98 39 Fax. 75 98 00
07004 Palma

I així ho fan encara els seus fills.

El calàpet, per part seva, s'aficà dins els pous més fondos, s'emboscà a les fonts dels oasis, als llocs més amagats dels ueds on adesiara hi raja un fil d'aigua, pensant que més prest o más tard el malnat hi portaria a abeurar la camella robada. I allà hi trobareu encara els nets i rebeinets del calàpat des-honorat.

L'arna veié partir l'òliba, silenciosa com el pensament, la rapidíssima oronella d'ales poderoses, el calàpet discret i hàbil en trobar llocs humits. Però ella no tenia cap d'aquestes habilitats: el seu vol era incert i febles les seves ales, petit el seu cos i migrades les forces. Aleshores, aclaparada per la vergonya, es precipità dins les flames que cremaven davant la seva tenda.

I de llavors ençà, cada vegada que un beduí encén un foc dins la nit estrellada, prest o tard sorgirà de dins l'ombra un descendent d'aquella arna i es tirarà dins la roja palmera de la flamarada; en

expiació de la imperdonable falta de la seva avantpassada...

Kan ma kan... una vegada al començament del temps, quan la gent encara no sabia gaire bé els camins del desert, un sheikh desesperava de trobar pastures per al seu poble i demanà ajuda al corb, la perdiu i la tòrtola, que explorassin la contrada, ells que podien volar, perquè li diguéssin cap a on havien de conduir els seus ramats. El corb tornà al poc temps, dient-li que s'encomanassin a la misericòrdia d'Alà i es preparassin per ben morir, perquè no hi havia un bri d'herba en tres dies de camí.

La tòrtola, en canvi, tornà un poc més tard, i els anuncià que just més enllà de la línia de turons que tancava l'horitzó per Ponent hi havia una prada coberta d'herba "tan fina com els cabells d'una donzella".

La perdiu tornà, poc abans de pondre's el sol, i els donà les entresenyas d'un pou amb aigua neta i abundant, sols a dos dies de camí.

Aleshores les dones de la tribu li pintaren els peus a la tòrtola amb henna, com a les fadrines, i els ulls a la perdiu amb kohl, com a les novies. El corb, en canvi, havia mentit aposta perquè abandonassin tota esperança i es deixassin morir, per llavors atipar-se ell amb les seves despulles. Les dones l'agafaren i en càstic per la seva mala fe, el mascararen tot amb la sutja de la cafetera, que és un poc parenta del corb, amb el seu llarg bec i el cos perpètuament enfosquit pel fum.

És ben clara la moral de les dues històries: al desert, on els béns materials s'han de reduir al mínim que es pugui transportar, on una seca una mica més llarga que de costum pot anorrear la més nombrosa de les guardes en uns dies, on no hi ha notaris ni missers, ni altre escrit que qualche exemplar de l'Alcorà, el major tresor que pot tenir un home és la seva anomenada, la seva paraula, el seu honor. ■

NOTÍCIA

L'O.C.B. DEMANA AL CAP DE RÀDIO NACIONAL D'ESPANYA QUE "RÀDIO 4" SIGUI, EN LA PRÀCTICA, L'EMISSORA PÚBLICA AUTONÒMICA DE LES ILLES BALEARS

També, més mitjans materials per a la C.A. en la nova etapa i un clar compromís en defensa de la nostra identitat.

En la línia d'una especial atenció a la influència dels mitjans massius de comunicació dins el procés de normalització, defensa i promoció de la nostra llengua i cultura, els representants de l'Obra Cultural Balear (el Vicepresident Maties Oliver i el Gerent Antoni Mir) es van entrevistar dia 7 d'abril amb el Director General de la xarxa d'emissores públiques de Ràdio (RNE), Enric Sopena, braç dret en aquest mitjà del nou Director de l'Ens Públic RTVE, Luis Solana. Acompanyaven el Director General els Directors Territorials de Ràdio Nacional d'Espanya a Catalunya i Illes Balears, Andreu Manresa i Joan-Carles Muntaner.

L'O.C.B. va explicar a Sopena la valoració essencial dels mitjans que

com la ràdio i la TV tenen en el procés de recuperació i ús de la llengua pròpia, tant a la nostra C.A. com a la resta dels països de parla catalana. Expressaren especial preocupació pel cas de les Illes (donada la quasi total castellanització de la ràdio privada) i del País Valencià (per la regressió en l'ús, la degradació i la confusió social del fet lingüístic), allà on el Director de RNE va anunciar la propera posada en marxa d'una emissora de ràdio de RTVE exclusivament en català/valencià.

En el cas de les Illes Balears, els portaveus de l'O.C.B. van explicar que RNE hauria de fer una tasca de suplència a causa de l'absència d'emissores de ràdio institucionals d'àmbit autonòmic, i en aquest sentit expressaren la satis-

facció pel paper que juga ja Ràdio 4, per a la qual es van demanar més medis (així com en general per a les instal·lacions de RNE a les Illes Balears) i la consolidació de la seva inserció a l'àrea territorial de la llengua catalana (tot seguint el marc proposat per TVE i corregint les greus deficiències que segons l'OCB hi ha en aquest camp). També es demanà el disseny d'un projecte complet de conversió de Ràdio 4 pràcticament en l'emissora pública de les Illes Balears, en la línia ja encetada, pla en què l'OCB voldria participar i pel qual oferí la seva col·laboració. L'Obra Cultural també va reconèixer el paper històric de RTVE en l'ús del català a la Ràdio i TV, així com el gran pes actual de l'emissora, i va proposar una política de col·laboració que es concretaria en propers encontres.

15 abril 1989. ■

EDUCACIÓ

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA DE LA HISTÒRIA UNIVERSAL A TRAVÉS DEL CÒMIC (i II)

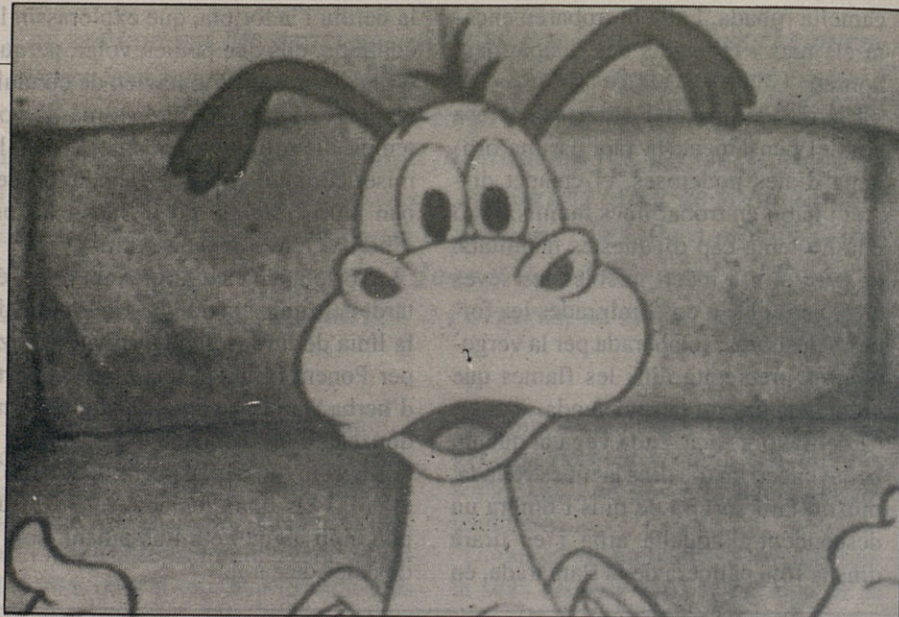
Antoni Marimon Riutort

Completam, amb els temes corresponents a l'edat contemporània, la programació d'història universal que havíem deixat en el segle XVIII a la primera part.

Com que les relacions entre el còmic i el cinema són múltiples, creiem adient remetre-us a un article, de Sebastià Serra Busquets, titolat "Programació didàctica de la història contemporània a través del cinema" (Maina, 4), ja que ha estat la lectura d'aquest original article el que ens va impulsar a elaborar la nostra programació.

En acabar la programació, incloem una bibliografia tant de didàctica del còmic, com d'història del còmic en general, camps en els quals comencen a haver-hi aportacions interessants.

Donada la gran profusió de còmics de qualitat a partir de finals de la dècada dels setanta (el "boom" del còmic, avui ja en crisi), resulta molt difícil, sinó impossible, qualsevol pretensió de exhaustivitat.

La «Història de Catalunya» en dibuixos animats també s'ha duit al còmic.

13) L'IMPERIALISME COLONIAL

-Les idees racistes són presents a "Tintín al Congo" (HERGÉ). I a tres clàssics: *TARZAN* (HOGART), *El Hombre Emascarado* (LEE FALK), i *JORGE Y FERNANDO* (L. YOUNG).

-El còmic, com el cine, han recreat fins a l'esgotament el tema de l'Oest nord-americà:

Són interessants tots els de *LUCKY LUKE* (MORRIS/GOSCINNY), i els menys didàctics

àlbums de *BLUEBERRY* (GIR/CHARLIER), *COMANCHE* (HERMANN/GREG), *Ken Parker* (BERARDI/MILAZZO) i *MAC COY* (PALACIOS), considerats els millors còmics de l'Oest.

Els indis només són tractats correctament a *Blueberry* a "La Tribu fantasma".

El paper dels hispans es reflecteix a *El Coyote* (J. MALLORQUI).

- "La juventud de Corto Maltés" (PRATT).

- "Cuba 1898". (F. FERNANDEZ).

- "El hombre de las Filipinas" (MILAZZO).

14) LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

- "La batalla del mar salado" (PRATT).

- "Adiós Brindavoine" (TARDI).

15) LA REVOLUCIÓ SOVIÈTICA

- "Tintín al país dels soviets" (HERGÉ).

- "Corto Maltés en Siberia" (PRATT).

- "Rusia en llamas" (CREPAX).

16) EL PERÍODE D'ENTREGUERRES. EL FEIXISME

- Als àlbums de *TINTIN* (HERGÉ) "El lotus blau" i el "Ceptre d'Ottokar" es critiquen els totalitarismes.

- Sobre la Guerra Civil Espanyola "Octubre 34" (RÓDRI), "17 días de Julio" (JIMENO) i sobretot

A «Mortadel·lo i Filemó» (recentment traduïts al català) s'han caricaturitzats alguns dels aspectes més tenebrosos de la realitat contemporània: la CIA, els mercenaris terroristes, segrestadors, la Seguretat Social, etc...

"Eloy, uno entre muchos", "Eloy, Río Manzanares" i "Euskadi en llamas" (totes tres de PALACIOS).

"Rapsodia húngara" (GIARDINO).

17) LA SEGONA GUERRA MUNDIAL
-Les *Hazañas Bélicas* de BOIXCAR estan ben documentades, però són visceralment anti-comunistes.

"Ernie Pike" (PRATT).

18) GUERRA FREDA I DESCOLONITZACIÓ
-Destacam a *TINTIN* a "L'Afer Tornassol" "Objectius: la Lluna" "Hem caminat damunt la Lluna" "Al país de l'or negre", "L'orella escapçada" i "Tintín y los Pícaros".

"Argelia" (GARCIA/USERO).

"Visat per a tres continents".

"Tormenta sobre China".

"Bajo el signo de Capricornio" (PRATT).

"Huracán en Felicia" (MORA/FONT).

-*Archie Cash* (MALIK/BROUYERE) núm. 1-3 sobre Centre-Amèrica.

"El dictador i els Xampinyons" (FRANQUIN).

"El aventurero del Caribe".

"Los mercenarios", aventura de MORTADELLO (IBÁÑEZ).

"Frank Cappa. Memorias de un corresponsal" (SOMMER).

"Vietnam" (MURRAY).

19) L'ESPANYA FRANQUISTA

-Es troba reflectida a l'escola bruguera d'humor: es poden trobar àlbums de *CARPANTA* (ESCOBAR), *Da. URRACA* (JORGE), etc.

"Paracuellos", "Auxilio social" i "Los profesionales" de GIMÉNEZ.

"Cargots" i "Més Cargots" (CESC), "Autopista Nacional" (PERICH), "Los Forrenta años" (FORGES), "Cinco humoristas de hoy" (CESC, PERICH, CHUMY CHUMEZ, FORGES, SUMMERS), entre d'altres aplecs d'acudits crítics.

"Mara" (SIÓ).

20) L'ESPANYA POSTFRANQUISTA

"¡España, Una...", "España, Grande...", "España, libre!" (GIMÉNEZ), crònica de la Transició.

"El Víbora especial golpe".

-*MORTADELLO*, entre d'altres, "Queda inaugurado el mundial".

21) ELS PROBLEMES DEL MÓN CONTEMPORANI

"Els drets humans".

-El núm. 3 de *Martin Mystere* (nacionalisme).

-*ASTERIX* a "La residència dels déus" (ecologisme) i "Obèlix i Companyia" (capitalisme).

-*MORTADELLO* a "La Olimpiada", "Concurso Oposición", "Los secuestrados", "Soborno", "Contrabando", i sobretot "La gente de Vicente" i "Ladrones de coches".

-I, és clar, *MAFALDA* (QUINO).

22) CAP AL FUTUR

Trobam interessants visions futuristes a:

-Les historietes de *VALERIAN* (MEZIERES/CHRISTIN).

"El prisionero de las estrellas" (FONT).

"Mundo mutante" (CORBEN).

"La feria de los inmortales" i "Las falanges del orden negro" (BILAL).

"Aghardi" (SIO).

"Cimoc especial tercera guerra mundial" (DIVERSOS AUTORS).

23) VISIONS GLOBALS

-De la història universal: "Erase una vez... el hombre", (BARRILLÉ/BARBAUD) i "Cimoc especial historia" (DIVERSOS AUTORS).

-De la història d'Espanya: "Historia de Aquí" i "Historia Forgesporánea" (ambues de FORGES).

-De la història de les Illes Balears: "Història de les Balears" (Equip BUTIFARRA) i "Lo Regne Enmig del mar" (RAMIS/FULLANA). És molt desigual "Coneguem el Parlament" (PLANELLS/MATEU).

-De la història de Catalunya: "Història de Catalunya" (versió en còmic de l'emesa per TV3).

-També hi ha històries d'Andalusia, del "Pueblo Valenciano", etc.

Els còmics d'Antonio Palacios sobre la Guerra Civil són un prodigi de documentació, exactitud i fidelitat a l'època, absolutament inusuals en aquest gènere.

BIBLIOGRAFIA Bàsica

-ARIZMENDI, Milagros: *El comic*. Planeta, Barcelona, 1975.

-COL·LECTIU L'HURAT: *El còmic a l'escola*: ICE, Barcelona, 1985.

-COMA, Javier: *Del Gato Félix al Gato Fritz*: Gustavo Gili, Barcelona, 1979.

-DIVERSOS AUTORS: *Historia de los comics*: Toutain, Barcelona, 1982-1983.

-DIVERSOS AUTORS: *Comics clásicos y Modernos*: Suplement de "El País Semanal" 1987-1988.

-GUBERN, Roman: *El lenguaje de los comics*: Istmo, Barcelona, 1979.

-MARTIN, Antonio: *Historia del comic español*: Gustavo Gili, Barcelona, 1978.

-MASSOTTA, Oscar: *La historieta en el mundo moderno*: Paidós, 1983.

-MOIX, terenci: *Los comics. arte para el consumo y formas pop*: Sinera, Barcelona, 1968.

-VAZQUEZ DE PARGA, Salvador: *Los comics del franquismo*: Planeta, Barcelona, 1980.

I LES REVISTES:

"FAN COMICS" (suplement de *Comix Internacional*, 1984-1985).

-SUNDAY COMICS: Revista sobre estudios e investigación de la historieta (Madrid, des de 1976).

HISTÒRIA

LA DOCTRINA CÀTARA: ALLÒ QUE HAURIA POGUT ÉSSER (I)

Als amics Vicenç Torres i Encarnació Lopeçino que m'ensenyaren a estimar aquesta doctrina. Tolosa de Llenguadoc, març de 1989.

Felip Munar i Munar

Si ens posam a fer el banal joc de retreure fets de la història i el seu futur desenvolupament segons que les accions es decantin cap a una o altra banda, podríem pensar que la civilització occidental tindria uns altres principis ètics i una moral diferent de la que ha mantingut fins al tombant del segle XIX. Amb la batalla de Muret (1213) es va perdre quelcom més que les terres de Catalunya Nord: els albigesos mantingueren l'esperança d'una futura conquesta per part de Jaume I que els alliberàs del jou francès, encapçalat per Simó de Montfort sota la croada santa encoratjada pel Papa de torn.

És clar que el rei Pere d'Aragó tenia motius més que suficients per contradir les ordres del Papa i acudir a l'ajut dels seus vassalls fent un doble joc amb visió política basada en la importància econòmica i comercial que portava la nova concepció religiosa. Tanmateix, la Corona d'Aragó fou el refugi dels trobadors que escapaven de la Inquisició i de l'ortodòxia literària implantada després de 1213 a les terres d'Occitània.

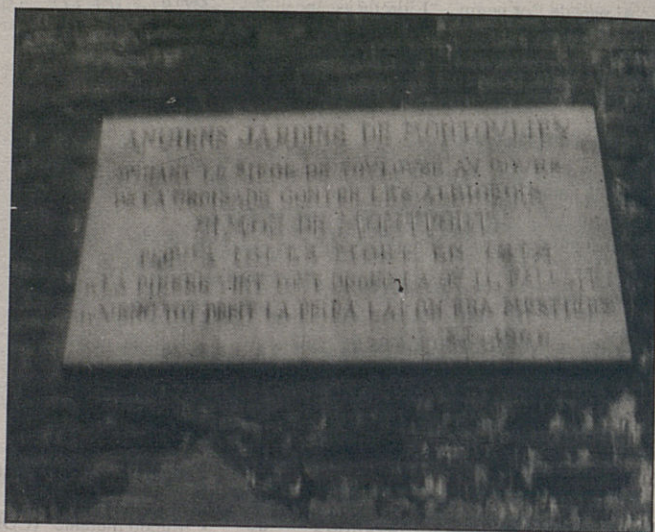
Però, quins eren els principis bàsics d'aquest missatge més autèntic? Per què no convenia la seva implantació? Per què els càtars foren eliminats tan dràsticament? Per què tot intent de catarisme fou sufocat amb el foc i la destrucció? I encara, per què s'ha volgut amagar o no s'ha estudiat a fons aquesta doctrina?

Càtar ve del grec katharos que significa "pur". Però ells mai s'anomenaven així, sinó que foren llurs adversaris que, com a connotació infamant, empraren aquest mot -concretament l'any 1163, Eckbert de Schonau, monjo alemany.

Trenta-cinc anys més tard, el polemista catòlic Alain de Lille diu que els anomena així, del llatí catus, "gat", perquè per ells el moix negre era la forma en la qual s'apareixia Lucifer. Això té l'explicació que els càtars deien que el Príncep del Mál havia creat el món visible i dins moltes tradicions medie-

● Càtar ve del grec katharos que significa "pur". Però ells mai s'anomenaven així, sinó que foren llurs adversaris que empraren aquest mot.

vals, sobretot a Alemanya, el moix negre era l'animal que simbolitzava el diable. És significatiu que el mot medieval alemany ketter, que vol dir "heret-

Làpida, a Tolosa, que recorda la mort de Simó de Montfort: una pedrada acabà amb la seva vida. "Durant el setge de Tolosa en la creuada contra els albigesos SIMÓ DE MONTFORT va trobar la mort l'any 1218. La pedra venia tot dret allà on calia".

ge", deriva de katte, "gat" (en alemany modern ketzer i katze). Però els càtars s'anomenaven "cristians", "bons cristians", i els Perfetes eren "homes bons", i sobretot, "amics de Déu".

El crist dels càtars no tingué com a missió la redempció; Déu el va enviar per transmetre un missatge, per revelar la Veritat, no per excusar amb la seva mort els pecats dels homes. No adoren la Creu com a instrument de suplici, ni creuen que dins el pa i el vi hi hagi el cos i la sang de Crist: l'eucaristia esdevé, doncs, idolatria. El baptisme espiritual és l'únic sacrament vàlid: només es pot donar a les persones adultes ja que rebutgen el baptisme dels infants petits perquè ells no poden escollir. La figura màxima és el Perfet o Perfeta, els únics que poden donar l'extremaunció; aleshores el "creient" esdevé Perfet. Per

arribar a aquest grau hi havia una rígida i dura preparació però sempre escollida lliurement. Rebutgen la carn i tot aliment que derivi dels animals. Crist digué: "No matis", i dins cada animal hi ha una ànima que no s'ha de destruir (una de les proves que servia a la Inquisició per condemnar un albigès era fer-li matar una gallina: s'hi negava i era condemnat). Perfets i Perfetes vivien en comunitats, separats, de dos en dos. Seguien Sant Pau quan diu: "Si qualcú no vol treballar, que no mengi"; és per això que els Perfets realitzaven tots els

● Per als càtars la justícia senyorial, els drets feudals, el matrimoni autoritari era el Mal, el Diable, era l'ordre del passat.

oficis possibles a fi d'autoproveir-se de tot -consideraven una injustícia social que els nobles no treballassin. Com tota doctrina, inicialment, fou revolucionària i força rígida: tenien tres quaremes per any: pel Ram, per Pentecosta i per Nadal; durant tot l'any, però, dejunaven a pa i aigua els dilluns, els dimecres i els divendres. Refusaven la justícia secular ("No jutgeu i no sereu jutjats"); això els va fer ésser apologistes de la no-violència i contraris a la pena de mort; el culpable d'un crim, com a penitència, havia d'ordenar-se Perfet. No eren covards, i no tenien por a la mort ja que creien en la reencarnació. Tothom vivia molt modestament, però la seva església era molt rica; i és en el pla econòmic on el catarisme s'oposa amb més fermesa a l'esperit medieval feudal. Representa l'evolució social de les terres del Llenguadoc on la nova burgesia volia alliberar-se del jou feudal: era la lluita de la ciutat contra el castell.

Parteixen del principi bíblic quant a la producció de capital: els diners no s'han d'enterrar sinó que s'han

d'invertir per aconseguir-ne més. I com que els guanys eren utilitzats pel bé dels altres, la societat gaudia d'un esplendorós progrés inhabitual. És en aquest

● No eren covards, i no tenien por a la mort ja que creien en la reencarnació. Tothom vivia molt modestament, però la seva església era molt rica

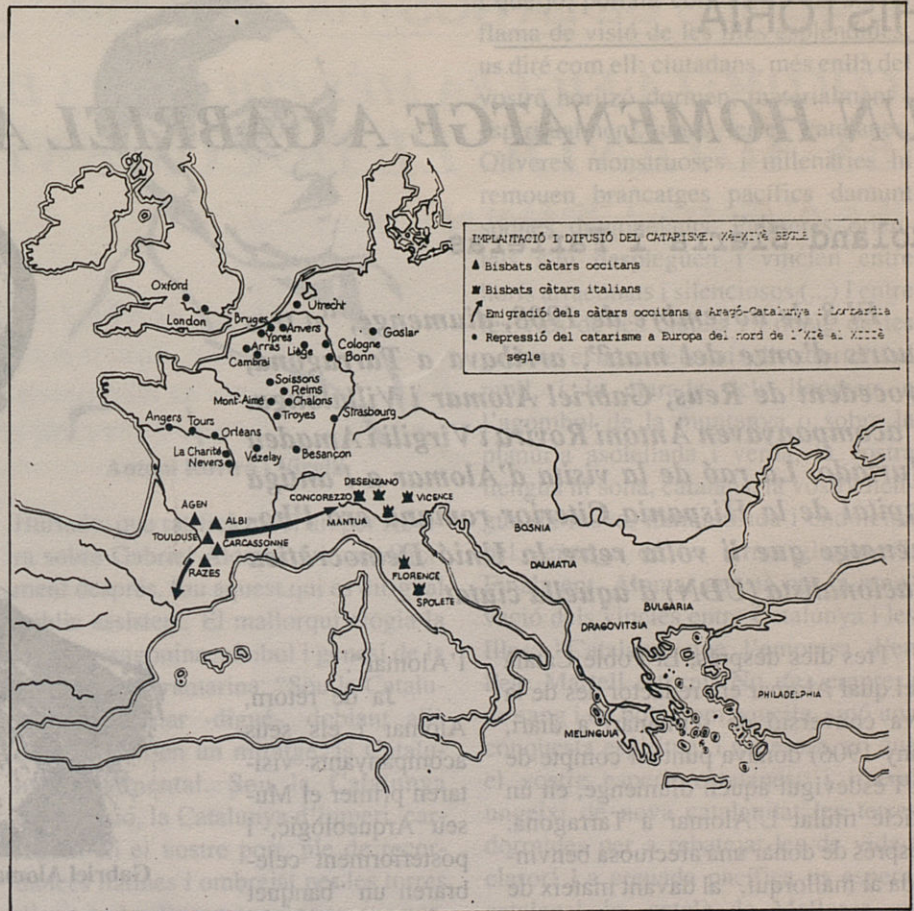
punt on els burgesos veieren una nova concepció i s'hi adheriren amb totés les conseqüències (la rehabilitació de la usura segons l'esperit de Sant Mateu i Sant Lluc). I els Perfets pagaven tots els treballs que manaven fer i inclús feien participar dels guanys als qui treballaven.

L'església feudal era la principal

enemiga d'aquest sistema perquè veia minvar el seu poder efectiu i coercitiu damunt la societat. Era un sistema massa perillós, massa "avançat" per aquella època.

Per als càtars la justícia senyorial, els drets feudals, el matrimoni autoritari -no acceptaven la potestat única de l'home i consideraven que la dona havia de tenir les mateixes oportunitats que l'home-, tot això era el Mal, el Diable, era l'ordre del passat. I cal demanar-se si aquest ordre no és el que ha estat condemnat per la Història.

La repressió del catarisme fou una immensa tragèdia. El Papa Innocenci III des de 1198 començà la croada contra els albigesos que es posà en marxa el 1209. Quatre anys més tard Simon de Montfort fou nomenat comte de Toulouse, després d'haver guanyat la batalla de Muret. El rei Lluís VIII (1226) va tornar passar a foc i sang les terres d'Occitània i el 1229 pel Tractat de París les anexionà. Una aventura de modernitat, en molts d'aspectes, havia acabat. ■

HISTÒRIA

UN HOMENATGE A GABRIEL ALOMAR

Roland Sierra i Farreras

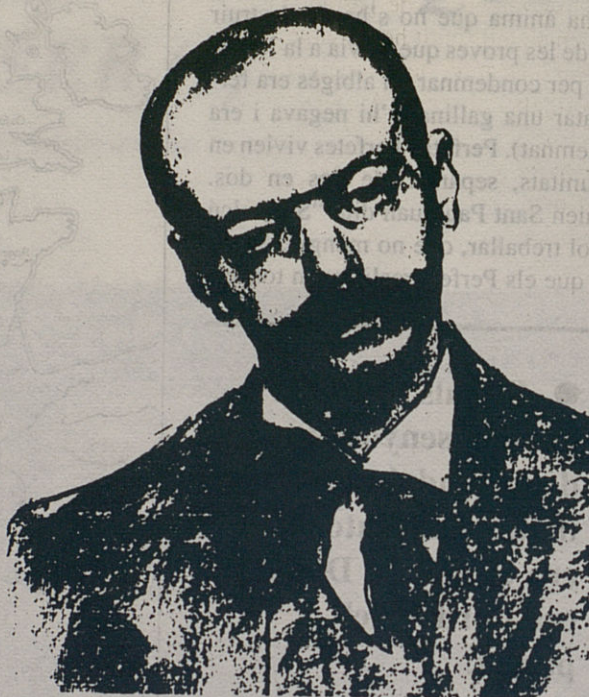
El 8 de novembre de 1908, diumenge, "a tres quarts d'onze del matí", arribava a Tarragona, procedent de Reus, Gabriel Alomar i Villalonga. L'acompanyaven Antoni Rovira i Virgili i Amadeu Hurtado. La raó de la visita d'Alomar a l'antiga capital de la Hispania Citerior romana era l'homenatge que li volia retre la Unió Democràtica Nacionalista (UDN) d'aquella ciutat.

Tres dies després, El Poble Català (del qual Alomar era redactor des de la seva conversió de setmanari a diari, l'any 1906) donava puntual compte de tot l'esdevigut aquell diumenge, en un article titulat L'Alomar a Tarragona. Després de donar una afectuosa benvinguda al mallorquí, "al davant mateix de l'estació s'organitzà l'excursió a l'Aqüeducte romà (Pont del Diable). Una lluïda expedició de carruatges sortí immediatament". Un cop arribats a l'Aqüeducte, i tot passejant pels seus encontorns, els excursionistes "toparen amb un senzill monument aixecat fa poc en honor dels herois i màrtirs de la defensa de Tarragona contra els francesos l'any 1808. Davant d'aquella pedra de record, l'Alomar renovà la declaració del seu sincer francesisme, i molts dels presents estigueren d'acord amb

l'Alomar".

Ja de retorn, Alomar i els seus acompanyants visitaren primer el Museu Arqueològic, i posteriorment celebraren un "banquet excel·lent" ("en el qual més de cinquanta comensals s'aplegaren a l'entorn de l'Alomar") al Gran Hotel Continental.

A les cinc de la tarda, començà l'acte d'homenatge a Gabriel Alomar. Segons ens diu El Poble Català, "l'ampla sala de la Unió Democràtica Nacionalista vessava de concurrència: quan l'acte començà, la gent omplia, a més a més de la sala, les dependències veïnes". L'Alomar ocupà el lloc d'honor, i al seu voltant s'assegueren Ama-

Gabriel Alomar i Villalonga

deu Hurtado (aleshores diputat solidari per Terrassa), Antoni Rovira i Virgili (company d'Alomar a El Poble Català i tarragoní de naixement), Pere Lloret i Ordeix (vice-president de la UDN) i Bernabé Martí i Bofarull ("un dels joves més lluïts de la nova generació tarragonina", membre igualment de la UDN).

El primer en parlar fou, precisament, Bernabé Martí que, "amb un concís i oportú parlament, presentà l'Alomar, fent-li present de l'admiració

SUPERXANSAS

Carrer Major, 27 - Telèfon 58 16 18

FELANITX

i l'estima que per ell sent el jovent taragoní”.

Després de la presentació de Martí, prengué la paraula Rovira i Virgili que, primer de tot, “es declarà satisfet que els seus compatriotes de Tarragona dediquessin aquell sentit homenatge al gran Alomar”. Després de reconèixer la gran tasca realitzada per Alomar en l'evolució del catalanisme de signe liberal, Rovira afirmà que “una de les més benèfiques influències de l'Alomar, ha estat la de reivindicar a la França, tan calumniada i ultratjada en la nostra terra”. La reivindicació de França, segons Rovira, havia de ser “absolutament necessària per a encarrilar per camians de triomf el liberalisme cata-

Antoni Rovira i Virgili

Hurtado, que ratificà tot el dit per Rovira sobre Gabriel Alomar. I immediatament després, fou aquest qui es dirigí al públic assistent. El mallorquí elogià la ciutat tarragonina, símbol i gènesi de la Catalunya ultramarina: “Sou la Catalunya d'ultramar -digué-, doblant allà enfora, com en un miratge, la Catalunya continental. Sou la Catalunya d'expansió, la Catalunya d'imperi, carregant en el vostre port, ple de recordances llatines i ombrejat per les torres d'una acrópolis romana, la nau que portaria enllà de l'ona mediterrània el tresor de l'idioma, per a segellar-ne els móns encara verges de la vostra llança i batejar-los de catalanitat”. Després, Alomar, amb paraules summament poètiques, parà esment en la continuïtat de la Catalunya peninsular a les Illes: “Diríeu que un full d'aquelles terres per vosaltres catalanitzades, ve avui a retornar-vos el deute de naixença, i que a l'aixopluc d'aquesta casa reprendrà vida la paraula de l'honorable mariner,

i que jo, portant com ell en els ulls la flama de visió de les illes esplèndides, us diré com ell: ciutadans, més enllà del vostre horitzó dormen, materialment i espiritualment, unes terres catalanes. Oliveres monstruoses i milenàries hi remouen brancatges pacífics damunt soques dragonejants. Palmeres orientals s'hi despleguen i vincen entre horts arraconats i silenciosos (...) Entre les vies de les ciutats i l'oneig de les garbes i el bosc dels vaixells adormits al moll, i la niarada dels llogarets a l'agombol de la muntanya o sobre la planúria asolellada i verda, la vostra llengua hi sona, catalans, la vostra llengua, la meua, italianitzada i endolcida pel veïnatge de les terres gloriuses”. Finalment, Alomar apostà per la renovació dels vincles entre Catalunya i les Illes: “Catalans: que l'empresa d'en Pere Martell retorni! No una empresa de sang i de botí, com aquella, sinó una conquesta espiritual i generosa, en què el vostre esperit catalanesc i liberal ungeixi de nova catalanitat les terres dormides per a rebatejar-les de vida i claror! La creuada pacífica us espera, catalans! Jo, català de Mallorca, us conduiré”.

El Poble Català consigna que, després de pronunciades aquestes paraules, “una ovació llarga i formidable retentí per la sala”. I afegeix: “les paraules de l'Alomar, llegides amb entonació enèrgica, dites en un malloquí sonor i musical, entusiasmen a la concurrència”.

Tancà l'acte d'homenatge en Pere Lloret, que “pronuncià en elogi de l'Alomar eloqüents i concises paraules”. ■

● El paper de guia d'un catalanisme de tipus liberal, modernitzador i socialitzant, Alomar el venia exercint de fet des de l'any 1904.

là”. I Rovira acabà el seu parlament desitjant quelcom que en part ja succeïa: que les idees d'Alomar guessin “la nova Catalunya”. Aquest paper de guia d'un catalanisme de tipus liberal, modernitzador i socialitzant, el venia exercint de fet Alomar -precisament des de les mateixes pàgines de El Poble Català- des de l'any 1904.

El següent en parlar fou Amadeu

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Plaça del Princep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

COLOM: LA FIGURA MÉS POLÈMICA DE LA HISTÒRIA (3)
ÉS AUTÈNTIC EL DOCUMENT BORROMEU?

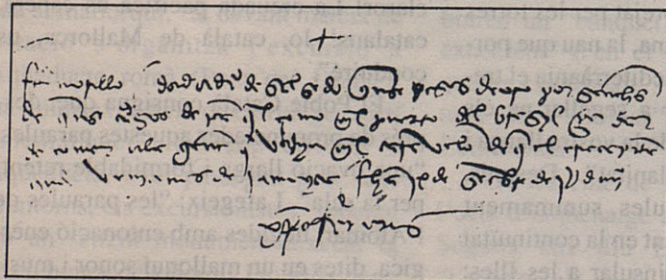
Miquel Ferrà i Martorell

El doctor Millàs Vallicrosa així com René Llanas de Niubó creuen que l'anomenat "Documet Borrromei" és autèntic. Aquest paper "històric", redactat per Joan de Borrromeu, Comte de Borrromeu i d'Arona i Duc d'Angheria, és datat a Bérgamo l'any 1494 i diu el següent per a qui el vulgui entendre:

"Jo Giovan de Borrromei, essendo mi tolto manifestar la verità segretamente cognociuta per mezzo del Signor Pier d'Angheria, Tesorero dei Re Catolico de Spagna et sicome debo cosine voglio tener perpetua memoria com confidar alla historia esser Colonus Christoforus della Maiorca et non della Liguria. Il dicto Pier d'Angheria estimo que fusse nascosa l'astutia usata de Giovan Colom per casson di politica e

Darrerament, el "Borrromei" es trobava a l'estranger, i n'era el seu propietari el senyor Richard Aramil. Amb tot, el document té els seus enemics i detractors, àdhuc a casa nostra. Així, per exemple, un historiador "seriós" i molt conegut tractava de convèncer els seus interlocutors de la falsetat del "Borrromei" basant les argumentacions en l'ús de la denominació "Rei d'Espanya", tal com apareix en el text. Això, assegura-

va, és propi del segle XVIII, ja que si hagués estat escrit en el XV hauria de dir Rei d'Aragó. És aquesta una afirmació gratuïta? Es pot pontificar tan fàcilment? Per tal de posar-

Autògraf de Cristòfor Colom

religione lo haian consiglato di fingirse Christoforus Colon per dimendar lo ajuto delle navi di Re de Spagna. Et diro anghore esser Colom uguale a Colombo perque hauendo discoperto que vive in Genova un quidam Christoforo Colombo Canajosa figlio de Domenico e Susanna Fontanarossa non s'hauia confundere col navigatore delle Indie Occidentale. Di Bergamo a D. 1494."

Segons diu René Llanas de Niubó i ens refereix Miquel Forteza, aquest document fou trobat a Milà, amagat sota el folro de l'enquadrernació d'un llibre imprès el 1558. Aquest escrit, abans d'esser enviat a Manel Rubio Borràs, fou examinat per alguns experts, entre ells el paleògraf Fumageli.

ho en dubte ens ha bastat examinar la magnífica recopilació de Carlos Sanz que porta per títol "El Gran Secreto de la Carta de Colón", crítica històrica i altres edicions a la Biblioteca Americana Vetustissima (Madrid, 1959). En aquesta curiosa edició hi podem estudiar tots els exemplars existents d'aquella carta de Colom en què es donava compte del descobriment i que es va propagar per tota la Cristiandat. A l'esmentada carta s'anomena només al rei Ferran, el Catòlic, com a empresari o patrocinador de l'expedició "...invictissimi Fernandi Hispaniarum regis missus fuerat..." I així consta, Ferran, Rei d'Espanya, a les següents edicions de l'època:

Stephanus Plannck, Roma, 1493, en llatí.

Thierry Martens, Amvers, 1493, en llatí.

(En aquesta carta hi apareix una vinyeta on s'hi representa un rei, amb corona i armadura, portant una senyera amb els símbols de Castella, Lleó i Granada, a més d'una inscripció que diu: "Fernando Rex Hyspania")

Guyot Marchant, París, 1493.

Johann Bergmann de Olpe, Basilea, 1494.

Bartolomesz Küstler, Strasburg, 1497.

Johannes dictus Florentinus, Florència, 1493.

I l'edició més eloqüent de totes, en llengua italiana, sota el títol: "Isole Trouate Nouamente per el Re di Spagna", també impresa a Florència, l'octubre de 1495.

Altres proves a favor del nostre "Document Borrromeu" podrien esser les Cartes de Pere Màrtir d'Angleria, editades i comentades per Llorenç Ribber el 1964, on podem veure que el concepte de Rei d'Espanya aplicat a la persona de Ferran el Catòlic, RE DI SPAGNA, és força freqüent (Vegi's les pàgines 2, 4, 5, 10, 19, 54, 77, etc.), emprant també en molt comptades ocasions per a Isabel l'apel·latiu de Reina d'Espanya.

És evident que en aquelles hores políticament difícils, doncs la vida política dels monarques es barrejava amb la seva vida conjugal, el rei Ferran es deixà trepitjar els calçons per la seva muller, renunciant en nom dels seus súbdits catalanoaragonesos a la gran aventura americana.

I tornant a Colom...

És o no autèntic el Document Borrromeu? ■

ARTISTES DE LA PART FORANA

ANTONI RIERA NADAL

Miquel V. Sebastian

L'estudi de pintura de Riera Nadal ens dona un retrat molt fidel de l'artista. Els quadres no estan estratègicament penjats per a impressionar l'espectador, sinó que romanen arraconats dins armaris, esperant veure la llum per a mostrar-se en una pròxima exposició o a algun visitant ocasional.

L'equilibri imperant respon més a un desig d'eficàcia a l'hora de trobar els fòtils que a una malaltissa mania ordenadora. Llibres d'art es barregen amb manuals de tècnica cinematogràfica als prestatges; mòbils de paper pengen del sostre i voltegen amb ritme lentíssim; cartells d'exposicions o d'estrenes de pel·lícules formen composicions damunt el fons blanc de la paret, semblant talment Mondrians, i una claror zenital blanquíssima cau des d'una claraboia banyant de llum un mural grandios, pur cromatisme, que té actualment el pintor en plena lluita.

És una composició on el color, principal protagonista posat en nervioses pinzellades, li dona una cadència quasi musical. (No hi ha dues arts més properes que la música i la pintura). Antoni ens explica la història d'aquesta obra i ens mostra la gran quantitat de dibuixos, estudis de color i rectificacions que ha anat fent com a preparació prèvia.

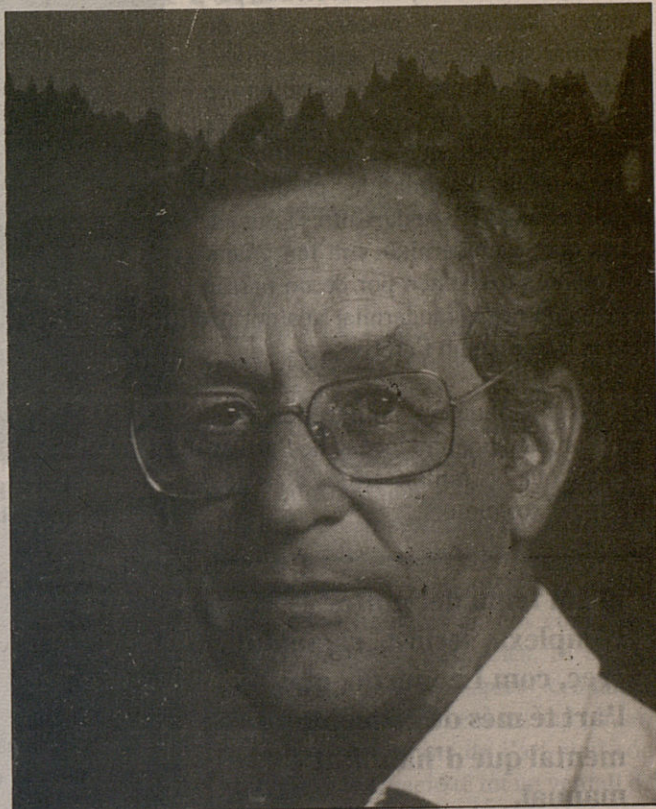
-Aquest mural és per al xalet que un arquitecte, una persona sensible que treballa amb l'espai, s'ha construït a Cala Bona. És una casa excepcional, gens convencional, i he intentat integrar la pintura amb el funcionalisme del disseny, interrelacionant els plans de les parets, del sostre, dels buits de les portes i finestres. He estudiat el moviment i direcció de la llum, perquè una

superfície pictòrica d'aquestes dimensions ha de quedar harmonitzada amb l'entorn; els conceptes estètics són distints que si es tractàs, per exemple, d'un quadre, per gros que fos. Ha estat una experiència que m'ha donat molta satisfacció, perquè no tan sols he hagut de controlar una paret pintada, sinó tot un espai arquitectònic.

● **Hi ha pocs joves que sàpiguen dibuixar bé i el dibuix ha estat la gramàtica de l'art, des del Renaixement a Picasso**

-Haurien de col·laborar els artistes amb els arquitectes?

-Sí. Sempre hi he col·laborat, quan se m'ha demanat. Un vertader artista ho ha de dominar tot, però crec que hi ha més artesans que artistes. M'irrita

Antoni Riera Nadal, que ha fet la portada d'aquest número d'EL MIRALL

que la gent no es prepari adientment; hi ha pocs joves que sàpiguen dibuixar bé i el dibuix ha estat la gramàtica de l'art, des del Renaixement a Picasso i pareix que ara se'n vol prescindir, com si un mal literat pretengués escriure bones novel·les. Així com les febres baixen amb supositoris o penicil·lina, les angioïxes per tenir un èxit ràpid i fulgurant també espassaran. La feina de pintor és complexa, seriosa, raonada; crec, com Leonardo, que l'art té més de concepte mental que d'habilitat manual. Un artista es promociona per la seva trajectòria vital, amb la feina exhaustiva, feina que no s'acaba mai i aquest és el seu gran inconvenient.

Riera Nadal, tranquil i amable, és enèrgic a l'hora d'expressar les seves idees. Contesta amb seguretat, sense ti-

tubeigs, com si conegués les preguntes per endavant, cosa que no ha succeït en aquesta ocasió; la conversa ha estat totalment improvisada.

-M'atrau el compromís de l'obra en si, tant si m'encarreguen una natura morta com una composició. Retrat, paisatge... tot és el mateix; s'ha de dominar amb el cap, no amb les mans, mantenint sempre la personalitat de cadascú. Inventar els estils és impossible, crec que el més difícil és inventar la personalitat perquè és l'única cosa diferent dels altres i l'única cosa que té modernitat. Em fan gràcia els pintors que tenen por de no passar per moderns; la modernitat aparent no té res a veure amb l'art.

Persona inquieta, polifacètica, creu en la preparació intel·lectual de l'artista i opina que els millors crítics d'art són els mateixos pintors.

● **La feina del pintor és complexa, seriosa, raonada; crec, com Leonardo, que l'art té més de concepte mental que d'habilitat manual.**

-Sí, perquè ells hi han posat les mans. Basta llegir els escrits de Matisse, Klee, Kandinsky, per veure que han teoritzat magistralment sobre el fet artístic. M'agrada l'anàlisi i no les improvisacions; sempre tenc a mà uns petits quaderns on hi apunt suggerències, idees per a desenrotllar. Els colors em preocupen menys; surten per ells mateixos. Quant al dibuix, si un no sap les formes, l'estructura de les formes, és impossible que pugui fer una bona abstracció. S'ha de dominar el dibuix per a poder oblidar-lo.

Mentre va parlant, ens mostra una col·lecció de paisatges inspirats en la comarca de Llevant (no debades Antoni és manacorí), pintures en què l'esforç per trobar nous camins esdevé una explosió de vigor i solidesa.

Paisatge. Oli damunt tela. El color posat amb nervioses pinzellades, li dóna una cadència quasi musical.

-Visites les exposicions?

-M'agrada viatjar a Madrid, Barcelona, Venècia i visitar mostres que valguin la pena, i adonar-me si realment tenen l'anomenada que les publicacions especialitzades els atribueixen.

-Pot ser que el gust dels mallorquins en matèria artística hagi canviat aquests darrers anys, per a bé o per a mal?

-El gust de la gent és ambigu i relatiu; hi ha confusió. Alguns creuen que els agraden unes coses sense saber per què; són persones que sobtadament comencen a pontificar damunt allò que no entenen, o es posen a comprar quadres per un sentit especulatiu. D'això en són culpables els marxants, vertaders negociants, i com que la gent és bona d'embaucar, passa el que passa.

-Quantes hores de feina fas al dia?

-Sempre procur pintar diàriament. Si no és possible, ho faig mentalment.

Cineasta amateur, du realitzades una dotzena de curtmetratges en super-

8. La darrera pel·lícula que va estrenar, "L'endemà de mai", està basada en la novel·la del mateix títol del seu germà, el guardonat escriptor Miquel Àngel Riera, i té una durada de seixanta minuts.

-Va ser molt difícil de filmar. Obra densa, descriu una sèrie de sensacions que va costar molt traduir a imatges cinematogràfiques. Els actors eren també no professionals i mai no havien actuat. Físicament estaven ben definits, bastant d'acord amb el relat.

-Salvant les distàncies, pareix que el món literari de Miquel Àngel Riera és a prop del teu món pictòric. Els dos treballau amb suggerències, deixant que l'espectador entri dins el joc de complicitats.

-Ens assemblam en l'anàlisi, l'entrega a la feina i l'autoexigència; en això som dos germans bessons. El concepte que tenc del meu germà és immillorable, de moltíssima talla... Has llegit "Els déus inaccessible"? Molt ben lograda, és una de les seves millors novel·les. ■

ART

ÀNGEL SANMARTÍN, ENTRE LA TRADICIÓ I LA LLIBERTAT

Jaume Torres i Estradé

Angel Sanmartín és un d'aquests pintors que t'ofereix poques possibilitats de poder gaudir de la seva obra. Els meus primers contactes amb la seva pintura foren els concursos i els certàmens. Durant cert temps es presentà amb regularitat i en guanyà molts. Eren una sortida econòmica i a la vegada una confirmació del valor pictòric dels seus quadres.

A finals dels seixanta rep classes a Arts i Oficis relacionat-se amb altres pintors com Martí Company, Damià Jaume, Miquel Morell, Ramon Canet, Vicenç Torres, Tomeu Cabot, etc. Mal-

les fronteres illenques. Ni a Paisatges ni a Pintado en Mallorca poguérem veure cap obra seva.

Es decanta cap a la figuració, però no una figuració fotogràfica, hiperrea-

el dibuix i el color. Per una costat, utilitza el dibuix, concentrat sobretot en caps, mans i sabates. Per un altre, el color, un color que funciona lliure. Combina agosaradament taques de color contrastades, més enllà de l'anèdota representada. Personalment puc passar una bona estona assaborint cadascun dels fragments d'una de les seves teles, contemplant-los com petites composicions abstractes. M'encisa tot aquest trencaclosques cromàtic, obra d'un artista que encara sap pintar. Ja sé que els camins de l'art avui són múltiples i la creació té tot un ventall de possibilitats, però trobar qualcú que domini el color és engrescador.

Ultimament ha introduït una nova temàtica, la cita d'una obra clàssica, com el Sant Sopar de Leonardo o una Anunciació. Aglutina així uns elements que ens porten a la tradició renaixentista i uns altres que són hereus de la modernitat. El pretext icònic, el dibuix de caps, mans i sabates, les actituds de les figures o l'ús de vegades de perspectiva ens l'acosten a l'art clàssic. La utilització del color, contrastat, lliure, a base de taques que funcionen sovint independents dels colors de la realitat i que boten els límits dels motius representats, un color que pot llegir-se d'una manera abstracta, el bocí desdibuixat o l'ús de l'atzar l'apropen a les ensenyances de la modernitat. Sàvia unió de contraris o aparents contraris. ■

Fragment de Sant Sopar

grat aquests estudis, ell es considera un autodidacta i es plany d'una manca de formació tècnica. Potser, per això, certes parts de les seves obres estan treballades amb un dibuix acurat, amb una voluntat de demostrar un domini.

Angel Sanmartín és poc productiu. La compaginació de l'art amb un altre ofici i el treball lent i pensat de cada composició el condueixen a aquesta escassetat d'obra i d'exposicions (a Quatre Gats el 1977, a Galeries Berrasar el 1982 i 1986 i a algunes col·lectives a Pelaires). Malgrat la qualitat reconeguda del seu quefer artístic, incomprensiblement no ha estat seleccionat en cap de les darreres mostres de pintura mallorquina que han traspassat

lista. Es partidari d'una figuració expressiva on el color sigui un element bàsic. Els pintors anglesos Bacon, Kitaj, Hockney constitueixen alguns dels seus models.

Les seves primeres obres, membres de la família, amics, toreros, bisbes, s'acostaven a un realisme màgic. No oblidem la importància que ha tengut i té dins l'estat espanyol un Antonio López, i a nivell mallorquí un Damià Jaume. Eren quadres on els motius icònics apareixien una mica desfigurats i en un mateix to de color amb la qual cosa es creava una atmosfera especial, quasi màgica.

A les darreres exposicions s'ha notat una evolució. Juga amb dos elements,

EL MEU AMARCORD

EL JOC

Mestre Tomeu

Realment res no és com era. Els infants d'ara neden en l'abundància de tot. No sé la quantitat de llepolies que engoleixen setmanalment en contrast al nostre plat dolç dels diumenges. I de juguetes? No en parlem! Si avui hi ha nines i nins que s'avorreixen és perquè ho tenen tot. El desig frustrat és bo en la mesura que aporta una certa dosi de conformitat amb el que és té.

Particularment record les juguetes de "nin pobre". Eren aquelles que s'adquirien en aquells màgics establiments ambulants que solcaven els carrers de la Ciutat i dels pobles... L'anomenàvem "el carrito". Avui ja està en decadència per mor i amor d'unes lleis adultes que atorguen preferència a la Salut Pública enfront de la creativitat i la imaginació. Tanmateix no es moria cap infant per ús i abús de les dosificades llepolies d'aquell temps. Com a molt, una maldeventrada de pipes o un còlic de regalèsia.

Existia un llenguatge amorosit i tendre entre el comerciant i els nins. Fins i tot es fiava la venda ("ja n'ho pagaràs demà") en la seguretat que aquesta era a fons perdut. També es rebia qualche obsequi de propina a canvi de la gustosa feina d'ajudar l'amo a empènyer el seu carretó. Tret de l'estiu, quan el gelat era l'únic senyor, del carretó penjaven pilotes amb elàstic, molinets de vent de colorins, pomes confitades i enfitoses, carettes, siulets, fulls de retallables... Un vidre tombat en un angle d'uns trenta graus tapava diversos compartiments que amagaven les nostres temptacions: regalim (n'hi havia un que era com un rodet amb un confit d'anís al bell mig), "cocovets", bolles de vidre, mistos de fer pets, una gamma diversa de "petardos" entre els quals destacaven, pel grau d'acolloniment que determinaven, els "borratxos", figuretes per les nines, ulleres de sol de cartró, tiradors, fils d'escoubidou, sobres-sorpresa, galetes de coco (d'aquelles que en podies fer

quatre o cinc llesques), xiclets "douglas" rebossats de sucre fort, caramels de tota casta. Entre aquests, en record uns de molt grossos, acristallats, de colors vius, forma cúbica i transparències... molt cars. Les nines en compraven de fraula perquè també servien, a causa dels seus colorants, per pintar-se els llavis. Hi havia també fotografies, en blanc i negre, dels artistes i cantants de moda.

Però no és només la matèria prima el que ha evolucionat. També ha baratat la mateixa concepció del joc. Bàsicament, els nostres jocs eren de carrer (el pas d'un cotxe era un esdeveniment). Les nines tenien les seves figuretes, els nins les bolles; les nines les tres pedretes, els nins les baldufes. Els jocs simbòlics de les nines eren domèstics (cuinetes, botiguetes...) i els dels nins, bèl·lics (espases, soldadets de goma...). Crec endevinar (no cal esser sociòleg per detectar-ne els trets) que els majors s'enginyaven per separar els nins de les nines. Malgrat això (o gràcies a això?) el joc mixt era morbosament desitjat i no sé fins a quines últimes conseqüències encara que tots tenen la seva particular batalla al respecte. Entre aquests jocs comuns sobresurten els de taula (cartes, parxís...) i els de saló (estar en berlina, telèfons...).

Malgrat tot, el que més record és la violència. L'agressivitat era present tant al futbol (sovint jugàvem amb pedres per pilotes, i no en faceu jocs de paraules), com a les bregues de "moros i cristians" quan adoptàvem actituds i

personalitats dels films de moda. Devia esser ja rebel de nin perquè quan feren Ben-Hur jo volia esser Messala, quan feren El Cid, jo Ben-Yusuf, i preferia esser japonès a americà.

Aquesta agressivitat també era present a la nit quan, d'amagat, amb una pistola d'aigua ben guarnida, ens situàvem rera un cap-de-cantó del qual, prèviament, havíem destrossat el fanal amb un tirador. Allí esperàvem fins que arribava una parella d'amants plens de dolçor intentant trenar els oficis frenètics de l'amor. Ja podeu imaginar l'escena! Ara, en canvi, els amants (si és que n'hi ha) no cerquen l'amistat d'un cap-de-cantó. Hi ha vehicles i apartaments a recer dels infants. Clar que... sabrien endevinar un fanal amb un tirador els jugadors de computadora d'ara? Per quins estranys motius les reedicions de les "hazañas bélicas" del senyor Boixcar no han estat acollides pels joves lectors de còmic d'avui?

No seria prudent i convenient acompanyar els nostres fills a fer volar un estel o, el vespre, a caçar mòpies? ■

LITERATURA

PROSA POÈTICA/POEMA EN PROSA

Jean Serra

“Art vol dir, també, tècnica”, va dir-me J.M. Sala-Valldaura en una de les nostres primeres converses. Efectivament, si en Art -manllevant una idea d’Ernesto Sábato- no hi ha progrés perquè “un artista logra cada vez lo que podríamos llamar un absoluto, o un fragmento del Absoluto con mayúscula” (1) si que n’hi ha en la tècnica inherent a cada una de les Arts. Les pintures i els relleus de l’art egipci són d’una bellesa extraordinària, però es produeix un avanç revolucionari en la manera de representar la realitat i d’expressar el que l’artista vol a partir del moment en què a Grècia -que havia après d’Egipte- els pintors descobreixen l’escorç... Segurament els sonets de Petrarca no són superiors -considerats com a conquestes artístiques- que els tercets encadenats de Dante... Hi ha, certament, innovacions formals, avanços tècnics en la manera com els homes arrabassen fragments d’aquest Absolut de què parla Sábato.

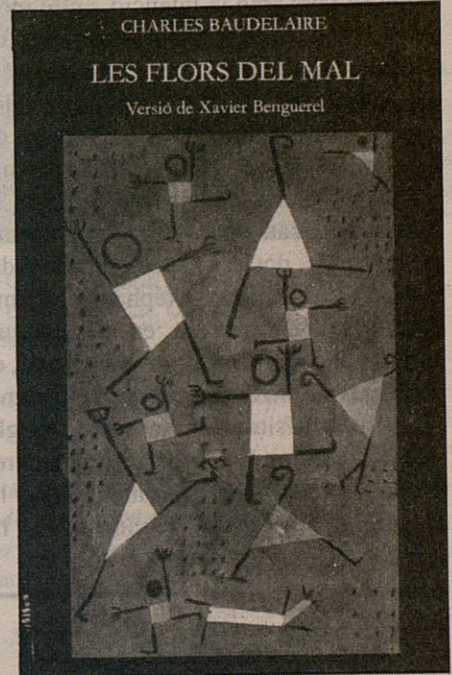
L’estudi de la Teoria Literària és una preocupació de tot escriptor que ha d’anar parella a la pràctica de l’escriptura. És lògic de suposar que per al poeta el coneixement i domini de la mètrica -la tècnica del vers- és fonamental, però hi ha, des de Baudelaire, sobretot, una creixent llibertat a l’hora de triar el vehicle més adient per a la poesia, tradicionalment lligada al vers i avui reconeguda com a essència i virtut del llenguatge -a vegades prosa, a vegades vers. Tractarem d’acostar-nos, en aquest article, no als diferents tipus de versos i estrofes, sinó a dues categories literàries, a dos gèneres -empro aquesta denominació a tall de referència-, que sovint es confonen, però que prenen, de fet, fesomia pròpia: la prosa poètica i el poema en prosa.

No caurem en la fàcil temptació de creure -com el personatge moliaresc- que seria prosa quan hom escriu com es parla, perquè tot text escrit ja és un intent d’allunyar-se del nivell quotidià en

agafar certa volada artística. Distingirem la prosa senzilla, que s’empra en discursos canalitzadors d’idees, pensament i conceptes -la trobarem en tractats de Matemàtiques, de Medicina, etc.-, de la bella prosa, que servirà intencions irracionals, volitives, artístiques al cap i a la fi... Si les connotacions artístiques s’intensifiquen, si la capacitat suggeridora del llenguatge augmenta a

● És prosa poètica la dels textos lluminosos de Josep Marí, que ha publicat sobretot a la revista *Eivissa* (“Una tarda a Corona”, “Tagomago”)

voluntat de l’autor, si algunes de les qualitats pròpies del vers -ritme accentual, a vegades, fins i tot mètric-, les trobem en un discurs en prosa, serem

Hi ha, des de Baudelaire, sobretot, una creixent llibertat a l’hora de triar el vehicle més adient per a la poesia

davant la prosa rítmica, parenta de la prosa poètica, antecessora del poema en prosa.

¿Però quines són les característiques i l’evolució d’aquestes dues entitats literàries, prosa poètica i poema en prosa? Vegem-ho tot seguit -en la brevetat que exigeix un article periodístic-. Ja hem al·ludit al caràcter de la poesia, com a categoria independent del vers. De fet, la poesia rau més en el tractament de la llengua, en una determinada utilització del llenguatge, en una sort voluntariosa d’estil a l’hora d’emprar la paraula -el “gaudi de la paraula”, segons expressió de G. Díaz-Plaja-. Des de Baudelaire -que poua del seu precedent Aloysius Bertrand, superant-lo- sabem que hi ha poesia en textos en prosa: “Quel est celui de nous qui n’a pas, dans ses jours d’ambition, rêvé le miracle d’une prose poétique, musical

sans rythme et sans rimes, assez souple et assez heurtée pour s'adapter aux mouvements lyriques de l'âme, aux ondulations de la rêverie, aux soubresauts de la conscience?"(2), diu al prefaci del seu llibre -que dona categoria definitiva al gènere *Petits poèmes en prose* (*Spleen de Paris*), on "Baudelaire ens ofereix poemes deslligats de la forma en vers amb la intenció, entre moltes altres, de mostrar la possibilitat de deslligar la poesia del vers."(3)

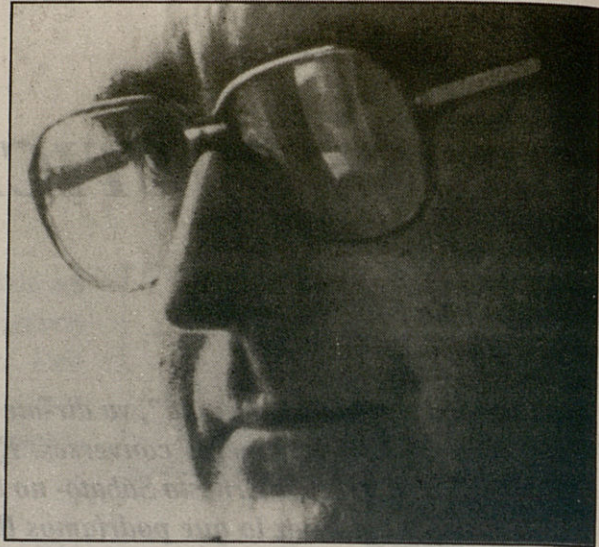
El ritme en la prosa és present ja des de l'època medieval. A la *Crònica* de Jaume I i a la *Crònica* de Bernat Desclot (per a cenyir-nos només a la literatura catalana), hom hi reconeix versos de dotze síl·labes, l'alexandrí (6+6) clàssic. Per a Stéphan Mallarmé "el vers és present en la llengua onsevuella que hi ha ritme". Tot i així, el poema en prosa és una creació recent, que hem de situar a França i en el segle XIX, sobretot a partir de Baudelaire, que aviat tindrà continuadors a la mateixa literatura francesa. A la

afirmava recentment: "La sonoritat de la meua llengua me la donen els poetes", perquè "quan escric una novel·la lleigeixo molta poesia..."(4)

El poema en prosa sembla ser, emperò, privatiu dels poetes, que, al llarg de tot el segle XX (a la nostra literatura, com en d'altres), ens en donen exemples perfets des de J.V. Foix (*Diari*, *Gertrudis*, *Krtu*), o Marià Manent (els *Dietaris*), passant per Salvador Espriu (*Petites proses blanques*, per exemple), Josep Palau i Fabre (a *Càncer*, *Laberint* i *Atzucac*, reunits a *Poemes de l'Alquimista*), Jordi Sarsanedas (*Mites*), o Guillem Viladot (*Temps d'estrena*). Darrerament Josep M. Llompart ha publicat (dins *Mandràgola* i a *Reduccions*, núm. 40, desembre 1988), poemes en prosa extraordinaris. Entre els poetes joves -i no tan joves- hi ha també exemples notables.

PROSA POÈTICA I POEMA EN PROSA A LA BREU PARCEL·LA EIVISSENCA

La prosa poètica i el poema en prosa tenen, a la breu però entranyable parcel·la eivissenca, llocs i atributs eminents. Creiem que hi ha passatges on la poesia tremola a les rondalles recollides per Isidor Macabich (on demostra un gran sentit de la llengua) o en les recompilades per Joan Castelló Guasch (la seva prosa eivissenca és mel de magraneta, de vegades, a bocins dels seus textos reunits al llibre *Greix vermell i altres escrits*). Però la prosa poètica assoleix en M. Villangómez Llobet un dels més alts exponents de la literatura catalana d'avui; el seu llibre *L'any en estampes* mereix comentaris d'elogi per part de Marià Manent: "La prosa de Villangómez és una prosa de poeta." Abans ha afirmat: "La poesia té unes lleis íntimes que poden resultar útils al prosador. Qui tingui el sentit del ritme propi

Josep Marí, poeta i pintor

del poema adquirirà amb menys esforç els ritmes de la bona prosa, malgrat que siguin diferents." Això és palès en l'obra villangomiana. Manent, al mateix article dedicat a l'autor eivissenc, encara afegeix: "Hi ha, de vegades, en les estampes de Villangómez, una concentració, una economia verbal pròpia dels moments més afinats de la lírica".(5) No sols a *L'any en estampes* -llibre destinat a ocupar llocs de privilegi al costat del més celebrats de les lletres catalanes-, aconsegueix Villangómez aquesta vibració poètica, també en altres zones de la seva restant obra prosística no ha deixat "d'acollir quan es presentava una mica d'escalf poètic".(6)

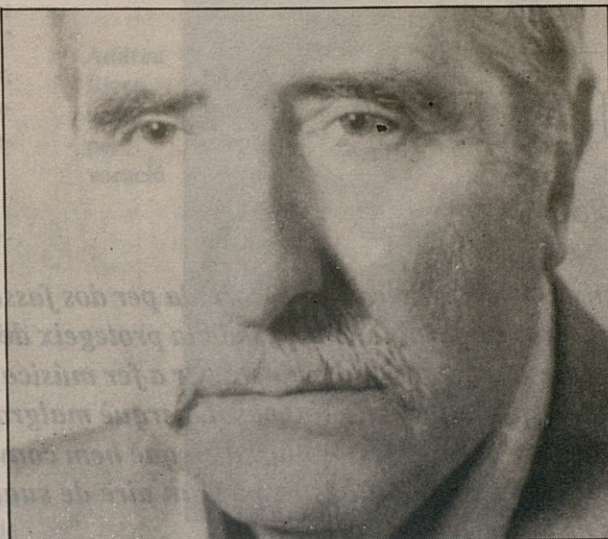
És prosa poètica la dels textos lluminosos de Josep Marí, que ha publicat sobretot a la revista *Eivissa* ("Una tarda a Corona", "Tagomago") o ara a les pàgines culturals de *La premsa de Ibiza* ("Comentari entorn del fred", "Entrada a ses Balandres"), però consideràrem poemes en prosa les "Notes literàries per a la presentació d'uns gravats" o els textos de "Tedi d'estiu" (també apareguts a la revista *Eivissa*). Diríem que per a la prosa poètica empràrem una "estructura oberta", amb acolliment de dades i d'informació, potser descriptiva, mentre que per al poema en prosa ens cenyiríem més a favor d'augmentar la capacitat suggeridora del llenguatge, en definitiva el lirisme -la càrrega poètica- que demanem a tot poema -sigui en vers, sigui en prosa-; li escau al poema

● El ritme en la prosa és present ja des de l'època medieval. A la *Crònica* de Jaume I i a la *Crònica* de Bernat Desclot hom hi reconeix versos de dotze síl·labes, l'alexandrí (6+6) clàssic.

literatura castellana -tant a Espanya com a Sud-Amèrica- aquesta tendència assolirà fites ben altes de tothom conegudes... Cal destacar, però, que l'introduïdor del poema en prosa a la Península Ibèrica va ser Santiago Rusiñol -que ja havia viscut a París- amb la publicació en 1897 del seu llibre *Oracions*. Eurgeni D'Ors, a començaments del segle XX, continuarà aquesta línia, oferint-nos textos poemàtics dels més reeixits... La prosa poètica la trobem en autors catalans moderns com Ruyra o Pla, o entre els narradors més joves, com Montserrat Roig, la qual

en prosa aquella "concentració", aquella "economia verbal" que Marià Manent, a propòsit de la prosa poètica de Villangómez, diu "pròpia dels moments més afinats de la lírica." En fi, i per no allargar-nos massa més en aquest repàs de vol de gavina, esmentarem els poemes en prosa, cada cop més originals, de forta personalitat, els textos de Toni Roca a *Les noies de Kansas City* o *Dona'm la pau, amor*.

En aquesta aproximació casolana a

La prosa poètica
assoleix en M.
Villangómez un
dels més alts
exponents de la
literatura cata-
lana d'avui.

● L'introduïdor del poema en prosa a la Península Ibèrica va ser Santiago Rusiñol amb la publicació en 1897 del seu llibre *Oracions*.

ma en prosa, sempre prosa de la més alta qualificació...

Antoni Colinas, poeta, traductor, prosista i assagista, ens ofereix, també a través de *La prensa de Ibiza* (com en altres llocs de la seva abundant obra), prosas poètiques entranyables on destaquen la seva vocació eivissenca i el seu gran amor a la Natura; *Los días en la isla*, esdevindrà, segurament, en el futur, un llibre important on voldrem reconèixer l'autor fonamental i l'amic insubstituïble. Però no sols ací ens dona mostres del seu art en aquestes modalitats que avui interessen aquest treball. També trobem excel·lents poemes en prosa a la tercera secció del seu llibre últim *Jardín de Orfeo*.

NOTES:

1.-Ernesto Sábato, Entre la letra y la sangre (Conversaciones con Carlos Catania). Seix Barral, Biblioteca Breve, Barcelona, 1989.

2.-Guillermo Díaz-Plaja, El poema en prosa en España, Ed. Gustavo Gili, S.A., Barcelona, 1956.

3.-Salvador Oliva, Introducció a la mètrica, Quaderns Crema, Barcelona, 86.

4.-Montserrat Roig, dins "L'escultora melodiosa. Entrevista amb Montserrat Roig", per Montserrat Milian Batista. Lletra de Canvi, Gener 1989, núm. 13.

5.-Marià Manent, a "Marià Villangómez. II. El prosador", dins Llibres d'ara i d'antany, Edicions 62, Llibres a l'abast, Barcelona, 1982.

6.-M. Villangómez Llobet, al "Pròleg" a L'any en estampes.

7 i 8.-M. Villangómez Llobet, a "Viatjar lluny sense sortir de l'illa" i "El nostre temps a Eivissa vist per un gran prosista", dins Alguns escrits sobre les Pitiüses. I.E.E., Eivissa, 1981.

Papers pintats

Marc i Motlures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

MÚSICA

ANDREU RIERA

Miquel V. Sebastian

La casa pairal del pianista Andreu Riera està escortada per dos fassers, al carrer d'Artà de Manacor. La façana principal és austera; un jardinet a l'entrada la protegeix dels sorolls de la ciutat i li dona un aspecte de recolliment i noblesa. Sembla un lloc ideal per a fer música; quan hi entrem pareix que som a un altra món. Ens agrada especialment aquest casal, perquè malgrat els mobles antics, quadres i escalfapanxes, té un aura que fuig del pretenciós museu en què hem convertit algunes de les nostres cases, on tot hi és per ser exposat. En canvi, aquí es respira un aire de suau deixadesa, tan diferent al dels reportatges de coloraines de les revistes de decoració.

Andreu és una persona alegre, de gran simpatia. Artista quasi adolescent, la seva joventut no l'impedeix tenir idees clares sobre el seu futur i el què vol quant a la música. Asseguts al voltant d'una taula decorada amb dibuixos de marqueteria, pitjam el "rec" del petit magnetòfon, mentre li feim les següents preguntes:

-Quan començares a estudiar solfeig?

-Normalment els al.lots comencen als set o vuit anys a estudiar solfeig; jo vaig començar més tard, als onze, quan vaig entrar el cor de Lluc. Fins llavors, no havia estat conscient que m'agradàs la música. Tenia bona oïda i cantava les cançons de moda, però a Lluc em va començar a obsessionar l'afecció pel piano i a poc a poc em vaig adonar que la música era allò que més m'interessava.

-Quins mestres vares tenir de petit?

-El director de l'Escolania de Lluc m'inicià a la música i, a Manacor, Conxa Vadell m'animà a continuar els estudis. Els anys que feia BUP i COU només hi dedicava dues hores de classe diàries perquè arribava a casa cansat i esgotat de l'Institut de Batxillerat de Manacor i, per tant, no foren uns anys intensos de tocar el piano.

-En acabar COU, tenies ben decidit què volies fer?

-Sí, tenia pensat dedicar-me a la música i que havia de sortir de Mallorca per una raó pràctica: aquí, la vida musical no té un alt nivell i a Palma només

● **Vaig decidir acabar la carrera de piano al Conservatori de Madrid, on realment vaig despertar humanament i musicalment a la cultura i a la vida.**

podia estudiar fins a vuitè. Vaig decidir acabar la carrera de piano al Conservatori de Madrid, on realment vaig despertar humanament i musicalment a la cultura i a la vida. Em podia dedicar a satisfer el que sempre havia somniat: escoltar orquestres cada dos dies, recitals de grans pianistes, exposicions, teatre, cinema... fou una explosió!

-I funcionava bé el Conservatori de Música de Madrid?

-Sí, però els conservatoris espanyols pateixen tots del mateix mal, perquè no separen els estudiants que cerquen professionalitzar-se en la música dels que l'estudien com una afecció, la qual cosa produeix una gran massificació de l'alumnat (al.lots joves que es matriculen perquè és ben vist entre les classes riques tocar el piano, lleven el lloc a altres que tenen vertadera vocació de músic i perquè no han tengut sort o no disposen de bones condicions econòmiques no hi poden entrar). S'hauria de separar la gent amb vocació de la que no en té.

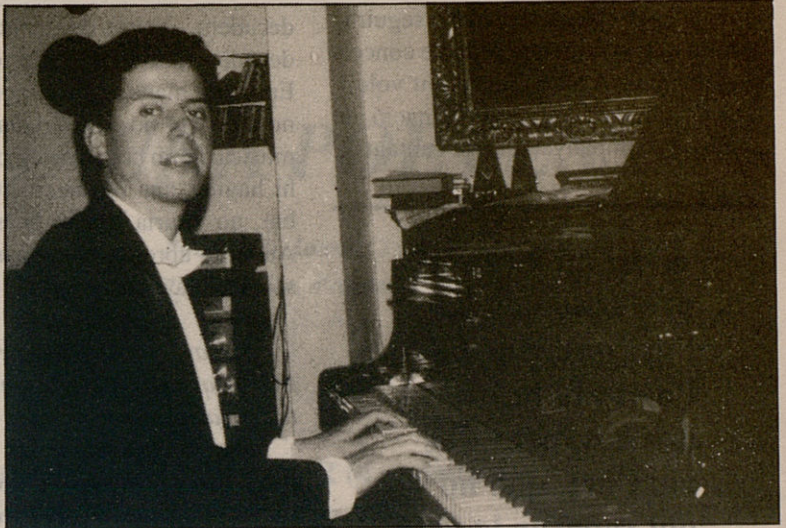
-Un músic, ha de tenir unes condicions especials innates o no importa que les tengui?

-Un músic ha de tenir sensibilitat, i això no es pot aconseguir treballant, s'ha de tenir; en canvi, l'oïda no és una cosa innata, sinó que es pot exercitar. Per tant, la música s'hauria d'ensenyar ja des de l'EGB perquè l'al.lot sàpiga que la música existeix. Tenir nocions de ritme i de melodia és vital pel creixement de la persona.

-Fa tres anys vares guanyar el Premi Nacional Infanta Cristina de piano; un concurs per a joves intèrprets, on el límit d'edat era de vint anys. Aquest Premi de gran prestigi, t'ha servit de debò per promocionar-te?

-A partir d'aquest premi vaig poder donar un concert a l'"Spanish Institute" de Nova York, a Valladolid, Aranjuez, Barcelona, a Sevilla inclús amb orquestra. També varen sorgir coses per a Televisió i Ràdio Nacional.

Andreu Riera,
músic
per
vocació

-Hi participaren molts de concursants?

-Trenta o quaranta joves i al.lotes de tot l'estat.

-Quines peces havíeu de tocar?

-Cada concursant havia de dur un programa de vuit obres, ben apreses, de diferents estils: Bach, Beethoven, Chopin... El jurat, una setmana abans, tria-

● **Hem donat al món grans solistes: cantants, pianistes, directors... però el que ens falla és l'ensenyament musical**

va les peces que havies de tocar, i era com unes oposicions.

-Què interpretares tu?

-Unes danses valencianes d'Asensio, tres estudis de Chopin, unes danses de Bach, un preludi de Debussy, una sonata de Prokofiev i una obra obligada d'Antón García Abril.

-Has guanyat altres concursos?

-Aquest té més categoria pel nom de l'infanta Cristina i perquè al darrera hi ha el suport d'una multinacional. Però per a mi tenen més mèrit els premis nacionals de piano de València o Albacete, que també vaig guanyar després i en els quals el límit d'edat era de trenta anys. S'hi presentava gent més gran i amb més experiència.

-Actualment estàs ampliant estudis de piano a Austria, des de fa uns mesos. Quin ambient hi has trobat a Viena, capital musical per excel·lència?

-Viena és el màxim. Hi he trobat tot el que estim per a treballar. A Madrid, Barcelona, València, hi ha molt bons concerts: el millor del món hi va a actuar. Hem donat al món grans solistes: cantants, pianistes, directors... però el que ens falla és l'ensenyament musical. Tots els nostres artistes es projecten cap a fora i tots fan carrera a l'estranger. Em sap greu no haver anat a Viena abans dels vint-i-tres anys; tan de bo ho

hagués fet als desset!. Allà tenc concerts, òpera cada dia, professors boníssims, una escola en què et pots matricular de tot el que vols: piano, clave, orgue, música de cambra, direcció d'orquestra, composició. La música és al carrer i és el més important. És increïble! Aquí, si estudies piano, potser ten-

● **A Viena em puc matricular cada semestre de trenta assignatures, unes obligatòries i altres totalment voluntàries**

dràs un bon professor de piano, però tota la resta dels estudis (harmonia, contrapunt, etc.) quedarà a la mà de Déu; en canvi, a Viena em puc matricular cada semestre de trenta assignatures,

I SIMPOSI INTERNACIONAL

**PROCESSOS
SOCIOCULTURALS
i PARTICIPACIÓ**

SOCIETAT CIVIL i INSTITUCIONS DEMOCRÀTIQUES

**AMÈRICA LLATINA I EUROPA
UN DEBAT
UNA CONFRONTACIÓ
UNA PROPOSTA
3/7 MAIG 1989
PALMA DE MALLORCA-BALEARS**

Participació d'experts i anàlisis d'experiències de treball sociocultural de:
Argentina, Colòmbia, Equador, Mèxic, Uruguai, Veneçuela, Xile, Anglaterra, França, Itàlia, Iugoslàvia i diverses CC.AA. de l'Estat Espanyol.

unes que són obligatòries per a seguir la carrera que jo faig, que és la de concertista de piano, i altres totalment voluntàries, com per exemple: afinació de pianos o acompanyament de cantants.

● **Hi ha molts de professionals de l'art que viuen de l'art; i hi ha artistes, gent que viu l'art, que no pot separar la vida de l'art.**

-Com és Viena?

-És una ciutat amb molt d'encant, i això t'impregna. És hermosa i senyorial, no debades va ser capital de l'imperi austro-hongarès. Hi ha unes avingudes enormes, palaus majestuosos i grandiloqüents. Té una bellesa freda, distant,

decadent..., molt decadent! Se respira decadència als cafès, carrers, edificis. En certa manera, estic content que al nostre país no hi hagi hagut tradició musical, amb bons professors, perquè si hi hagués una infraestructura acceptable, no hauria tengut ocasió d'anar a Austria i aprendre l'alemany. El fet de sortir m'ha estat molt positiu.

-Quan dones un concert davant el públic, què penses, què sents, com controls la situació?

-Sent alegria i estic content de poder transmetre a molta de gent el sentiment que em produeix la música. No té preu poder compartir això amb els altres.

-Quin autor t'agrada més interpretar?

-M'agraden, sobretot, les tres grans "B" alemanyes: Bach, Beethoven, Brahms.

-T'agrada la música clàssica contemporània?

-Supòs que sí, fins a Stravinsky. La música electroacústica i els enregistraments amb cinta magnètica no em diuen res; em pareixen més coses de laboratori.

-A Mallorca no hi ha molts de pianistes: Joan Moll, M. Angel Segura, Miquel Estelrich, Margalida Palou, Esther Vives... Això és a causa del sacrifici que suposa dedicar-se a aquesta professió?

-Evidentment, la música no ho és tot, perquè abans de la música som persones. En el meu cas, no m'imagino la meua vida sense la música i no és un sacrifici, al contrari, és el meu món particular. Hi ha molts de professionals de l'art que viuen de l'art; i llavors hi ha artistes, gent que viu l'art, que no pot separar la vida de l'art. Crec que la vocació és això. ■

"RERE LES PASSES DE BACH", DE PERE ESTELRICH I MASSUTI I BIEL MASSOT I MUNTANER

Gabriel A. Vich i Martorell

Era l'any 1685 i feia només unes hores que el sol havia entrat al signe d'Aries quan el meravellós esdeveniment succeí. Els astres no menteixen quan diuen que un geni ha de néixer, i tot apuntava cap aquella primavera i, ja influenciat per la impaciència que caracteritza els nascuts sota aquest signe, trià el primer dia, el 21 de març. Però el geni no sabia que aquell mateix dia era el que 304 anys després dos admiradors seus en un meravellós llibre batiarien com "el dia 1 del mes 1 de l'era Bachiana". I és que Bach, en tot, havia d'esser el primer...

Aquest Bach-llibre es gestà durant un viatge dels seus autors a l'actual Alemanya de l'Est, l'estiu de 1985, any europeu de la Música. De les meravelles d'aquell viatge en sortiren una sèrie d'escrits que es publicaren a la revista "Pòrtula"; el llibre n'és la

seva recopilació, però ara amb magnífics testimonis gràfics, des de la pila on fou batiat Bach fins a diferents segells amb la seva imatge, l'interior de la Bachhaus i exteriors de les diferents cases on el geni dugué amb ell la seva música.

Els dos pelegrins, igual com ho feren en el viatge, segueixen al llarg del llibre les passes del geni i a ells s'hi suma tot lector. Perquè el llibre és diferent. No es tracta d'una sèrie de pàgines plenes de lletres que narren així com ve bé la vida del gran mestre, sinó d'acompanyar a dos bachians en el viatge de la vida de Bach. Viatjar és una bona manera d'aprendre coses i aquest llibre és la millor manera de conèixer Bach, perquè una vegada obert és un túnel d'espai i de temps que ens du cap als llocs, moments i esdeveniments de la

vida del gran músic, tots agafats de la mà dels autors per por de quedar-nos-hi i després no poder tornar.

Mereix especial menció el pròleg d'Antoni Vaquer, més conegut com a Xim d'Aixa, el tercer viatger afortunat. Les seves paraules, com tot el que ha escrit, són la llengua feta art, la resta és música...

Corre ja l'any 1989 DC i fa tan sols unes hores que el sol ha entrat en el signe d'Aries i un altre fet meravellós acaba de succeir: és presentat a la Fonoteca Pública el llibre "Rere les Passes de Bach". Aquesta és la millor forma de celebrar el naixement del Geni, el cap d'any del 304 d'Bach. Sempre, és clar, amb una mica de la seva música de fons... Feliç any Bach ià a tots! Soli Deo Gloria. ■

CRE-A-CCIÓ

NOTES DE VIDA D'UNA POETESSA (JOANA CREUS)

Coloma Cabot

Va néixer a la vila de Sarrià l'any 1924, i fou en aquesta data en què Sarrià, per un ple del seu Consistori, va annexionar-se a la Ciutat de Barcelona. Joana Creus pertany a aquella generació que tingué el privilegi de rebre l'ensenyament en les escoles que depenien de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Concretament, a l'Institut-Escola Ausiàs March, on hi cursà els tres primers cursos de Batxillerat. Alguns dels seus mestres foren Jaume Vicens i Vives, Carme Serrallonga, Marçal Olivà i Josep Maria Calsamiglia. Després, en esser clausurats els Instituts-Escoles per la dictadura franquista, Joana Creus finalitzà els seus estudis de Batxillerat a l'Escola Privada Liceu Isabel de Villena, que va esser fundada per Serrallonga, Olivà, Calsamiglia, entre d'altres. Malgrat la clandestinitat, els mètodes d'ensenyament foren els mateixos, inclús pel que fa al català.

Per qüestió de veïnatge, Joana Creus es relacionà força amb un gran poeta, Josep Vicenç Foix, i en llurs converses la poesia sempre en fou present.

Després de donar per finalitzada una llarga dedicació familiar, Joana Creus es replantejà el seu camí i del pòsit d'aquelles converses i de la lectura dels poemes del poeta, entre d'altres contemporanis, en tragué la força per llançar-se dins la poesia.

Joana Creus, en diverses ocasions, ha representat monòlegs seus en Centres Culturals de Barriades de Barcelona.

D'alguna manera, vol que la seva línia poètica vagi dirigida al poble, i tan és així que en les darreries del franquisme escriví diferents poemes de caire satíric, alguns dels quals han estat publicats en un volum de poemes anònims titulat "Si és boig, que el tanquin" (Edicions La Magrana). Posteriorment, va publicar un poema al·lusiu a l'Ermita de la Vall de la Pena (Tarragona) en un llibre del pare Jordi Bou de Poblet.

Fou també guardonada amb un dels premis "L'Espurna del Clot" amb el poema "Tres Paraules".

Ara, Joana Creus viu i treballa a Barcelona. Continua escrivint i es planteja en un futur pròxim editar un recull de poemes inèdits.

*Poemes de Joana Creus inspirats en la lectura de
«LIQUEN SAUR», d'Arnau Pons*

TARDOR (4 melangies).

CONHORT - NEGUIT - OFRENA

a Arnau Pons

El goig m'omplirà tota, ¡car poeta!,
quan penetri els teus ulls -nines amants-,
oasis de conhort amb ruta oberta
a horitzons on hi brolla l'amistat.

El teu alè novell m'hi balanceja
i et sento tan a prop del meu cos erm
que revisc l'esclat de la juvenesa.
¡Vella sirena acorada al desert!

El fet que tu t'allunyis m'aclapara,
ahora que jo entenc el teu deler.
Enyores la llum de l'illa dels astres,
¡cadell adult nibat en gai saber!

Rep com ofrena, al punt de trenc d'alba,
quan l'esperit s'ha saturat de cel,
quan amb tendresa els esguards s'acomien
embolcallats pel baf de llur alè,

la promesa que ja el meu si exhala:
"Fins que la Parca no me meni a Port,
la mar et bufarà amb marinada
el frec del bes que m'eixirà del cor".

Argelaguer (La Garrotxa), 31 d'octubre, 1988

LA TARDOR

He penetrat el bosc
-lluïssor d'hivernada-;
el vell líquen s'hi mostra
amb saurs policromats.
M'ajupo per besar-lo,
i en rebre l'alenada,
m'envaeix la nostàlgia
de l'amor emigrant.
I la fràgil pupil·la
destil·la l'enyorança
fins vessar melangies
damunt dels saurs gemmats.

*La Glorieta (Conca de Barberà). 30
de novembre, 1988*

COMIAT DE NOVEMBRE

Novembre, en vesprejar,
galleja i s'acomia:
Amb llengots rogencs-malva
es colltorça, lassat.

*La Glorieta (Conca de Barberà). 30 de
novembre, 1988*

TUBÈRCUL?... oh, sí!

a Bosch

El bosc, cristal·litzat amb la glaçada,
es revestia amb tot el seu esclat.
A mi, l'ànsia de viure em retornava,
presonera fidel de l'estimat.

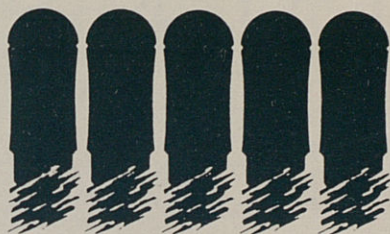
I saltàvem tots dos entre l'arbreda
fins que el dolor em va fer estossegar.
El pit, solcat per profundes esquerdes,
m'omplia la boca de grums granats.

Jo em nuava al seu coll -ofec-basarda-
puntal segur! Infalible fermall!
¡Oasi del meu món, l'illa del naufrag
submergit en el pou dels desnonats!

Al capvespre, dintre de la llitada,
jo vaig tenyir el seu cos de roig sagnant.
No tornarà mai més a desitjar-me...
¡Ombra eficient, al peu del meu capçal!

Sembro de líquens saurs la gira de la vànova
i en broten, les imatges, que em fan anar el cor.
I la seva aroma, que sura per la cambra,
és la vida que rebo, amarada de mort.

Caçà de Pèl-ras (l'Empordà). 20 de desembre, 1988

PALAU SOLLERÍ

Centre d'exposicions i documentació
de l'Art Contemporani

Ajuntament de Palma

P L E S S I

"VIDEO SAL"

20 ABRIL - 18 MAIG

ENSENYAMENT DEL CATALÀ

Recull de legislació

